

CSALÁDI GAZDASÁGOK MAGAZINJA

Kistermelők

65. évfolyam

2021.

július

Alapítva: 1956

Lapja

7

Prémium marhahús

Új fejezet kezdődik a juh-
és kecskehúságzatban

Kézműves élelmiszer Baranyából

Törpe és óriás cochinok

A lovak viselkedésének
megértése

ALFÖLDI ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS MEZŐGAZDA NAPOK NEMZETKÖZI SZAKKIÁLLÍTÁS ÉS VÁSÁR AZ OMÉK TÁRSRENDEZVÉNYE

2021. szeptember 23-25.

(csütörtök-péntek-szombat)
mindhárom napon 9-18 óráig

Belépőjegy: 2.000,- Ft/fő

18 éven aluliak részére ingyenes

Parkolójegy: 2.000,- Ft/db

Online jegyvásárlás: a Ticketportal országos jegyiroda hálózatában és online szeptember 1-től:
<https://www.ticketportal.hu/event/XXVIII-Alfoldi-Allattenyesztesi-es-Mezogazda-Napok>

programok

TENYÉSZÁLLAT SHOWBÍRÁLAT ÉS BEMUTATÓK

- Szarvasmarha
- Ló
- Sertés
- Juh
- Kecske
- Baromfi
- Nyúl
- Halászat
- Vadászat

TENYÉSZÁLLAT ÁRVERÉSEK

- Sertés
- Húsmarha
- Juh
- Baromfi

ÁLLATTENYÉSZTÉS

- Tartástechnológia, istálló rendszerek
- Állattartó telepek munkagépei
- Szaporodásbiológia
- Állategészségügy
- Gyógyszeripar
- Genetika
- Agrárinformatika
- Takarmányozás: takarmány kiegészítők, adalékanyagok, vitaminok, premixek, koncentrátumok

NÖVÉNYTERMESZTÉS

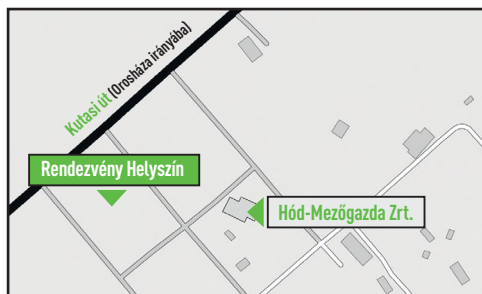
- Erőgépek, munkagépek, berendezések (talajművelés, öntözés, betakarítás, stb.)
- Vetőmag
- Tápanyag
- Növényvédőszer
- Terménytárolás, szárítás, technológia

EGYÉB TÉMÁK

- Biogazdálkodás
- Környezetvédelem
- Finanszírozás
- Szakmai szervezetek, szövetségek, kamarák
- Oktatás
- Kutatás, innováció
- Biztosítás
- Szakmai kiadványok, kiadók, sajtótermékek, szaklapok
- Feldolgozó – és élelmiszeripar (tej- és tejtermékek, húsipar, stb.) termékek, berendezések
- Minőségbiztosítás
- Munkavédelem, munkaruházat
- Szaktanácsadás, pályázatírás
- Integráció

SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK A CSALÁD MINDEN TAGJA SZÁMÁRA

- Lovas bemutatók
- Lovas fogatók és ugróversenyek
- Kutyás bemutatók
- Ki tud többet az állatokról? -Tehénfejés- Tejívó verseny- Rajzverseny
- Főzőverseny

Helyszín:

6800 Hódmezővásárhely, Aranyág kert 71.
Hód-Mezőgazda Zrt. Kiállítási Centrum

GPS koordináták:

MIO: N 46. 43398° E 20. 36289°

GARMIN N 46° 26.047' E 20° 21.776'

www.allattenyesztesinapok.hu

[ticketportal](http://ticketportal.hu)

BELÉPŐJEGYEK KARNYÚJTÁSNYIRA

SZERKESZTŐSÉG:

Főszerkesztő: **Beregi-Nagy Edit**
Tiszteltbéli főszerkesztő: **Lengyel Zoltán**
Rovatvezető: **Halmos B. Ágnes**
Olvasószerkesztő: **Varga Tibor**
Tervezőszerkesztő: **Bagi Orsolya**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

Magyar Mezőgazdaság Kft.
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf.: 294.
Telefon: +36 (1) 220-2226, +36 (1) 273-2280, +36 (30) 397-8432
E-mail: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu

FELELŐS KIADÓ:

Sári Enikő ügyvezető igazgató
Hájos László ügyvezető igazgató

MARKETING ÉS ONLINE:

Marketingvezető: **Práger Ádám**
Marketingkoordinátor: **Kadosa Gábor, Kárpáti Eszter, Kovács Réka**
Szerkesztő: **Mizsei Károly**
www.magyarmezogazdasag.hu – az Agrárhírtportál

KIADÓ/IRODA:

Operatív vezető: **Laczó Angéla**
Terjesztés: **Karácsonyi Ildikó**
Pénzügy: **Fontos Éva, Lénárt Diána**
Ügyfélszolgálat: **Harangozó Timea**
Telefon: +36 (1) 470-0411, +36 (30) 400-4839
E-mail cím: harangozo.timea@magyarmezogazdasag.hu

HIRDETÉSFELVÉTEL:

Dohány Árpád +36 (70) 232-4231
Apróhirdetés: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu
Minden jog fenntartva! A lapból értesítéseket átvenni csak a Kistermelők Lapjára való hivatkozással lehet. A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.
A kiadó adatkezelési szabályzata elérhető a www.magyarmezogazdasag.hu/adatvedelem oldalon.

Alternatív terjesztők forgalmazzák.
Külföldön terjeszti: Color Interpress Kft.
1039 Budapest, Hatvany L. u. 14.
Tel.: +36 (1) 243-9232, fax: +36 (1) 243-9242
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.
Postacím: 1900 Budapest
Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, www.posta.hu
WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>),
e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen,
telefonon +36 (1) 767-8262 számon,
levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.
Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél: www.posta.hu
WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>),
1900 Budapest, +36 (1) 767-8262, hirlapelofizetes@posta.hu
elofizetes@magyarmezogazdasag.hu

Belföldi előfizetési díj egy évre: 5100 Ft, fél évre: 2640 Ft

NYOMJA:
Ipress Center Central Europe Zrt., 2600 Vác, Nádas utca 8.
Felelős vezető: **Peter Krumholz** vezérigazgató
HU ISSN 0238-9533

KEDVES OLVASÓ!

A becsületkassza titka

Fehér vakolatú, oldaltornácós, ódon házak alkotta utcán bandukolok az erdő felé. A házak előtti kispadokon szomszédasszonyok trécselnek, s nézik az arra járó iskolásokat és rövidnadrágos városi népeket. Itt még természetes köszönni annak, ki szembejön, annak aki a kertben tesz-vesz, vagy a porta előtt mulatja az időt.

Egy piciny széket rejtő elektromos járműben ülő, korosabb férfi útbaigazit és biztat, hogy a vízeséshez vezető utat elvéteni nem lehet. Szívesen tereferél arról a korszakról, mikor még turistát alig láttak, a munkáról, amelyet a bányák adtak egykor, és a balesetről, amely elvitte a lábát. Derűs. Keserűség nem érződik a szavain. Jó utat kíván. A falu utolsó házához érek, ahol egy hatalmas asztalon házi lekvárok, szörpök sorakoznak. Körbetekintek, keresve a házigazdát, ám kihalt az utca, a ház kapuja becsukva. Bizonytalanul közelebb megyek a gazdátlanul hagyott portékához. Mintha tilosban járnék. Ám a kíváncsiság és a takaros üvegekben rejtőző finomságok miatt mégiscsak odalépek az asztalhoz, és megakad a szemem az erdei gyümölcsökből, bodzából, fűgéből, almából, szederből készített lekvárok és szörpök között megcsillanó fémdobozon. Rajta BECSÜLETKASSZA felirat, s alatta a magyarázat és a biztatás a használatára; a termékeken az ár, a másik dobozkában pedig a hozzá passzoló nyugta. Megkönnyebbülésemre egy fiatal leány lép ki a portáról kerékpárt tolvaj. Nyomban megkérdem, hogy hozzájuk tartozik-e az asztal, s ha igen, miként válthatnám fel a pénzem. Vidáman bólint, s elveszi a tízezres bankjegyet, majd néhány másodperc múlva visszatér a felváltott pénzzel és ideadja. Tekintetével biztat, hogy szolgáljam ki magam. Csodálkozva kérdezem tőle, hogy valóban működik a becsületkassza? Bólint, hogy nagyon is, az édesanyja 3-4 éve készíti és értékesíti így a termékeket, és még sosem volt probléma. Majd hozzáteszi, hogy az erre kirándulók is nagyon szeretik. Volt olyan turista, ki megköszönte nekik ezt az élményt, és megjegyezte, hogy e működő becsületkassza okán visszakapta az emberekbe vett hitét...

A leány elkészönt és elkerekedett, én meg ottmaradtam a lekvárok között válogatva. Majd kinyitottam a pénzes dobozkát, betettem a kiválasztott termékek árát, s kissé bizonytalanokodva kivettem a visszajárót, s közben az járt a fejemben, hogy vajon mi a becsületkassza titka? Hiszen napjainkban az emberek oly rutinosan keresik a „jól járás” kiskapuit! Ám mindennek dacára van, ami leginkább akkor kötelez becsületre, ha senki sincs jelen, aki rajtakaphatna és a törvények betartására kényszeríthetne?

Beregi-Nagy Edit
főszerkesztő

A hónap fotója

Minden hónapban várjuk olvasóink fotóit.

A fotók témái lehetnek: életképek a gazdaságban, tenyésztett jöszág, madárvendégek a kertünkben, a természet szépségei, életkép egy gazdaságban, tájkép jöszágokkal.

A fotók minimális nagysága: 2 MB (fekvő)

A fotónak tartalmaznia kell képaláírást: ebben fel kell tüntetni a fotó készítőjének a nevét, a fotózás dátumát és a fotó témáját!

Beküldési cím: bereginagy.edit@magyarmezogazdasag.hu

A szerkesztőségünk által kiválasztott fotót minden hónapban ezen a helyen mutatjuk be.

A kép címe: Julika pillangóval

A kép készítője: *Hajcsar Anna*

Helyszín: Velence

Fotózás dátuma: 2021. 06. 07.

6

ÚJ FEJEZET KEZDŐDIK A JUH- ÉS KECSKEHÚSÁGAZATBAN

Hivatalosan is elismert szakmaközi szervezetté vált a juh- és kecskehúságazatban a Juh és Kecske Ágazatért Egyesület. Céljuk, hogy megvitassák az ágazaton belül jelentkező problémákat és egységes álláspontot tudjanak a minisztérium felé képviselni, akár a tenyésztési, a szaporítási politikát érintő kérdésekben, akár a támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

24–25

FÜRJTENYÉSZTÉS

Az egerszalóki családi gazdaságban 300 tojó biztosítja a termelést, és száz tojó és kétszáz kakas várakozik az úgynevezett „óvodában” további sorsára. Előbbiek bekerülnek a tenyésztetbe és biztosítják a tojástermelést, utóbbiak pedig hathetes korukban érik el a vágásérett állapotot, ekkor feldolgozott hústermékként kerülnek az éttermek étlapjára, vagy pedig a családi vállalkozás közvetlen vásárlóihoz.

NYÚLTENYÉSZTÉS

Állománya hetven-száz közötti a tenyészállatokkal és növendékekkel együtt: kaliforniai nyulat, német óriást és pannon fehérét tart. Utóbbit csak a húzáért neveli, amivel ellátja a családot, a rokonságot és az ismerősöket. A német óriással és a kaliforniaival kiállításra jár, és tenyészállatokat nevel. Eredményei 96-97 pontosak, számos kupája, oklevele külön vitrinben látható a nappaliban.

34–35

A BERNI PÁSZTOR

Volt egy barátnőm, aki élt-halt a berniért, és ajándékba akartam venni neki egyet. Hajdúszoboszlóra mentem el a csöppségért, és a másfél óras visszaút alatt úgy beleszerettem, hogy képtelen voltam elajándékozni. Akkor jöttem rá, hogy egy kutya választásánál az a lényeg, megfelel-e a habitusa a leendő gazdájának – meséli Rigler Zoltán tenyésztő.

36–37

Hogyan tegyük vonzóvá az állattartást?	3
Hírek	4
Új fejezet a juh- és kecskehúságazatban	6
Hatályba léptek az agrársaláta rendelkezései	8
Az állatjólét a gazda érdeke is	10
Prémium minőségű marhahús	12
Kézműves élelmiszer Baranyából	14
Szívósak, nem kényesek, jól bírják az éghajlatot	16
Hobbinak indult, családi gazdaság lett belőle	18
Kecskenyésztes kisokos	21
A csirkemell a fogyasztók kedvence	22
Kicsi tojás, de annál gazdagabb	24
Nőtt a vágóállat, csökkent az állati termékek ára	26
Állatvásár Nagyörösön	28
Börzék – kiállítások – vásárok	30
Faverolles (lazac)	31
Törpe és óriás cochinok	32
Kaliforniai, pannon fehér és német óriás	34
Igazi családi kutya – nyugodt erő	36
Napi használata ajánlott	38
Növényvédelmi teendők a kiskertekben	39
A lovak viselkedésének megértése	40
A Kárpátok pónija	42
A hónap gyógynövénye – a cickafark	43
Néha apróságokon múlik...	44
Gyógyír hosszú évtizedes problémára	46
Apróhirdetés	47
Rejtvény	48
Töltött fűrj szalonnába tekerve	48
Címképünkön: aberdeen angus Cikkünk a 12–13. oldalon. Fotó: Hortobágy Angus Kft.-t	

Hogyan tegyük vonzóvá az állattartást?

Minél kisebb korban kell izgalmas és pozitív élményeket szerezniük a fiataloknak ahhoz, hogy közel kerüljenek a mezőgazdasághoz, a növénytermesztéshez vagy az állattenyésztéshez. A jövő gazdaggenerációja múlik azon, hogy sikerül-e a fiatalokat megnyerni és agráriumi pályára állítani. Erre a legjobb alkalom egy-egy nyári, élményekkel teli tábor, kalandos szafari, ahol megismerkedhetnek különleges haszon- és háziállatokkal.

A Mátrai Bivalyrezervátum fenntartója Szalai Ferenc hetente több diákcsoportot és családot fogad a gazdaságban, hogy „testközelből” megismerhessék a magyar házi bivalyokat, a parlagi szamarakat, valamint lovakkal és pónikkal találkozhassanak.

Az állatok a Mátra nyugati kapujánál szabad tartásban élnek. A központot úgy alakították ki, hogy mindenki megtalálja a számára legélvezetesebb és legbiztonságosabb módját az állatok megismerésének.

– Az óvodásoktól a középiskolásokig, hetente 2-3 csoportot fogadunk. A legideálisabb, ha 12-20 fő érkezik, ez még nem riasztó az állatoknak, és bizalmukba fogadják a látogatókat. Nincs két egyforma társaság, igyekszünk mindenkinek a saját szemszögéből érdekessé tenni a látogatást. A napokban például műszaki középiskolások jöttek, nekik a gépesítés szempontjából mutattuk meg a gazdaságot, persze az állatokról is megtudhattak mindent – avat be a bemutató részleteibe a rezervátum fenntartója.

A legkisebbeknek egy egész mesét kerekített arról, hogy egyes állatokat miért kell levágni. A történet arról is szól, hogy nem azért vágják le az állatokat, mert nem szeretik őket, hanem azért, mert így még több kicsi bivaly születhet majd, miáltal a bivalyok és szamarak

sokáig fennmaradhatnak. Emellett arról is mesél, hogyan tudnak segíteni rajtuk azzal, ha megszeretik és megeszik a bivalyhúst.

Tapasztalatai szerint, ha a kicsik azt hallják, hogy megölik az állatokat, akkor azonnal bezárkóznak, szorosan összefont karokkal, szomorú szemekkel és összezárt szájjal utasítják el a hallottakat. A mese hatására viszont érdeklődővé válnak, megnyílnak, és örömmel izlelik meg a finom kolbászokat, szalámit. A valósággal szeretnék őket megismertetni, és a természet rendjét elfogadtatni.

– Sok kisgyerekes család is felkeresi a rezervátumot, akiket szintén nagy örömmel fogadunk. Az utóbbi időben pedig egyre töb-

ben érkeznek sérült gyerekekkel. Tudjuk, hogy az állatok közelsége az egyik legjobb terápia számukra, ezért mostanában sokat gondolkodom azon, hogyan tudnék segíteni és örömet szerezni nekik. Ezért elhatároztam, hogy megteremtsem a nyári táboroztatásuk lehetőségét, és alapanyaggal is tudom segíteni ezeket a közösségeket. A múlt héten pedig egy pónit ajándékoztam az egyik kisfiúnak.

De nem mond le a fiatal felnőttekről sem, ők kalandos szafari túrán, bivalylesen ismerkedhetnek a rezervátum vadregényes részével, amit természetesen az állatok közelebbi megismerése követ.

Minden csoport kóstolót kap a bivalyhúsból készült termékekből, mert Szalai Ferencnek meggyőződése, hogy gasztronómia nélkül nincs jövője az állatoknak. A kicsik megszeretik a grillkolbászt, a tinik és a felnőttek a bivalyburgert értékelik.

Fontos, hogy a fiatalok szabadon legelő állatokat látnak, akik nem ólakba, istál-

lóba beszorítva élnek, hanem harmóniában a természettel. A legfontosabb pedig az, hogy ennek a festői látványnak az ember is része, ugyanis egyik sem létezhet a másik nélkül.

Szalai Ferenc bízik abban, hogy ezek az élmények elraktározódnak a fejekben, és majd előtörnek akkor, amikor a fiataloknak el kell dönteniük, hogy mivel foglalkozzanak az életük során, vagy felnőttkorukban esetleg életmódváltáson gondolkodnának. Bizakodásra adhat okot, hogy némelyek többször is visszatérnek, és egyre komolyabban érdeklődnek az állatok tartása iránt.

Sárközi Judit

■ Áprilisi aktívum 113 milliárd Ft

A KSH gyorsjelentése szerint áprilisban a termék-külkereskedelmi többlet 321 millió euró, azaz 113 milliárd Ft volt. A kivétel 9,786 milliárd euró (3541 milliárd Ft), a behozatal 9,465 milliárd euró (3428 milliárd Ft) volt. A kivétel 77%-át, a behozatal 71%-át uniós tagállamokkal bonyolítottuk le.

■ 5 százalékos termőfölddrágulás

A NAV adatai alapján 1,673 millió Ft volt a hektáronkénti átlagár, mialatt a termőföldpiac tavaly látványosan tovább szűkülte. Békés, Somogy és Zala megyében csökkent a termőföld ára, másutt növekedett. A legdrágább megye Hajdú-Bihar volt, ahol 1 hektárért 2,33 millió forintot fizettek, és még Nógrád megye átlagára is egymillió forint felett volt. A művelési ágak közül a kert-gyümölcsös kategória mintegy 13 százalékkal drágult. A szőlőterületek 7 százalékos áremelkedését egységesen az erdő-fásított, valamint a szántó- és gyepterületek 4-5 százalékos drágulása követte.

■ Aranykalászos gazdalanfolyamok

Január 1-jétől más rendszerben, csupán egyes szakmához kapcsolódóan, részzakmaként szerezhető meg az Aranykalászos gazda oklevél. Könnyítést jelent, hogy az aranykalászos gazdaviszgará bocsátásnak már nem feltétele az érvényes vezetői engedély megléte. Ez az egyszerűsítés azok számára is könnyebbé teszi, akik földet szeretnének vásárolni. A termőföldvásárlásra vonatkozó jogszabályok ugyanis előzetes feltételként a megfelelő szakmai képzés meglétét írják elő.

■ Agrárlogisztikai központ

Logisztikai központot alakítottak ki Bonyhádon, amely a helyi termelőket összefogva integrált beszállítói rendszert alakít ki. Ezzel segítik a térség termelőit termékeik piaci elhelyezésében és jövedelemtermelő képességük növelésében. Szolgáltatásként elsődlegesen feldolgozza, tárolja és hűti a helyi termelők áruját, ezt a tevékenységet szerződéses jogviszony alapján látja el nonprofit működés keretében. A létesítmény alapterülete 1076 négyzetméter, amiből a fedett és nyitott szín 118 négyzetméter. A 958 négyzetméternyi hasznos terület 51 százaléka hűtő, illetve hűtött tér.

■ Uniós oltalom a balatoni halnak

Az EU területén „Balatoni halnak” kizárólag a Balaton vízgyűjtő területén tenyésztett „balatoni sudár” vagy „varászlói tükrös” államilag elismert tájfajta ponty egyedét, illetve a hófehér, sovány, szálkátlan és ízletes, alacsony zsír- és magas fehérjetartalmú fogassüllött lehet nevezni.

Lazacfarm lesz Zalaegerszezen

Csúcstechnológiával működő lazacfarmot alakít ki Zalaegerszezen a magyar tulajdonú Zalmon Kft. A társaság közleménye szerint a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) keretében nyújtott mintegy 3 milliárd forintos támogatással 2022 elején kezdődhetnek megépülni a beruházások, és várhatóan 2024-től elsősorban a közeli európai országokba szállítják a Zalaegerszezen tenyésztett lazacokat.

A régió első szárazföldön létesített lazacfarmjával az egyre növekvő európai igényeket szolgálják ki hatékony és felelősségteljes módon, változtatva az egyre kevésbé fenntartható tengeri lazactenyésztési gyakorlatokon. A telep a hazai vízkészleteket fenntartható módon hasznosítja újra.

Sagyibó Viktor, a 2020-ban bejegyzett Zalmon Kft. alapítója és ügyvezető igazgatója a közlemény szerint kifejtette, hisznek a globális kihívásokra adott helyi válaszokban, továbbá a hazai akvakultúra és fenntartható haltenyésztés fejlesztése jelentős ökológiai előnyökkel jár. Az a céljuk, hogy a régióban elsőként környezetkímélő és innovatív módon tenyesszenek gyógyszermaradványoktól és mikroműanyagoktól mentes, egészséges és kiváló minőségű lazacokat.

A lazacfarm a kezdetekben közel 30 munkavállalót foglalkoztat, akiket féléves szakmai továbbképzéssel és tanulmányúttal készítenek fel a csúcstechnológiás rendszerek használatára. A lazactenyésztéshez recirkulációs akvakultúra-rendszert használnak.

A biogazdálkodás képes lehet ellátni Európát 2050-re

Meg lehetne valósítani Európában egy biogazdálkodáson alapuló, fenntartható, biodiverzitás-barát agro-élelmiszerrendszert, amely lehetővé tenné a mezőgazdaság és a környezet kiegyensúlyozott együttélését, állítják a francia Nemzeti Kutatási Központ (CNRS) tudósai.

Mint a One Earth című folyóiratban megjelent tanulmányból kiderül, a kutatók által javasolt forgatókönyvnek három alapvető eleme lenne. Az első az európai társadalom étrendjének megváltoztatása, vagyis a kevesebb állati termék fogyasztása, amivel korlátozni lehetne az intenzív állattenyésztést és kiküszöbölni a takarmányimportot. A második elem az agro-ökológia elveinek alkalmazása lenne a hosszú, változatos vetésciklusok

általános elterjesztésével, amely magába foglalja a nitrogént rögzítő zöldségek termesztését. Ezzel lehetővé válna a nitrogénalapú műtrágyák és a gyomirtó szerek elhagyása. A harmadik elem a termék és az állatállomány együttes optimalizálása, ezek ugyanis gyakran elkülönülnek és túlzottan specializálódtak térségekbe összpontosulnak. Ez lehetővé tenné a trágya megfelelő felhasználását is.

A francia kutatók szerint az említett változtatásokkal lehetővé válhatna Európa önelátásának megerősítése, a 2050-ben várható népesség élelmezése, a gabonafélék exportja olyan országokba, ahol szükség van rájuk emberi fogyasztás céljából, és mindenekelőtt jelentősen csökkenteni lehetne a vízszennyezést és az üvegházhatású gázok kibocsátását.

Élelmiszeripari üzemek fejlesztéseit támogató felhívás

50 milliárd forint keretösszeggel meghirdették az élelmiszeripari üzemek kis léptékű fejlesztését célzó pályázatot. A támogatási kérelmek benyújtására 2021. július 7-től lesz lehetőség.

A felhívás az élelmiszer-feldolgozási és borászati tevékenységhez kapcsolódó eszközök, gépek, technológiai berendezések beszerzésére, illetve megújuló energiaforrást hasznosító technológiák alkalmazására biztosít lehetőséget. Emellett élelmiszeripari használatos áruszállításra használható szállítójárművek beszerzése is lehetséges a megítélt forrásból.

A támogatás egyszerűsített módon igényelhető, a támogatási intenzitás a főszá-

bály szerint 50 százalékos, de ez egyes tevékenységekhez, régiókhoz és vállalkozásméretrehez kapcsolódóan eltérhet. A vissza nem térítendő támogatás maximális mértéke 100 millió forint lehet, minimum összege pedig nincs. A forrásra mezőgazdasági termelők, valamint mezőgazdasági termelőnek nem minősülő mikro- és kisvállalkozások pályázhatnak. Érdemi többletpontot ér a minél hosszabb ideje folyamatosan végzett mezőgazdasági vagy élelmiszeripari tevékenység, a meglévő értékesítési kapcsolatokat igazoló szerződések megléte, a termékinnováció, vagy az élelmiszeripari szakképzés.

A felhívás részletei a www.palyazat.gov.hu oldalon ismerhetők meg.

Fontos határidő

Mindazok a jogosultak, akik legkésőbb június 30-ig benyújtották a tenyésztésbe vont tenyészbaromfi-állományra, illetve az átmínősített, étkezési tojást termelő tyúkállományra az igénybe vehető állatjóléti támogatási kérelmeiket, azok legkésőbb július 31-ig benyújthatják a kifizetési kérelmeket.

Támogatás geotermikus hőtermelő projektekre

A földhő az egyik legkevésbé kihasznált energiaforrásunk, amelynek hasznosítása elengedhetetlen a kormány által vállalt 2050-es klímasegítség céljainak eléréséhez. Ezért a Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv keretében pályázati felhívást tettek közzé a geotermikus energia hasznosítását célzó tevékenységek támogatására.

Pályázatot benyújtani a rendelkezésre álló 6 milliárd forintösszeg erejéig lehet. Az igényelhető támogatás összege minimum százmillió, maximum kétmilliárd forint. A benyújtás szakaszosan történik, pályázni a kiírás megjelenésének időpontjától kezdődően a keret kimerüléséig, de legkésőbb 2023. december 31. napjáig lehetséges. A pályázati kiírás a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat honlapján keresztül érhető el.

Július 14-én újra nyílik az ÁTK-pályázat

Az „Állattartó telepek fejlesztésének támogatása” című pályázat ismét lehetőséget teremt nagyobb léptékű beruházások megvalósítására.

Baromfitartók, sertéstartók, szarvasmarhatartók, juhtartók, kecsketartók, lótaratók, nyúltartók, méhészek és még több, más gazdasági haszonállattal foglalkozó állattartó számára ismét lehetőség nyílik arra, hogy támogatással állattartó telepet létesítsenek, a meglévőt korszerűsítsék, vagy az állattartáshoz kapcsolódó eszközöket, gépeket beszerezhessék. Azok is részesülhetnek támogatásban, akik számára eltérő megvalósítási hely miatt már korábban is megítélték a támogatást.

A támogatási intenzitás főszabályként 50 százalékos, az igényelhető vissza nem térítendő támogatás minimális összege célterületenként eltérően 5 és 100 millió forint között változik, és maximum 2 milliárd forint lehet.

Megszületett a megállapodás a KAP reformról

Megállapodás született június 28-án Luxemburgban a KAP reform legfőbb politikai elemiről. A május óta zajló tárgyalások során komoly diplomáciai egyeztetések folytak, hogy a minisztereket tömörítő Tanács meggyőzze az Európai Parlamentet, hogy vonja vissza a gazdálkodást ellehetlenítő javaslatait – végül az Európai Parlamentet sikerült jobb belátásra bírni.

Az egyik legnagyobb vita a kisgazdaságok támogatási szabályairól szólt. Sikerült megvédeni a magyar kérésre bekerült 10 hektáros küszöbértéket, ami lehetővé teszi, hogy 10 hektár alatt ne kelljen megfelelniük a gazdáknak a vetésgazdálkodás és a nem termő területekre vonatkozó szigorú követelményeknek. További nagy eredmény, az új időszakban is lehetőség lesz a kisgazdaságok egyszerűsített támogatására, akár magasabb támogatási összeggel.

A környezet- és klímavédelmi intézkedé-

sekről is hatalmas vita bontakozott ki az intézmények között. Az agro-ökológiai alapprogram, azaz az eco-scheme esetében a 25%-os mérték, a forrásvesztés kockázatát csökkentő rugalmasságokkal együtt, megfelelő egyensúlyt teremt a versenyképességi és környezeti szempontok között.

A V4-ek hatékony fellépésének köszönhetően sikerült megőrizni, hogy továbbra is biztosított legyen az olyan nehéz helyzetben lévő ágazatok támogatása, mint a tej- és húshasznú szarvasmarhatartás vagy a zöldség- és gyümölcságazat.

A megállapodás a július 1-jétől induló szlovén elnökség alatt lesz konkrét jogszabályi szövegbe foglalva. A tagállamoknak 2021. december 31-ig kell benyújtaniuk a Bizottság felé a KAP stratégiai terveiket. Az új KAP szabályozás, a kétéves átmeneti időszakot követően a tervek szerint 2023. január 1-jével lép hatályba.

A magyar gazdáknak alkalmazkodni kell a környezet változásaihoz

Mindent Áder János köztársasági elnök mondta a NAK Szántóföldi Napok és AgrárgépShow-Mezőfalva című rendezvényen. Nyitóbeszédében hozzátette, a gazdáknak alkalmazkodniuk kell a világ demográfiai változásaihoz, hiszen 2050-ig további kétmilliárddal nő a világ népessége.

Igazodniuk kell a világgazdasági folyamatokhoz, amelyek az elmúlt egy évben 40 százalékos élelmiszerár-emelkedést hoztak. Követni kell az Európai Unió szabályozásait, amelyben 2023-tól csökkenteni kívánják a

növényvédő szerek és a műtrágyák felhasználását, továbbá növelni szeretnék a biogazdálkodási területeket.

A gazdáknak akklimatizálódniuk kell a klímaváltozáshoz, amely a Kárpát-medencében előbb lesz érezhető és vélhetően súlyosabb is mint Európa más részein. Ezenfelül alkalmazkodniuk kell a változó fogyasztói igényekhez is, hiszen az elmúlt években mindenhol nőtt az életszínvonal, ezáltal megnőtt a kereslet a jobb minőségű, feldolgozott termékek iránt – mondta az államfő.

Díjazott szaktanácsadók

Az év szaktanácsadója címet *Naszvadi Endre Zoltánnak*, Tolna megyei szaktanácsadónak ítelték, aki a Dél-Dunántúl legnagyobb szaktanácsadói központját hozta létre. *Bányai Tibor* Az év innovatív szaktanácsadója különdíjat, *Mészáros Gergely* pedig Az év erdőgazdálkodási szaktanácsadója különdíjat nyerte el. *Illés Attila*, *Kiss Gábor*, *Vágner Ákos* elismerő oklevelet vehetett át.

Naszvadi Endre Zoltán átveszi „Az év szaktanácsadója” díjat **dr. Feldman Zsolt** mezőgazdaságért és vidékfejlesztésért felelős államtitkártól a NAK Szántóföldi Napok nyitónapján

AKTUÁLIS

Új fejezet a juh- és kecskehúságazatban

FOTÓK: BNE

Hivatalosan is elismert szakmaközi szervezetté vált a juh- és kecskehúságazatban a Juh és Kecse Ágazatért Egyesület. Az erről szóló dokumentumot június 16-án adta át az agrártárca helyettes államtitkára, Tarpataki Tamás az egyesület elnökének, dr. Mezőszentgyörgyi Dávidnak.

A helyettes államtitkár a dokumentum átadásakor kiemelte, ez hazánkban a tizedik szakmaközi szervezet, amelynek célja, hogy jelentős pozitív előrelépést hozzon az ágazat életébe. Mezőszentgyörgyi Dávid megköszönve a minisztérium segítségét elmondta, hogy 30 év után most először működhet egy olyan szakmaközi szervezet, amely a juh- és kecskehúságazatban összefoghatja és képviselheti a kereskedői, a feldolgozói és a termelői oldalon dolgozókat. Céljuk, hogy megvitassák az ágazaton belül jelentkező

Mezőszentgyörgyi Dávid átveszi Tarpataki Tamástól a szakmaközi szervezetet elismerő dokumentumot

A Juh és Kecse Ágazatért Egyesület 2019. szeptember végén az OMÉK-on alakult meg 17 magánszemély alapításával és azzal a céllal, hogy szakmaközi szervezetté válva segíteni tudja a kereskedői, a feldolgozói és a termelői oldalon dolgozók munkáját. Az egyesület bejegyzése 2020. március 12-én valósult meg, ám a pandémia okozta korlátozások miatt csak idén tavasz végére realizálódott a bejegyzése a bíróságon szakmaközi szervezatként. Ezt követően adták be az Agrárminisztérium felé az elismerési kérelmüket.

problémákat, és egységes álláspont tudjanak a minisztérium felé képviselni, akár a tenyésztési, a szaporítási politikát érintő kérdésekben, akár a támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

A szakember a juh- és kecskehúságazat jelenlegi helyzetéről elmondta, hogy a covid-járványt viszonylag jól átvészelték: az Európai Unióban a pandémia és a Brexit miatt a korábbiaknál nagyobb igény jelentkezett a bány- és juhhúsról – többi között

azért is, mert az ausztrál és az új-zélandi bárány nehezebben jutott el Európába. Mindezek mellett a forint gyengülése is hozzájárult ahhoz, hogy a termelők elégedettek, a felvásárlói árakra nincs panasz jelenleg.

Ám vannak problémák is az ágazatban. „Még mindig nagyon alacsonyok a szaporulati mutatók, és állategészségügyi problémák is folyamatosan jelentkeznek. A helyzet javítása érdekében azt tervezzük, hogy ajánlásokat fogalmazunk meg a termelők felé. Nehézségeket okoznak az élőállat-szállítással kapcsolatos problémák is. A környezetvédők, állatvédők szigorításokat szorgalmaznak, amely jelentős nehézséget okoz például az egyik legjelentősebb piac, Olaszország irányába eljuttatni az élő állatot. Ezért öt-tíz éven belül jelentős vágóhídi kapacitásbővítésre lesz szükség hazánkban, valamint hogy az élőállat-szállítás helyett a friss, hűtött hús szállítása kerüljön előtérbe. Ugyanakkor örömdetes, hogy az

ágazat ez év áprilisától mentes a kényelvetegségtől.”

Mezőszentgyörgyi Dávid a további tendenciákról elmondta, jelenleg eladhatatlan a hazai gyapjú, amire mihamarabb megoldást kell találni. Pozitívként pedig kiemelte, a tekintetben szerencsés a juh- és kecskeágazat, hogy a többi ágazathoz képest a termelők között itt a legmagasabb fiatal gazdálkodók aránya.

BNE

Megnyílnak a pénzcsapok

A juhtenyésztés helyzetéről tartottak tanácskozást júniusban a Nyakas Farm Kft.-nél, Hajdúnánáson. A NAK Hajdú-Bihar Megyei Szervezete és a Debreceni Egyetem által szervezett rendezvény házigazdája Jávor András egyetemi tanár és Nyakas András volt. A tanácskozáson 132-en vettek részt.

Szólláth Tibor, a NAK megyei elnöke frappánsan jellemezte a helyszínt: „Ahol píz volt, ott píz lesz, ahol víz volt, ott víz lesz”. Erre az igazságra támaszkodva példaértékűnek nevezte a házigazdák juhtenyésztésben is elért sikereit, amivel új szellemiséget hoznak a hazai ágazatba. Emberbarát megoldásokat favorizálnak, miközben jobb életminőséget és jövedelmezőséget is teremtenek. Ez a juhászat állatközpontú, mert a jószág igényeinek teljes körű kielégítésére törekszik.

Jávor András a Debreceni Műhelybe tömörült oktatók és kutatók nevében szól, egyben föl téve a kérdést: vajon alkalmas-e a juh intenzív tartásra? Létező példák mutatják, hogy igen, például a hajdúnánási is – főleg, ha az árak kedvezően alakulnak.

Viszont, sajnálatos módon, a tenyésztés színvonala nemigen változik: másfél évtized alatt a szaporaság jöttányit sem mozdult az anyánkénti 0,7 százalékról. A legelők kapcsán föl kell tenni a kérdést, hogy melyik ágazatnak van nagyobb szüksége a másíkra. Ha a legelőnek a juhra, hogy az állat karbantartsa, akkor ezt meg kell fizetni, és támogatni is kell. Ugyanis ebben az esetben a juh környezetgazdálkodási feladatát is ellát, azaz a haszna vitathatatlan.

Gyakorlatban is jól hasznosítható előadást tartott a monodiétás juhtakarmányozásról *Monori István*, aztán az üres anyák könyörtelen kiselejtezéséről, a vetélések 10-20 százalékos előfordulásáról *Oláh János*, *Kusza Szilvia* egyetemi tanár pedig a genomika alkalmazásában rejlő lehetőségekre hívta fel a figyelmet. *Kukovics Sándor* a hazai juhállomány szerkezetét elemezte, *Cehla Béla* az ágazat gazdasági hátterét vizsgálta meg részleteiben, *Nagy József Róbert* pedig 900 taggal működő termelői csoportjukat ajánlotta az érdeklődők figyelmébe.

Nagy István agrárminiszter többek közt az EU juhhúspiacáról beszélt. A közösség nettó importőr, és Magyarország szinte 100 százalékban exportra állít elő juhot. Így a magyar báránynak-birkának megvan a helye. Ugyanakkor nincs egységes árualapunk, és emiatt még a keresleti piacon sem tudunk aktívan részt venni.

Az előrejelzések szerint 2020–2029 között stabil marad a juhhúskibocsátás a nemzetközi piacokon, de a globális kereskedelem visszaesik. A világ juhhústermelése 2020-ban elérte a 16 millió tonnát, ami valamivel meghaladja a 2019-est. A globális juhhúsfogyasztás évente 2 százalékkal

nő a prognózis szerint, ami jó jel. Számunkra az is kedvező, hogy Nagy-Britannia kilépésével hiány alakult ki az EU piacán, ami újabb lehetőség nekünk.

Nagy István arról tájékoztatott, hogy egy nagy juhvágóhid és juhhúsfeldolgozó megépítésével megvalósulhatna végre nálunk az integráció, ami az egységes juhárualap előfeltétele volna, és a jövedelemviszonyokat is megváltoztatná. Nem fogjuk megúszni, hogy legalább egy, de a belföldi verseny miatt akár két központi vágóhidat is létrehozunk. Velük a háttérben lehetne termeltetni – és komolyan tárgyalni az értékesítési árról. A pályázatot kiírták, szeptembertől lehet jelentkezni.

Idei terv, hogy az őshonos állatokra 3 éves időszakra kössenek szerződést az állattartókkal. Április végén jelent meg a felhívás az állattartó telepek korszerűsítésére, aminek a negyedik célterülete a juh- és kecsketartó telepek felújítása. Ez a kisebb juhászatra vonatkozik, akár 20 millió forintos támogatás kapható rá.

Szintén idei terv, hogy 3 évre kelljen kötelezettséget vállalni az AKG-ra, az ÖKO-ra és a Natura 2000-es támogatások folytatásához. Azért 3 évet határoztak meg és nem 7-et, hogy minél többen pályázzanak. A bérleti szerződés idejének lejártá gondot szokott okozni, ezért most úgy döntöttek, hogy a különböző időben lejárt földhasznóbérléseket alapvetően egy időben, 2022 őszén fogják meghirdetni. Ez esetben akkor sem lesz gond, ha más nyeri a pályázatot, mert nem fognak igazolást kérni a jogszerű földhasználatról. Lehetővé teszik, hogyha menet közben a bérllet megszűnne, akkor bárki baj nélkül távozhasson a rendszertől. Ez azt jelenti, hogy senkinek nem kell kártérítést fizetnie.

Az új szabályozás lehetőségei kapcsán a mezőgazdasági krízisszabályozási rendszerrel is tájékoztatott a miniszter. Mint elmondta, a krízisbiztosítás a mezőgazdaságban előforduló áringadozások okozta bizonytalanság csökkentését szolgálja, hogy ezáltal is könnyítsenek az állattartás banki hitelezésén. A biztosítás akkor vehető igénybe, ha valakinek az árbevétele legalább 30 százalékkal elmarad az előző évitől: a kompenzációs rendszer ellensúlyozza a kiesést.

Avar László

JÓ TUDNI

Hatályba léptek az agrársaláta rendelkezései

FOTÓ: PIXABAY

Az egyes agrártárgyú törvények, hétköznapi nevén az agrársaláta rendelkezéseit május 28-án hirdették ki. Jelentőségét mutatja, hogy a törvénycsomag 22 jogszabályt módosít az agrárium területén, a többi között olyan kiemelt témákban, mint a földforgalmi szabályozás, a termőföld védelméről szóló előírások vagy a jogszerű földhasználat szabályai. Mutatjuk az agrársaláta legfontosabb rendelkezéseit.

Elővásárlási jog a földeknél

Gyakori oka volt a jogvitáknak, hogy voltak, akik valótlan jogcímmre vagy irreális vállalásra hivatkozva jelentkeztek rá a kifüggesztett adásvételi szerződésre. A bírói gyakorlatot is figyelembe véve, törvényi szinten is kimondásra került, hogy az elővásárlási jognak már az elfogadó nyilatkozat megtételekor fenn kell állnia.

A visszaélések megakadályozását szolgálja az a rendelkezés is, miszerint a vételár aránytalanságának vizsgálatakor figyelembe kell venni a földön fennálló vagyoni értékű jogokat, továbbá más terheket is. Ezek a szempontok az adásvétel kamarai véleményezésekor és a hatósági jóváhagyásakor vizsgálандók, célja pedig az, hogy egy jelzálogjog bejegyzésével már ne lehessen visszaélésszerűen megterhelni az ingatlant, és ezzel távol tartani az elővásárlókat.

Mezei leltár

Egy másik kiskaput is sikerült bezárni, ezúttal a haszonbérletek kapcsán. Egyértelműen a helyi gazdák kijátszását szolgálta az a gya-

korlat, miszerint a korábbi haszonbérleti szerződés alapján nem a bérbeadót, hanem az új haszonbérlet(!) terhelte a mezei leltárban foglaltak megtérítése. Ilyen feltétellel nyilván aligha jelentkeztek rá a kifüggesztett szerződésre, így tartva távol a helybeli gazdálkodókat az előhaszonbérleti jog gyakorlásától. A mostani módosítással egyértelművé vált, hogy a mezei leltár megtérítése nem hárítható át a következő haszonbérletre, annak viselésére minden esetben a bérbeadó köteles.

Az osztatlan közös tulajdon megszüntetése

Érdemi változások történtek a bekebelezés szabályozásánál is, álláspontom szerint pozitív irányban. Mostantól senki nem lesz kizárható a bekebelezésből amiatt, mert nem ő a terület földhasználója vagy nem ő a legnagyobb tulajdoni hányaddal rendelkező tulajdonostárs. Az új szabályozás ugyanis – a már említett korlátozásokat elhagyva – kimondja, hogy akár a „legkisebb” tulajdonos is élhet a bekebelezés eszközével, hiszen több jelentkező esetén minden esetben a magasabb ár-

ajánlat lesz a döntő a bekebelezendő tulajdoni hányad megszerzésére.

Szűk körben ugyan, de lehetőség nyílik a területi minimum alatti földek kimérésére is. Az a tulajdonostárs, akinek a tulajdoni hányadát bekebelezéssel szerezték meg, utóbb mégis kérheti a bíróságtól a föld kimérését – akár a területi küszöb alatt is. Ennek viszont több feltétele is van:

- a bekebelezést követő 30 napon belül bírósághoz kell fordulni, és
- a kérelmezőnek legalább 3 éve a terület bejegyzett használójának is kell lennie.

Akkor is van lehetőség a területi minimum alatti kimérésre, ha a bérleti díj kiesése a saját és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését veszélyeztetné. Megjegyzem, ez a kisbirtokos bérbeadói kör védelmében került a jogszabályba.

Termőföldvédelmi szabályok

Kiemelt kormányzati cél hazánkban is a napenergia hasznosítása, az ehhez szükséges napelemparkok elhelyezése. A napenergia-termeléshez fűződő érdeknek azonban arányban kell állnia a termőföld védelméhez fűződő érdekekkel, ezt szolgálja a mostani törvénymódosítás is. Naperóművek termőföldre történő telepítése esetén a törvény eddig is tartalmazott könnyítést, hiszen például napelemek telepítésekor a termőföld más célú hasznosítása mentesül az ingatlanügyi hatóság engedélye alól. Az engedélyezés alóli mentességre mostantól viszont csak az átla-

Új ingatlan-nyilvántartási törvény

Jelentős változásokkal számolhatunk a közeljövőben a földhivatali ügyintézés terén is, hiszen májusban új ingatlan-nyilvántartási törvényt, ezzel új eljárási szabályokat fogadott el a Parlament. A földhivatali ügyeink intézése évszázadok óta papír alapon történik, azonban mára igencsak időszerűvé vált a telekkönyvi nyilvántartások digitális átállása is. A feladat nem csekély: az ingatlan-nyilvántartás rendkívül nagy mennyiségű adatot tartalmaz, hiszen a rendszer jelenleg mintegy 19 millió tulajdoni lapot tárol (ebből közel 4 millió a külterületi ingatlanok száma; 4,5 millió a lakás; állami tulajdonban pedig félmillió ingatlan van). Az eddigi ingatlan-nyilvántartási törvény 1997-ben lépett hatályba, és az azóta eltelt közel 25 év gazdasági-társadalmi változásai mostanra szükségessé tették egy új, modernebb eljárásrend kidolgozását. Több éves előkészítő munka előzte meg az új törvény elfogadását, amelyben a jogalkotó már csak az általános szabályokra fókuszál, az egyes részletszabályokat pedig kormányrendeleti szinten fekteti majd le.

Az egyik legfontosabb újítás, hogy a jelenlegi, alapvetően papíron zajló eljárást felváltja a szinte teljes körű elektronikus nyilvántartás. Érdekes példa a digitalizáció előnyeire, hogy a jövőben a térképen már nemcsak az épület lesz látható, hanem a föld alatt elhelyezkedő építmény, pince is.

Jelentős változás, hogy a kérelmeket az E-ingatlan-nyilvántartásban, elektronikus úton kell majd előterjeszteni. Kizárólag csak elektronikus úrlapon lesz erre lehetőségünk, emellett a jogok és tények bejegyzésekor kötelezővé válik a jogi képviselőt is. Jogi képviselőként ügyvéd, jogtanácsos és a közjegyző járhat el.

Az úrlapon benyújtott kérelmünknek mindenképp tartalmaznia kell a természetes személy nevét, adatait és címét, jogi személy esetén annak székhelyét és cégnyilvántartási számát, valamint az érintett település megnevezését, az ingatlan fekvését és helyrajzi számát, továbbá annak a jognak, ténynek vagy adatnak a megjelölését, amely kapcsán a kérelmet benyújtjuk.

Változatlanul megmaradt az a garanciális szabály, hogy a földhivatal az eljárás megindulásáról értesíti a kérelmezőket és az ingatlanra bejegyzett joggal vagy ténnyel rendelkező személyeket is. A törvény továbbra is főszabálynak tekinti az ingatlan-nyilvántartási eljárás kérelemhez kötöttségét, és a hivatalból induló eljárásoknak csak szűk körben lesz helye, az eljárás megindításához tehát szükség lesz a kérelem benyújtására.

Megszűnik viszont a függőben tartás lehetősége. A függőben tartás biztonságot jelentett mind az eladó, mind a vevő számára a tulajdonjog problémamentes átruházására. Lényege, hogy a vételár teljes megfizetéséig, de legkésőbb hat hónapig függőben tartották az új tulajdonos bejegyzését, ami gyakran a vevő számára is garanciát jelentett, hiszen a széljegyen szereplő tény blokkolta minden jog és tény bejegyzését (tehát sem végrehajtási jogot, sem egyéb jogot nem lehetett ez alatt az ingatlanra terhelni). Ezt követően már csak az ügynevezett tulajdonjog-fenntartásra nyílik lehetőségünk, azzal a kiegészítéssel, hogy a kérelem benyújtásától számított hat hónapig a földhivatal felfüggeszti a rangsorban következő beadványok intézését.

A tulajdonilap-másolatba történő betekintés az új törvényi szabályozással is megmarad, hiszen a természetes személyek ezt követően is díjmentesen tekinthetnek be nemcsak a saját, hanem az olyan tulajdonilap-másolatba is, ahol jogosultként szerepelnek. Változatlan az is, hogy a tulajdoni lap és térkép tartalmáról bárki feljegyzést készíthet, továbbá hiteles másolat vagy tanúsítvány kiadását is kérheti. Fontos azt is megemlíteni, hogy a törvény immáron különleges külterületi egységként határozza meg a zártkert fogalmát is.

Az ingatlan-nyilvántartásban ezentúl minden olyan jog, tény vagy adat feltüntetésre kerül majd, amelyet jelenleg még más nyilvántartás tartalmaz. Egy példával élve, ez alapján már az erdőre vonatkozó adatok is feltüntetésre kerülnek az ingatlan-nyilvántartásban. Az új szabályozás végső soron nem vonja el az egyes ágazatoktól a szakmai szempontú nyilvántartások vezetését, azonban kötelezővé teszi, hogy az ágazati adatok az egységes ingatlan-nyilvántartásban is megjelenjenek. Amire viszont érdemes odafigyelni, hogy több adatbázis egymástól való eltérése esetén az ingatlan-nyilvántartási adat bír majd elsőbbséggel.

Ismerve az ingatlan-nyilvántartás és az erdőállomány adattár jelenlegi eltéréseit, komoly feladat előtt áll a földhivatali rendszer, hogy a teljes erdészeti adattárat átvezesse a tulajdoni lapon. Ennek azért lesz jelentősége, mivel az új rendelkezések alapján a közhitelesség és a jogok fennállásához kapcsolódó vélelem a közeljövőben már az ingatlan-nyilvántartáshoz kapcsolódik majd.

Végezetül fontos megemlíteni, hogy viszonylag hosszabb idő áll majd rendelkezésünkre az új szabályok elsajátítására, hiszen – a jogalanyok és a hatóságok felkészülése érdekében – a törvény hatályba lépésére csak 2023. február 1-jén kerül sor.

gosnál gyengébb minőségű termőföldek esetében lesz lehetőség.

Érdekeség, hogy a jogszabály bevezeti a kísérleti gyümölcsültetvény intézményét is: kísérleti az a gyümölcsültetvény, amely tudományos, kutatási vagy vizsgálati célokat szolgál.

Jogszerű földhasználat

A jogszerű földhasználat igazolásánál igen előkelő ranghelyen szerepelt eddig is a családi gazdaság tagja. A családi gazdaságokkal és az őstermelői kedvezményekkel kapcsolatos új szabályok azonban számos jogszabály módosítását tették szükségessé. Ilyennek minősül az a támogatási törvény is, amely meghatározza, hogy ki tekintendő jogszerű földhasználónak. A változás az, hogy eddig – egyéb jogcím hiányában – jogszerű földhasználónak minősült az ŐCSG tagja is, ezután pedig már csak az ŐCSG képviselője tekinthető ilyennek. A változás indoka, hogy a családi gazdaságokról szóló törvény alapján a többi tag képviselőjében az ŐCSG képviselője járhat el, így – a jogalkalmazói értelmezés megkönnyítése érdekében – indokolt volt a módosítás átvezetése. Fontos hangsúlyozni, hogy ez csak kiegészítő szabály, tehát egyéb jogcímen (pl. haszonbérlet) továbbra is igazolható a földhasználat.

Kárenyhítési hozzájárulás

Változik a kárenyhítési hozzájárulás mértéke is:

- ültetvénytüvelésre szolgáló termőföld után hektáronként 3000 forint helyett 4500 forint lesz;
- szántóföldi zöldség természetére szolgáló termőföld után hektáronként 3000 forint helyett 4500 forint lesz;
- egyéb szántóföldi kultúrák természetére szolgáló termőföld után hektáronként 1000 forint helyett 1500 Ft lesz.

Mezőőri járulék; felvásárlási szerződések

A törvény kimondja, hogy a mezőőri járulékot az önkormányzatok kizárólag a mezei őrszolgálat céljaira fordíthatják, amivel egyes önkormányzatok visszaélészerű gyakorlatát szüntette meg a jogalkotó.

A felvásárlási szerződések esetében egy újabb termékkörnél írják elő az írásbeliséget: az alma és a meggy után már a torma esetében is kötelező lesz írásba foglalni a felvásárlási szerződéseket.

Dr. Cseh Tibor András
megbízott főtítár, Magosz

Az állatjólét a gazda érdeke is

FOTÓK: CSATLÓS NORBERT

Hazánk öt éven belül az állatvédelem területén Európa élvonalába akar tartozni, hangzott el az Állatvédelmi aktualitások 2021 című konferencián. Az eseményen az is kiderült, hogy az állatjólét a hazai haszonállattartás szabályozásában, ellenőrzésében és céljaiban is a társállattartás előtt jár, sőt a döntéshozók szabályozásai az uniós előírásoknál szigorúbbak.

Hagyta elpusztulni kutyáját, börtönbüntetést kapott a somogyi férfi – a sebesült kutyát kikötötte az erdőben és magára hagyta. Védett madarak ezreit veszélyezteti a szabálytalan léghuska-használat – a sebész orvadászat, állatkínzás, sőt természetkárosítás büntette is lehet. Egy év felfüggesztett börtönbüntetést állatkínzás miatt – a szomszéd kutyájának megsebesítéséért. Ezeket az eseteket az utóbbi másfél hónap bírósági hírei között találtuk. Ahogy látható, főképp társállatok, illetve vadállatok kínzásáról, veszélyeztetéséről szólnak, bár találtunk egy nagyon durva haszonállatkínzási esetet is.

Az érdi eset kirívónak számít, a haszonállattartás területén nagy gondok nincsenek, és az állatvédelem, az állatmentés sokkal inkább a társ-, a vad- és a cirkuszi állatokkal kapcsolatban szokott médiafigyelmet kapni. Az utóbbi területek kaptak na-

gyobb hangsúlyt az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Központja által szervezett tanácskozáson is, ahol a haszonállattartás állatvédelmi aktualitásairól egyetlen előadó, *Dúl Udó Endre*, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara állattenyésztési csoportvezetője számolt be, kezdve az állatvédelemhez kapcsolódó fogalmak értelmezésével.

Ismertette azt az 1950-es évek óta zajló folyamatot, amely az állatjólét (animal welfare) mai meghatározásához vezetett. Az állatjólét attól függ, hogy az állat hogyan képes megbirkózni azokkal a feltételekkel, amelyek között él. Vagyis akkor van jól, ha egészséges, nyugodt, jól táplált, nincs veszélynek kitéve, képes a veleszületett viselkedése szerint élni, nem fél, és nem szenved sem fájdalomtól, sem stressztől.

Még 1965-ben fogalmazták meg azt az öt szabadságot, amelyen az állatjóléti szabályozások alapulnak, beleértve a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 2/1999. (III. 31.) FVM-rendeletet is. Ezek a szabadságok az éhség és szomjúság nélküli élet, vagyis elegendő friss víz és megfelelő minőségű és mennyiségű

Tíz hónap felfüggesztett börtönt kapott állatkínzás miatt egy érdi férfi

A vádlott még 2018-ban érdi ingatlanán egy szűk, földbe vájt üregben tartott 131 kecskét és 52 baromfit. Az állatokat hosszú időn keresztül nem gondozta megfelelően, nem biztosította a fajhoz, nemhez, korhoz igazodó élettani igényeket kiszolgáló életteret, nem alakított ki számukra megfelelő pihenőhelyet. Az üregben, ahol az állatokat tartotta, nem volt világítás, természetes fény nem jutott be, a padozat ürülékkel szennyezett volt, az üregben több napja elpusztult kecske tetemét is megtalálták a hatóság emberei, akik az állatokat menhelyre szállították. A vádlott az ítélet ellen fellebbezett.

élelmet kell biztosítani az állatoknak. Szabadság a diszkomfort nélküli élet is, azaz biztosítva kell legyen az állat számára a megfelelő élettér: pihenőtér vagy épp búvóhely. Fájdalom, betegség és sérülés nélküli élet, ami a megelőzést, szükség esetén a vizsgálatokat és a megfelelő kezelést jelenti. Az állatnak joga van a normális életkörülményekhez, ehhez az állattartónak elegendő helyet, megfelelő tartáskörülményeket és azonos fajú társaságot kell biztosítania. Végül pedig a félelem és gyötrelmek nélküli élethez is joga van az állatnak, azaz sem a bánásmód, sem a környezet nem okozhat pszichikai szenvedést nekik. Ezek a szabadságok egyébként olyan elvárásokat fogalmaznak meg, amit egy felelősségteljes gazdálkodó már csak azért is betart, hogy a lehető legnagyobb bevételhez jusson.

Ahogy a NAK állattenyésztési csoportvezetője kiemelte, az öt szabadság az alapja majd minden állatjóléti kutatásnak, amelyek során fő kiindulópontként az állatok nézőpontját veszik. Egyébként magának az állatjólétnek a fogalma is folyamatosan, napjainkban is változik, köszönhetően az állattudományi kutatási eredmények felhasználásának, amely megközelítések az állat látható fájdalmára és szenvedésére összpontosítanak.

Az állati szabadságjogok olyan elvárásokat fogalmaznak meg, amit egy gazdálkodónak be kellene tartania

dák a szeretetből tületetett, elhízott kutyák, ahol a gazdi nem is tudja, hogy amit tesz, az valójában állatkínzás.

Az állatjólét és az állati jogok problémaköre az, amely már ma, de vélhetően később is egyre több gondot okoz majd a haszonállattartóknak, -tenyésztőknek. Ezzel kapcsolatban az előadó elmondta, azzal azért mindenki tisztában van, hogy az álla-

zömbösökén kívül két markáns tábor különíthető el. Az egyik csoport az állatjólét tudományosan megalapozott folyamatos fejlesztését tartja szem előtt, míg a vele szemben álló csoport az állatok jogainak kiterjesztését.

Utóbbi csoport szerint nincs különbség emberek és állatok között, és az embereknek nincs joguk az állatok felhasználására, hasznosítására, vagyis szerintük az állatokat nem szabad élelmiszer-előállításra, szórakoztatásra vagy kísérletezésre használni. Ez a csoport megtiltana mindenfajta állathasználatot, és legtöbbször az állatjóléti reformokat tartalmazó jogszabályokat is ellenzik, mert úgy gondolják, hogy azok is az állati jogok érvényesülését gátolják. A másik csoport az állati és emberi érdekek ütköztetése helyett haladna a történelmileg kialakult úton, és az állatok használatában a tudományra alapozva az emberek és az állatok által elérhető előnyöket mérlegeli.

Az állattartás állatvédelmi célú szabályozásáról szólva a NAK állattenyésztési csoportvezetője kiemelte, hogy a haszonállattartás állatjóléti szabályozása hazánkban az uniós szabályozásnál sok tekintetben (férőhely, fény, ivóvíz, takarmány, szellőzés stb.) szigorúbb, pedig azt tartják a világon az egyik legszigorúbbnak. Ennek ellenére van olyan szabályozás, amit se uniós, se hazai szinten nem sikerült megvalósítani. A szakember szerint a végrehajtás, a szabályok betartása és az ellenőrzés területén – bár javuló tendenciákat látnak – is előre kell lépünk, különösen úgy, hogy a Közös Agrárpolitika (KAP) következő ciklusában az uniós támogatások megítélésakor az állatjólétre várhatóan nagyobb figyelem terelődik majd.

Halmos B. Ágnes

Dúl Udó Endre: az állatvédelem az állatok jóléte vagy az állatok jogai alapján is értelmezhető

A fogalommagyarázatot folytatva Dúl Udó Endre bemutatta, hogy az állatkínzás meghatározása nem ugyanaz a Btk.-ban, illetve az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvényben. Hozzáteve feltette azt a kérdést, hogy vajon az állatkínzásnak minősülő fizikai bántalmazás a rosszabb az állatnak, vagy ha tartósan rosszul tartják, táplálják, ezáltal lassan kialakulnak az egészségi problémák, amik akár fájdalommal is járnak. Erre egyébként a legjobb péld-

tokat az emberi élet szerves részének tekintettük már a történelem előtti időktől fogva. Voltak és vannak állataink, amelyeket elfogyasztásra, teherhordásra tart(ott)unk, és amelyeket meglovagoltunk, őrző-védő feladatokra használ(t)unk, illetve amiket kifejezetten házi kedvenként szeretget(t)ünk. Azonban már több mint 50 éve tart a vita az állatok felhasználásáról. A problémával kapcsolatban többféle hozzáállás létezik, hangsúlyozta Dúl Udó Endre, a kö-

AZ ANGUS, A SKÓT MARHA

Prémium minőségű marhahús

Érdekes módon Magyarországra nem Skóciából érkeztek az első aberdeen angusok, hanem az Egyesült Államokból. A brit fajták közül a második legnépszerűbb a világon, amelyből először a fekete változatot hozták be hozzánk az 1960-as években, majd a következő évtizedben jöttek a vörösök is. Később érkezett még angus marha Nagy-Britanniából is, szaporítóanyag pedig a világ több pontjáról: az Egyesült Államokból, Kanadából, Németországból, Ausztriából és Ausztráliából.

Kun Péter egy barátjával, Kircsi Zoltánnal alapította a Hortobágy Angus Kft.-t, amelynek társtulajdonosa és ügyvezetője. Az állatállományuk a nemzeti park területén, a városoktól és a forgalmas utaktól távol nevelkedik. Céljuk, hogy a magyar piacon is minél nagyobb mértékben legyen kapható prémium minőségű, hazai gazdaságokban nevelt húsmarha.

Az angus marha húsa egyelőre luxuscikk Magyarországon. Eljöhét az az idő, amikor már mindenki számára elérhető lesz?

– Az angus bárki számára elérhető, ellenében mondjuk a vagyival, ami valóban a legmagasabb kategóriába tartozik, és csak korlátozott mennyiségben lehet hozzájutni, horror áron. Ha a világ más részeit vesszük, akkor az angus a hereforddal a legelterjedtebb húsmarhafajta. Az Egyesült Államokban az állomány 60-70 százaléka angus, 30 százaléka hereford, és a maradék pár százalékon osztozik az összes többi, tehát ott az átlagos keresettel rendelkezők számára is elérhető.

De Magyarországon még kétszer többe kerül egy kiló angus, mint a hagyományos, nálunk megszokott fajta.

– Ez nem azért van, mert az angus drága, hanem azért, mert Magyarországon a boltokban még mindig a selejt, kivénhedt, a termelésből kivett vagy túl idős marhának a húsát lehet megvenni. Az élő marha felvásárlási ára egy selejt tehénél 400-450 forint kilónként, de ezek a kiöregedett, hat évnél idősebb állatok, és ha már jobb minőségű húsról beszélünk idehaza, akkor az a tejelőmarháé. Ennek benne van a nevében, hogy tejelő, tehát a tejéért tartjuk, a hús csak melléktermék, mert ez az állat nem a húsára, a hús minőségére dolgozik. Amíg ezeket árulják az üzletben, addig tényleg kétszer annyiba kerül az angus. Kül-

földön nem az számít a boltban, hogy milyen fajtájú marha húsról van szó, hanem az, hogy milyen a minősége, és ennek megfelelően határozzák meg az árat is.

Ismerik a magyar vásárlók az angus-t?

– Nekem az a tapasztalatom, hogy a legkisebb faluban is, ahol jártunk, tudtak az angusról, és csak nagyon kevés alkalommal kérdezték meg, hogy miről is van szó.

A magyar szürke marhához képest milyen az angus húsa?

– Ez nehéz kérdés, mert az ember szíve csak megdobb, ha azt hallja, hogy magyar szürke marha. Az utóbbi 10-20 évben megnőtt az állomány, de sajnos még mindig a szarvára és a küllemére bírálják, és nem vizsgálják a hús minőségét. Van egy ilyen romantikus elképzelés, hogy a magyar szürke marha húsa az igazi, de ez nem így van. Európában, ahogy az Egyesült Államokban is, van egy rendszer, amely meghatározza a hús minőségével szemben állított követelményeket. Minden egészséges, ami nem halliszen, tápon és

szóján hízik, márpedig a magyar szürke kint legel a nemzeti park legelőin, tehát mindenképpen jobb, mint egy tejelő vagy egy selejt marha húsa. De a hús rostjainak vastagsága, a márványozottsága, az összetétele tekintetében csak sokadik a rangsorban. Töltelékhusnak jó szalámiba, kolbászba, vagy talán milánói makaróninak elfogadható.

Az önök angus marhái Skóciából érkeztek?

– Nem, az alapállományomat Magyarországon vásároltam, de a felmenőik Kanadából és az Egyesült Államokból származnak, a szaporítóanyagot pedig az USA-ból hozzuk. Korábban vettünk bikákat Angliából, de ma már szinte csak amerikai vérvonalakat használunk.

Érdekes, amit mond, hiszen az aberdeen angus Skóciából származik.

– Igen, de mégis Amerikában lett naggyá. Angliában az utóbbi időben iszonyatosan megnőtt az angus tömege, ami miatt romlott a hús minősége. Néhány ottani tenyésztő időben reagált erre, és ők is Észak-Amerikából kezdtek szaporítóanyagot importálni, hogy visszabilentsék az angus-t az őt megillető helyre.

Az milyen többletet adhat, hogy ezek a skót marhák a Hortobágyon legelésznek?

– Egy állat egészségi állapotát nagyban befolyásolja a születési helye és nevelkedése. A Hortobágy ősgyepje régóta védelem alatt áll, mentes a kemikáliáktól, valamint az intenzív mezőgazdasági termeléstől, és

sok gyógynövény is terem a legelőkön. Azt szoktuk mondani, hogy a hortobágyi angusok a gyógyító füveket alakítják át steakké, de vizsgálatokkal tényleg kimutatható a vitaminok és az ásványi anyagok szokatlanul magas szintje a mi jószágaink szervezetében.

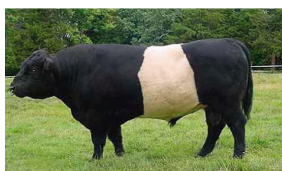
BZS

BRIT HÚSMARHAFAJTÁKAT TENYÉSZTŐK EGYESÜLETE

www.bhte.hu
iroda.bhte@gmail.com
+36 70 429 6840

MURRAY GREY TENYÉSZTŐ EGYESÜLET

Aberdeen Angus	Angus Kft.	+36 30 549 9148
	Keller András	+36 70 293 7281
	Rio Alto Kft.	+30 30 812 7524
	Borjúsziget Farm Kft.	+36 20 296 2300
	Gelencsér István	+36 70 337 6625
	Hubertus Agráripári Bt.	+36 30 237 7352
	Marhamajor Kft.	+36 70 770 2360
	KIZO-FARM Kft.	+36 20 951 4981
	Dr. Kun Péter	+36 20 986 8153
	Vulcano Farm Kft.	+36 20 946 7985
Hereford	Hárserdő-Agro Kft.	+36 30 742 1240
	Mezőfalvi Húshasznú Kft.	+36 30 378 8615

www.murraygrey.hu
+36 70 422 7455
murraygreyegyesulet@gmail.com

Murray Grey

Rio Alto Kft.	+36 30 812 7524
Máriás Claudia	+36 30 279 9888

Kézműves élelmiszer Baranyából

Fotó: BNE

Száz százalékban magyar, kézműves és tanyasi! Így népszerűsítik az ország déli szegletében, Kislippón a sertésből készített kistermelői finomságokat, amelyek nemcsak felidéznek, hanem vissza is varázsolják asztalunkra a hajdani disznóvágások ételeit.

A Baranya megyében élő Jakus család mindig is tartott, hizlalt és vágott sertéseket saját fogyasztásra, ám mindössze bő két évvel ezelőtt vágta bele a kézműves élelmiszerek előállításába, a piacozásba és értékesítésbe. A hurka, a kolbász, a füstölt szalonna, vagy éppen sonka, a disznósajt hagyományos, tájjellegű recept alapján készül, és persze függetlenül attól, hogyan értékesítik, ugyanolyan gondossággal készül, mintha saját maguknak készítenék. Nem spórolnak ki belőle semmit a nagyobb haszon reményében, és ragaszkodnak a legjobb minőségű fűszerekhez, alapanyagokhoz. Talán éppen ez lehet sikerük titka!

Fontos a jó szomszédság!

A történet azzal kezdődött, hogy *Jakus Istvánék* portája melletti házba költözött *Végi János*, akivel jó barátságba kerültek. Ő vetette fel, hogy a disznóvágások alkalmával készített, a család ellátását szolgáló hurka, kolbász és füstölt hús mennyiségét növeljék, hogy jusson eladásra is. Úgy vélte, nagy kereslet lenne a kézműves húsáru

iránt, hiszen már a falvakban is eltűntek a portákról a jószágok, alig vágnak már sertést. Ugyanakkor az igény megvan a régi, hagyományos, házi ízekre.

Az ötlet termékeny talajra lelt a Jakus családnál, így őstermelők lettek, majd belekezdtek a sertéshúsból készített hazai kézműves termékek előállításába. Hamarosan megszületett a Husitanya termékei márkanév is. A jószágokért se kellett a szomszédba menni: az anyakocák megvoltak, és míg korábban a szaporulatot eladták, most már rendszerint felhizlalják. Ez évente 80-85 megtermett, vágni való disznót jelent. S bár a

Néhány anyakoca a kislippói porta udvarán éli a mindennapjait

kislippói porta mögött ott sorakoznak a disznóolak, ám a jószágok zöme nem itt nevelkedik, hanem egy külső telepen, ahol betarthatók az állategészségügyi előírások.

Kell a nagy súly

A házigazda vallja, hogy csak a legalább 200 kilósra hizlalt jószágokból lehet igazi házi disznóságokat készíteni. Kéthetente 3-5 disznó jut vágó sorba. Ilyenkor a közeli vágóhidra szállítják őket, vissza pedig már előkészítve, féldisznóként érkeznek. A házuknál dolgozzák fel abban a műhelyben, amit kifejezetten erre a célra alakítottak ki. Persze azért nem volt zökkenőmentes az idáig vezető út! A kézműves feldolgozó-műhely létrehozása és a szükséges gépek megvásárlása mintegy 10 millió forintba került, amit saját erőből finanszíroztak. A nehézséget az okozta, hogy kiderítsék, milyenek kell lennie egy őstermelői kézműves feldolgozóüzemnek. Erre ugyanis korrekt útmutatást nem adnak a hivatalok. Az internetről viszont sikerült összevadászniuk az információkat. Érdeklődtek néhány ős-

termelőtől is, ám azt tapasztalták, hogy az információkat féltve őrzik, elutasítva a lehetséges konkurenciát.

Mellékállásban östermelő

Jakus István korábban biztonsági őrként dolgozott a főállása mellett, most ezt lecserélte a Husitanyára. Mint mondja, így kevesebbet kell távol lenni a családtól, a munka pedig ismerős számára, hiszen már gyerekként is aktívan részt vett a disznóvágásokban. Hovatovább a család minden tagja, a fia és a felesége is kiveszi a részét az újdonsült másodállásból. Van, aki a piacozásban, míg más a húsfeldolgozásban van otthon. Sőt a vállal-

Jakus István már díjakat is nyert a füstölt áruival

kozás ötletgazdája is besegít a szakértelmével. Ő is vidéken nőtt fel, ám nemcsak a családban, hanem egy hentesnél is elleste a sertésfeldolgozás csínját-bínját. Ilyen fortély például az, hogy a friss húst nem azonnal dolgozzák fel, hanem hűtik, és megvárják, hogy 1-2 nap alatt veszítsen víztartalmából. Mint elmondták, a víz a feldolgozott húсарu legnagyobb ellensége. Emellett fontos, hogy a hús a darálás előtt is – a kolbászhoz és a szalámihoz – kellően le legyen hűtve, hogy a vágási felületek tökéletesebbek legyenek. Az pedig egyenesen elengedhetetlen, hogy gép keverje be a tölteléket, hiszen a 6-8 Celsius-fokos darált húsból nem lehet és nem is egészséges kézzel végezni a munkát.

A titok nem csak a receptben van

A tájegységre jellemző hagyományos recept alapján készítik a disznósajtot, a hurkát, kolbászt és a füstölt árut. Ugyanakkor a

Hagyományos módon érlelődnek a sonkák, szalonnák, kolbászok

vásárlók is tudják formálni a kínálatot! Így bővült a Husitanya repertoárja például a sváb hurkával, aminek titka a fűszerezésben rejlik – a többi között szegfűbors is kerül bele. Apropó fűszerek! Itt is elsődleges szempont a minőség. Például a pirospaprikát a Mohácsi-szigetről vásárolják.

A füstölés szinte napi munka, és egyben nagy felelősség is, hiszen a minőséget meghatározza, hogy milyen hosszban, milyen hőmérsékleten és páratartalommal végzik – magyarázza a házigazda. A füstölt szalonna és a sonka 3-4 hónap alatt készül el, a szaláminak pedig 90 nap érés kell. Ennek okán, ha valaki nem akar lemaradni róla, akkor előre kell jeleznie igényét.

A piacozás is fontos része a vállalkozásnak!

Napi feladat a termékek eljuttatása a vásárlókhöz. Egyrészt szállítanak házhoz, másrészt több környékbeli piacon, Újpetrén, Vildányban, Beremenden, Mohácson is kínálják portékájukat. Aki pedig vásárlás előtt kóstolna, arra is van mód a kislippói portán. Komoly hangsúlyt fektetnek a marketingre és a weben keresztüli értékesítésre, amik a vásárlók elvárásai is egyben. A nagyszerű házi ízek mellett ennek is köszönhető, hogy ily rövid idő alatt, ennyire keresettek lettek termékeik. Így napjainkra kialakult egy folyamatosan bővülő, visszatérő vásárlókból álló vevőkörük.

Azt se rejtik véka alá, a sikerük titka abban rejlik, hogy ugyanazokat az ízeket tudják kínálni a termékeikben, mint amit a vidéki emberek hajdanán a házi disznóvágások során megszoktak. Ám napjainkban az idősek már fizikailag nem bírják, a fiatalok pedig nem akarják a vesződést a jószággal – mondja István, aki hozzát teszi, hogy ez a sajnálatos folyamat idézte elő ezt a piaci rést a számukra.

– Azontúl, hogy tradicionálisan készítjük a termékeket, fontos a jelenlegi elvárásoknak is megfelelnünk – szögezi le a házigazda. Így azt tervezik, hogy a következő lépésük csomagolástechnikai fejlesztés lesz, amivel szinte valamennyi portékájukat higiénikusan tudják a vevőkhöz eljuttatni.

– Arra egyébként a járvány világított rá, hogy mennyire fontos a csomagolás. Jelenleg van egy kisebb teljesítményű vákuumozó gépünk, ám ezt hamarosan lecseréljük. Továbbá fejleszteni szeretnénk az autóparkot egy olyan pultos autóval, amellyel rendezvényeken is részt lehet venni, ami szintén minőségi ugrást hoz majd.

Nem a verseny szabja az árat

Mint mondják, a magyar vásárló nagyon érzékeny, így fontos a termékek árfekvése. Amikor a házigazdát arról faggatom, hogy miként kalkulálták az árakat, csak mosolyogva mondja, akként, hogy megérje nekik is. Nos, méltányos lehet ez a „megérés”, mert közel sem a fővárosi fesztivális árakon dolgoznak, hovatovább igen versenyképesek a szupermarketes termékek áraival szemben.

Időről időre még kedvezményes árral, akciókkal is tudnak a vásárlók kedvére tenni.

S hogy milyen korosztály vásárolja a Husitanya termékeit?

– Harminctól egészen a nyugdíjasokig – hangzik a válasz. A legnagyobb tételben a 30-as 40-es korosztály vásárol, és egyszerre többet, nagyobb mennyiségben. Ez még vidéken a napjainkban is hagyomány.

A beszélgetést követően teszt alá vetettük a Husitanya portékáit, az eredményt pedig jelzi végtelen sajnálatom, hogy csak a Kislippóhoz közeli településekre rendelhetők ezek a finomságok.

BNE

ŐSHONOS JUHFAJTÁK

Szívósak, nem kényesek, jól bírják az éghajlatot

FOTÓK: KRÁLIK EMÉSE

Beleszületett a juhászatba, soha nem is akart mással foglalkozni a Szentesen élő Német Mihály. Őshonos fajtákkal foglalkozik: kecskeméti sárga, cigája és magyar merinó van a törzsállományában. Egyéb téren is őrzi a hagyományt, hímzett viseleteket, kolompokat gyűjt, találkozókön vesznek részt a feleségével, hogy így is életben tartsák a tradíciót.

Hároméves volt *Német Mihály*, amikor 1956. március 15-én a szüleivel a szomszédos tanyába költöztek. – Az egész család állatokat tartott, én „a birka farkán tanultam járni”. Amíg élek, nem is akarok mást csinálni – így foglalta össze az akár hitvallásnak is tekinthető nézeteit a Szentesen élő Mihály. A csongrád-csanádi városhoz közel, Lapistó település pusztáján tart közel 230 juhot, továbbá 30 bárányt abban az akolban, amelyet még az édesapja épített. Eddig háromszor elköltözött, de mindig visszahúzta a szíve – nem tud és nem is akar Szentestől, illetve a megszokott vidéktől elszakadni. A gazdaság Natura 2000-es területen fekszik, 80 hektár saját legelőjük van. A birkákat tanyaprogramok számára és kereskedőknek adja el. Kecskeméti sárga és cigája teszi ki az állomány jó részét, de néhány merinó is akad. A gazdaság a Magyar

Juh- és Kecsketenyésztők Szövetségének tagja. Német Mihály kihangsúlyozta, hogy a kecskeméti sárga sok helyen szerepel berkeként, pedig a kettő nem ugyanaz. A kecskeméti „olyan kis pirosnak születik”, mutatott a gazda egy kéthetes bárányra. Mindig őshonos fajtákat tartott, nem szereti a húsbirkákat.

Erre születni kell

– Mikor kicsit virrad, kelünk, este 10-11 körül fekszünk. Az állatok kimennek legelni, 9 körül már melegük van, jönnek vissza hűsölni. Délután 6 körül megint útnak indítom őket, aztán amikor úgy gondolják, hogy elég, bejönnek. Emiatt sokszor előfordul, hogy itt alszom a tanyán. Ilyen a pásztorelet, ezt a feleségemnek meg kell szokni – mesélte derűsen.

A felesége, *Marika* bár annak idején baromfitenyésztőnek tanult, sokáig nem volt köze az állatokhoz, évtizedekig az építőiparban dolgozott. Később beletanult a juhokkal való bánásmódba, szívesen segít a férjének. Amikor megismerkedtek, 600 birka volt a tanyán, majd egy nap közölte vele a férje: „Marikám, ezeket holnaptól te oltod”: Egyszer kellett megmutatni, azóta ő oltja, gyógyszerrezi az állatokat.

Gyakran vesznek részt hagyományőrző rendezvényeken, kiállításokon. A juhászok

Kéthetes kecskeméti sárga kisbárány

legtöbbje idős, hatvan éven felül van a legfiatalabb is. Szerintük legelőkert sok van, juhászat egyre kevesebb, a kettő pedig nem ugyanaz. Erre születni kell, ez életforma, szeretni kell, ha rossz az idő, ha beteg az ember, akkor is menni kell az állathoz.

Szamár nélkül nincs juhászat

Mónika, a samár a nyájjal jár ki legelni.

– Azért, hogy lássam, hol járnak a birkák, mert már nem látok jól – nevetett a gazda. – Szamár nélkül a hodály nem maradhat egy percig sem. Hagyomány is, meg babona is. Olyan húszéves lehettem, mikor a lenti hodályba becsapott a villám, engem meg földhöz vágott. A birkák a samárral ott álltak körülöttem. Akkor én úgy ébredtem, hogy megfogadtam, körülöttem mindig lesz samár. Egyébként pedig szerintem minden

rendes juhásznak van számára. Régen kocsiztuk, segített szállítani a dolgainkat, ma már ő a jelzőbója a pusztában. Megáll a gyep közepén, a birkák meg nem mennek el mellőle. Arra kell gondot fordítani, hogy jól legyen lakva, mert ha éhes lenne, tudja, a kukorica finomabb, odavezetné a nyáját. Okos, hallgat a szóra, szereti a birkákat, azok meg szót fogadnak neki. Mondjuk, ha nem ilyen lenne, nem is lenne maradása. Mióta ezzel foglalkozom, megfordult itt vagy kétszáz számár. Amelyik bántja a birkát, megy a szalámiba. Mint például az, amelyik megragadta a birkák nyakát, és leöldöste őket – emlékezett vissza.

Nem cserélné el semmire az őshonos fajtákat

A kecskeméti sárgát három éve ismerte meg, egy hódmezővásárhelyi tenyésztőtől vásárolta az első példányokat. Nagyon kevés van belőle hazánkban, pár évtizede még Német Mihály nagypapa is tartott, de azóta szinte kihalt nálunk. Most kezdi próbálgatni, nehéz szép példányokra bukkanni. A lapistói törzsállományban körülbelül 50 egyed él, ezeket a gazda átválogatja, és „csak a lelke-java ma-

A cél, hogy önálló fajta lehessen

Sajtóhírek szerint egy kunbaracsi gazda jelenleg azt szorgalmazza, hogy törzskönyvezni lehessen a kecskeméti sárga pófájú juhokat. Mivel a fajtát még nem ismerték el, ezeket az állatokat az erdélyi sárgafejű berkéhez sorolják. Kiváló tejelő, jól bírja az időjárás viszontagságait, Kecskemét környékén körülbelül hatszáz anyaállat van.

A gazdaság egyik büszkesége, a 120 kilós kecskeméti sárga kos

Mónika, a szamár komoly segítség a juhok körül

rad”. A legfőbb cél, hogy előbb-utóbb az ő tenyészetéből is kikerüljenek állatok.

A 30-40 magyar merinó húsosabb, de takarmányigényesebb. – Pedig itt, ezen a pusztán meg kell élni a birkának. Én nem adok neki abrakot, csak ha leesik a hó. Nálunk a kecskeméti sárga kijár a többivel legelni; ha beköszönt a tél, vagy ha leellik, különszedem. Ha nem tudnak legelni, gyepszénát, vagy tört szemet kapnak, tápot egyáltalán nem. A szemet vesszük, mert bár kaszálónk van, de kell hozzá venni. Most hoztunk be 112 bálát. A miénk még kint van, arról 60-70 bálát várunk. Leginkább a legeltetésben bíznunk – magyarázták a feleségével. Akik ezeket a fajtákat tartják, nem a hús, vagy a gyapjú miatt teszik, hanem inkább a hagyományörzés miatt, mondják. Nagyon elégedettek az őshonos fajtákkal. Jó bírják ezt az éghajlatot, szívósak, nem kényesek, nem hajlamosak a betegségekre. Szinte kizárólag a kinti kártevők ellen kell védeni, hogy ne legeljen föl csigát, ne bántsa a kullancs. Tulajdonképpen azért oltják az állatokat, hogy a kártevőket elriasszák. Vitaminokat, gyulladáscsökkentőket nem szoktak adni.

A kolomp adja az aláfestő zenét

Német Mihály nagyon szereti a birkahúst, a család és a barátok is, egyszerűen nem csak tartják, hanem szívesen eszik is. Ha eladni kell, az más, azt nehéz szívvel teszi, annyira hozzánőnek az állatai, hogy néha meggondolja, és néhányat visszaterel a teherautóról. A felmenői fejték is ezeket a fajtákat, a szentesi gazda már nem. A hagyományt sokféleképpen őrzi, hímezett ruházatot, csengőket, mintegy 300 darabos kolompgyűjteményt tudhat magának. Ezek egy részét kiállítja majd otthon, il-

Kolomp nélkül nem is az igazi egy nyáj

letve azt várja, hogy a birkák hízzanak, hogy jó legyen a nyakukra. Amelyik jó nagy, meg „jó menős”, azokra szokott tenni.

– Van egy barátom, most hoztattam vele két kolompot. Nem egyszerű fellelni a megfelelő darabokat. Azt szeretem, ha sok birkán van. Úgy válogatom össze, hogy egyforma hangjuk legyen. Felrakok az állatokra 10-12 kolompot, majdnem ugyanennyi csengőt, több nem is kell, és úgy szólnak, mint egy zenekar. Amelyik kiver belőle, azt leveszem, mert úgy nem szól szépen – részletezte. Marika ehhez azt is hozzátette, a férje órákon át képes hangolni egy kolompot ahhoz, hogy az végül úgy szóljon, ahogy neki tetszik. De úgy tűnik, megéri a fáradozás, és nem csak a zeneiség miatt: jó széljárás esetén az előző, 7 kilométerre lévő házukhoz is elhallatszott a nyáj kolompkomponálása.

Králik Emese

ANGLO-NÚBIAI KECSKE

Hobbinak indult, és családi gazdaság lett belőle

Fotók: BOCSKAY ZSOLT

Egyiptomi és indiai fajtájú bakokat kereszteztek angol tejhasznú kecskével, aminek egy szép, értelmes, barátságos és kiegyensúlyozott, ugyanakkor sok és zsíros tejet adó fajta lett az eredménye. Az anglo-núbiai számára először a múlt század elején állítottak ki törzskönyvet, Magyarországra pedig 2000 körül importálták az első példányokat. Az azóta eltelt két évtized bebizonyította, hogy a mi éghajlatunkon is kiemelkedő eredményre képesek ezek a bájos és hasznos jóságok.

Egy Seregélyesen élő fiatal pár néhány éve hobbitól vett magához három anglo-núbiait, ma pedig már azt latolgatják, mekkorára nőhet a kecskékre alapuló vállalkozásuk. Ismerkedjenek meg *Benkő Adriennel* és *Sági Zoltánnal*!

A tenyésztésükben vannak tisztavérű anglo-núbiaiak, keresztezett anglo-núbiai és alpesi fajták, mutatja be a kisgazdaságot Adrienn. – Jelenleg az állomány bővítésén dolgozunk, ennek érdekében idén született

gödölyéket nem adtuk el. Célunk a tejtermelés, a hagyományos módon készülő, minőségi sajtyártás. A rendelkezésünkre álló tej feldolgozását elkezdtük, bár még csak a család és a rokonok, barátok számára. Készítünk különböző fajtájú, ízesítésű sajtokat, joghurtokat, túrót, krémtúrót. Jók a visszajelzések, ezért folytatjuk a tejkonyha-projektünket.

Mennyi lesz a maximum, amikor működik már a tejkonyha?

– Nehéz erre a kérdésre válaszolni, de szeretnénk kihozni magunkból a maximumot. Egy nulláról induló gazdaságról beszélünk, amelyben lépésről lépésre kell megterveznünk a bővítés folyamatát, amit önerőből végzünk. A tejkonyha működésével már kistermelőkké válunk, ami egy újabb állomás számunkra. Termékeinket értékesítésével bővül a tevékenységi körünk.

Hogyan kezdték? – kérdezem Adriennről.

– Zalából, rokonoktól kaptam az első három kecskémet, hobbitól, fűnyírónak. Mindig is állattenyésztéssel szerettem volna foglalkozni, csak sokáig nem volt rá lehetőségem. A tanulmányaimat is ebben az irányban folytattam, Gyöngyösön végeztem a mezőgazdasági főiskolán. Az évek alatt sokszorosára nőtt az állományunk, januártól családi gazdaság lettünk, és én már

csak ezzel foglalkozom, a párom viszont még a közeli gazdaságban dolgozik.

– Amit lát, azt mind mi csináltuk, a két kezünkkel – veszi át a szót Zoltán, aki természetesen besegít a családi gazdaságba, amikor hazaér a munkából.

Hogyan dönti el, hogy ki marad, és kitől válik meg?

– Több tényező határozza meg. Fontos a tenyésztetre jellemző jegyek megőrzése, a tejtermelés és a gida nevelése. Elvárt a tejmennyiség növekedése, amíg el nem éri a maximumot. Törzstenyésztetben havi szinten van befejés, ezáltal laktációra nyomon követhetőek a tejtermelési adatok.

Látom, hogy szereti őket. Nehéz lehet így a szortírozás.

– Itt van például Buci, vagyis Buckalakó, akit nem nevelt az anyja, ezért három hetes koráig velünk lakott a házban, és anyukám kötött neki egy szép kis ruhácskát, hogy meg ne fázzon.

Minden gödölyének és tenyészbaknak nevet adunk. Nehéz tőlük megválni, bár finom és egészséges a kecskehús. Ősszel már kolbászt és szalámit is készítünk belőle, úgyhogy most gyűjtöm a jó recepteket.

Milyen állat az anglo-núbiai kecske?

– Nagyon jó fej és szelíd állatok. Nem másznak fel sehová, nem ugranak át a kerítésen, ami persze, a nevelésen és a takar-

mányozáson is múlik. A villanypásztort pedig tiszteletben tartják.

Itt van körülöttünk vagy tizenöt állat. Nyugodtak, a hangjukat sem lehet hallani, és nagyon összetartanak, egymáshoz lapulnak, együtt mozognak.

– Ha egy-kettő elindul legelni, akkor megy utána az összes többi. A takarmányo-

zás mellett a tartási körülményekre is oda kell figyelni. Télen az ellési időszakban fontos az istálló belső hőmérséklete. A gidáknak biztosítani kell a meleget, amit infralámpával oldunk meg.

– Az alom, a friss széna és a tiszta víz biztosítása alapfeltétel az állatok tartásához, ami sok munkával jár. De mindezt kárpótolnak a gyönyörű, lelógó fülek, mert ez adja a núbiai vonzerejét – teszi hozzá Zoltán.

Mennyi ideig maradhatnak az anyjukkal a gidák?

– A gidák 8-10 hetes korukban érik el a választási kort. Idén a mesterséges nevelés mellett döntöttünk, fejtem az anyjukat, és cumiztattuk a kicsiket. Az elején gyakran kell itatni őket. Mesterségesen is lehet szép gidákat nevelni, csak oda kell rájuk figyelni. Mindkét nevelési módszernek van előnye és hátránya is, és mindenki saját maga dönti el, hogy mit részesít előnyben.

Meddig lehet együtt tartani a gödölyét és a bakot?

– Négy-öt hónapos korukig, utána külön kell választani őket.

Mit eszik az anglo-núbiai kecske?

– A kicsik először bányatápot kapnak, és fokozatosan állnak át a vegyes takarmányra, amit a nagyok is esznek. Kukorica, árpa, zab, korpá, cukorrépa pellet és vitaminok, ásványi anyagok. Szelénes nyalósó és melaszos nyalótál biztosítja a vitamin- és ásványianyag-pótlást a nap 24 órájában. Egyébként folyamatosan legelhetnek, és ehetnek szénát.

Azontúl, hogy igényesek, van rossz tulajdonságuk?

– Igen, megeszik a nadrágot – mutat a ruhájára Adrienn.

Mennyire betegesek?

– Szerencsére nem azok, viszont pillangós növényt zölden nem etetünk velük, mert könnyen felfújódnak tőle. De ez is, mint minden, szoktatás kérdése. A rokonaink Zalában probléma nélkül etetik frissen kaszált lucernával. Egyébként, ha idejekorán észleljük a felfújódást, akkor az állat megmenthető.

– Egyszer nálunk is volt ilyen jellegű probléma – teszi hozzá Zoltán, de szerencsére időben észre vettük, és nem lett belőle nagyobb baj.

– Számomra fontos az állatok egészsége – veszi vissza a szót Adrienn, ennek érdekében félévente kezeljük őket külső-belső élősködők elleni oltással, és az évenkénti vérvétel sem maradhat el, amiben mindig számíthatunk az állatorvosunkra.

Azt mondják, hogy érdemes türelmesnek lenni a nubiával, és nem sürgetni a vemhességet. Önöknek is ez a tapasztalata?

– Igen, általában másfél éves korban vemhesítjük őket, így kétéves korukban ellenek először a gödölyék.

– Gyerek gyereket ne szüljön! – erősít rá Zoltán, mert szerinte is idő kell ahhoz, hogy az állat szervezetében kialakuljanak az utódláshoz szükséges feltételek.

Meddig élnek ezek a kecskék?

– Nálunk végelgyengülésben még nem pusztult el egy állat sem. Ugyanakkor vannak kilenc-tízéves kecskéink, akik még mindig aktívan termelésben vannak.

– Az életciklusuk attól függ, hogy ki mennyire intenzíven termel az állatokkal – tejtermelés, ellés – hangsúlyozza Adrienn.

Kérem, beszéljünk az árakról is.

Mennyibe kerül az anglo-núbiai?

– Az árat a fajtatisztaság, a kor, a szín, a törzskönyv, a törzskönyv minősítése befolyásolja. Külföldön drágábban lehet tenyészállatot vásárolni. Mi vágásra élve értékesítjük az állatot élőszűlyban. A tejes gida húsa sokkal drágább, akár a triplája is lehet. A tej és a tejtermékek ára eltérő az országos különböző pontjain. A tej literje most 400 és 1000 forint között van, a sajt pedig 4500 és 10 ezer forint között kapható. Az biztos, hogy mi tartósítószer nélküli, „minden mentes” termékeket fogunk készíteni a saját kecskéink tejéből, ha majd beindul az anglo-núbiai tejkonyha.

BZS

Kecsketenyésztési kisokos (I. rész)

A kecskebélcsatorna hossza 25–42 méter. A bendő befogadóképessége 18–25 liter; a szarvasmarhákhoz képest magas a cellulózbontó mikroorganizmusok száma, ezért ebben az emésztőszervben hosszabb ideig tartózkodik a takarmány.

Az anyakecskék táplálóanyag szükséglete

Üres- és vemhes anya napi szárazanyag szükséglete testtömegtől függően 1,7-1,9 kg/nap, tejelőké 2,9-3,9 kg/nap. A 6 liter tejet termelő kecske szükséglete 2,5-szerese az 1 l-t termelőkének. Napi 1 kg tejet termelő kecskének a takarmányadagja: 5-6 kg jó minőségű legelőfű, 1 kg réti széna, abrakkiegészítés nem szükséges; 2 kg legelőfű, 0,1 kg napraforgó-pogácsa, 0,5 kg réti széna. Naponta 2 kg-os tejtermelés esetén: 2 kg réti széna, 4 kg takarmányrépa, 0,3 kg árpa, 0,8 kg borsó; 2 kg réti széna, 1 kg takarmányrépa, 0,4 kg korpá, 0,1 kg napraforgó-pogácsa. A napi abrakadag az 1,2-1,5 kg-ot ne haladja meg.

A kecskék ivarzási főidénye az ősz, amely élénkebb a juhokénál. Idősebb anyakecskéknél az étvágy gyengül, a tejtermelés csökken. A vemhesség átlagosan 150 nap. A vemhes anya tejtermelése az ellés előtt 2 hónappal megszűnik, a jól tejelőket el kell apasztani. Elapasztás: az állatot ritkábban fejjük, jó tejelőknél csak napi 1-2 kg szalmát és vizet adunk. Ilyenkor nagyon fontos a mozgás. Ha az anya magától nem apaszt el, ellés előtt 6-8 héttel szárazra kell állítani. A szárazon álló anyákat jól kell takarmányozni, 2 heti szárazon állás után megkezdhető a kitógyelű etetés (legelő, jó minőségű széna, 0,3 kg abrak). A romlott takarmány, a dohos abrak káros, a fagyos víz, vetélést okozhat. Ellés előtt az abrak korpával etethető. A terimés takarmányok helyett inkább lédús, könnyen emészthető takarmányokat kell adni.

Bakok takarmányozása

Termékenyítési szezonon kívül takarmányt csak életfenntartásra kell adni. Tavasztól ősziig a legelőfű, télen 7-10 kg zöldtakarmány vagy 1 kg széna, 2 kg szalma, 0,2-0,3 kg abrak kielégíti az életfenntartás igényét. Fedeztetési időszak előtt 2-3 héttel az abrakot (a zab, az árpa, a rozs és az extrahált olajipari darák keverékét) napi 0,8-1 kg-ra emeljük. Ivóvíz és nyalósó mindig legyen előtűk.

Takarmányozási technológia

A kecske, emésztő szervrendszere révén, kiválóan alkalmas a rostús takarmányok hatékony emésztésére (hegy- és dombvidéki legelőfű). Főleg a számukra ízletes takarmányt fogyasztják. Egyszerre nem esznek so-

Tejelő kecske ásványianyag-szükséglete		
Napi tejtermelés (kg)	Kalcium (g/nap)	Foszfor (g/nap)
1	8,0	4,5
2	11,6	5,9
3	15,2	7,3
4	18,8	8,7
5	22,4	10,1
6	26,0	11,5

Pótlás: premix (20% Ca, 7% P tartalom) Ca:P=2:1
Forrás: Bedő, 2001

kat, inkább többször, szelektíven keveset. Nagy tejhozamnál fontos, hogy a tejelő állat felvegye a jóllakottság érzését kiváltó takarmánymennyiséget. Tejelő anyakecske igényes a takarmány struktúrájára és a szárazanyag-tartalmára (szálastakarmány, erdőhulladék, szilázs és szenázs).

Legelési szokások

A kecske mindent legel, akár előtte vagy fölötté van, a meredekebb domboldal nem akadály. Kora tavasztól késő ősziig legeltesünk. A folyamatos legeltetés biztosítja a kiegyenlített takarmányfelvételt, táplálóanyag-ellátást. Legelési stratégia: fűvet fogyaszt, amikor legnagyobb a fehérjetartalma és az emészthetősége, majd áttér a fiatal hajtásokra, amikor annak a táplálóértéke nagyobb. Kiválógatja a fűvet a herefélék közül, jobban

kedvelik a fiatal hajtásokat lerágni, mint a legelést. Sziklás, köves, meredek lejtőket előnyben részesítik a sík területtel szemben. Kerítés, sövény mellett szívesebben legelnek, mint a legelő közepén. Magasabban lévő növényeket fogyasztják először, utána legelnek a talajhoz közel. Képes elviselni a keserű ízt, a magas csersavtartalmat, elfogyaszt rossz ízű gyomokat és vad cserjéket, melyek mérgezők is lehetnek. A legelés tengerszint feletti magassága alapján a kecske „fentről lefelé” legelő állat „első legelő, utolsó legelő” rendszer (kecske az első legelőcsoport, szarvas-

Ajánlás a mikroelem-szükségletre	
Mikroelem	Javasolt adag (mg/kg takarmány szárazanyag)
Vas	42–46
Réz	10
Kobalt	0,1
Jód	0,2–0,4
Mangán	50–60
Cink	60
Szelén	0,1
Molibdén	0,1

Nyalósó: Co, Se pótlás. Mérgező határ > 30 mg/kg takarmány szárazanyag.

Forrás: Bedő, 2001

Ajánlás a a vitamínszükséglet fedezéséhez	
Vitamin megnevezése	Javasolt vitamintartalmak (NE/állat naponta)
A-vitamin	3500–11000
D-vitamin	250–1500
E-vitamin	5–100

Forrás: Bedő, 2001

marha az utolsó). Legeltetés a legelőcsóbb takarmányozási mód. Az egész évi tömegtakarmány-program kidolgozásánál olyan hosszan legeljenek, ameddig csak lehet. Szakaszos legeltetés során a növény és az állat igényeit figyelembe kell venni. A telepített, intenzív gyepeket célszerű szakaszokra osztani, és adagolva legeltetni. A szakaszokat állandó vagy mozgatható (villanypásztor) karámmal alakíthatjuk ki. Száraz takarmányozás: a monodiétás takarmányozáskor, főleg szárított takarmányok etetésekor 6-8 féle takarmányféleségből álljon a takarmány. A napi adag: szénából tetszés szerint (ad libitum), tejelő pótabrak tejlítterenként 0,3-0,4 kg abrak legyen, max. 1,2-1,5 kg/nap adaggal. A tejelő anyakecske vízigénye: 6-8 l/nap. 1 kg felvett szárazanyagra 3,5 l vizet kell számolni.

Toldi Gyula

A csirkemell a fogyasztók kedvence

Koronavírus-járvány, madárinfluenza és égbe szökő takarmányárak. Ezzel a három csapással kellett megküzdenie a baromfiágazatnak. A hazai baromfi-hús-ellátás biztosított ugyan, az ágazat szereplői azonban már a jövőre koncentrálnak: az éttermek újra kinyitottak, és bár a HORECA-szektorbéli értékesítés várhatóan elmarad a járvány elől, sok alternatív értékesítési út nyílt meg. Számos termelő például internetes húsáruházakban kezdte értékesíteni termékeit. A baromfi-hús esetében azonban nem nagyon találni igazán rövid értékesítési láncot, a termelői piacokon legfeljebb pucolt, konyhakész, egész baromfi-val, illetve tojással találkoztunk, feldolgozott termékekkel nem.

„A 2020. év komoly nehézségeket okozott a baromfisoknak, mivel három különböző csapás érte az ágazatot, s csak remélni tudjuk, hogy ezek hatásait az ágazat képes lesz kiheverni. E három csapás a koronavírus-járvány miatti HORECA-szektor leállása, a madárinfluenza és a takarmányárak lassan háromnegyed éve tartó emelkedése” – mondja dr. Csorbai Attila, a Baromfi Termék Tanács igazgatója.

Az ágazat duplán is megszenvedte a koronavírus-járványt, hisz a termelőknek meg kellett küzdeniük a járvány okozta munkaerő-gazdálkodási gondokkal, illetve a leállt HORECA-értékesítéssel. Utóbbi a piacok komoly átrendeződését, sőt bizonyos piaci szegmensek eltűnését eredményezte, s ezzel párhuzamosan relatív túltermelés alakult ki. Komoly készletek halmozódtak fel mindent a világban, így hazánkban is.

„A hazai vágóbaromfi-termelés összesített mennyisége (2019. évhez viszonyítva) 3,4%-kal csökkent, de bizonyos fajok esetében ennél lényegesen nagyobb csökkenést látunk. A víziszárnyas termékpályák esetében a liba megfelelő volt (52,3%), a kacsá pedig mintegy 70%-os mennyiséget produkált 2019. évhez viszonyítva – mondja dr. Csorbai Attila.

A baromfitartás sajátosságai miatt nem lehetett egyik pillanatról a másikra leállni a termeléssel, így több termelő időzített nagy fertőtlenítést és karbantartást 2020 telére – így is csökkentve a veszteségeiket. Az egyik, az Állattenyésztés című lapnak nyilatkozó termelő azt mondta, jobban megéri kihagynia egy vagy akár több turnust, és a munkaerőt átcsoportosítani más munkára, mint a magas takarmányárak mellett folyamatosan

termelni. Jelenleg is a magas takarmányárak jelentik a legkomolyabb veszélyt, hiszen a takarmány adja az élőállat-, illetve állatitermék-előállítás legnagyobb költségét, nagyjából az önköltség mintegy 60-70%-át. Így a jelenleg tapasztalható mintegy 30%-os ár-emelkedés az önköltségi szint 20-25%-os emelkedését vetíti előre. Ezzel párhuzamosan emelkedtek egyebek mellett az energia-költségek, az alomanyag ára, az állategészségügyi költségek, a munkabér. Ezt a költségnövekedést a termékpálya – amennyiben nem kíván veszteségesen termelni – kény-

A csirkén túl...

Van olyan falu, ahol az októberi búcsúra hagyományosan kacsát sütnék a háziasszonyok, Márton napján pedig „igaz magyar ember” libát eszik és újbort iszik hozzá. Amerikai filmek hatására a hálaadónapi vagy karácsonyi pulykasültet is egyre többen kipróbálják. Vagyis úgy tűnik, az egyetlen négy évszakos baromfi a csirke. A hagyományos magyar konyhában is alapvető, gondoljunk csak a csirkepörköltre vagy a tyúkhúslevesre. Manapság pedig a 15 perces vacsorához, ha húsról van szó, sokan kizárólag a csirkemellet ismerik. Persze érthető, ha ez jut először eszünkbe, hisz könnyen és gyorsan elkészíthető, de minek ragadnánk le kizárólag ennél?

Kicsontozott, pácolt comboknak nem sok versenytársa akad a grillen

A baromfi-hús és a baromfi-húsból készített feldolgozott termékek mára táplálkozásbiológiai összetételüknek köszönhetően világszerte alapvető népszerűségűek váltak. Fontos fehérjeforrások, fehérjetartalmuk magas, emellett ásványianyag- és kiemelkedő a B₁-, B₂-, B₆- és E-vitamin-tartalmuk miatt a kiegyensúlyozott, illetve diétás étrend sztárjai.

Már csak azért is, mert kedvező tulajdonságokat sütés, főzés, párolás után is megtartják, sőt sütés közben jelentős mennyiségű vizet veszítenek, így tápanyagtartalmuk koncentráldik. Zsírtartalmuk elegendő ahhoz, hogy más zsírok és olajok hozzáadása nélkül is meg lehessen őket sütni, de a kész hús zsír- és energiatartalma is kedvező. Ennek folytán az egészséges táplálkozásban jelentős előnyük van.

Épp ezért nem érdemes a víziszárnyasokat, vagy a pulykát nyáron elfeledni! Gondoljunk csak meg, ha a sütőben sült kacsá- vagy libacomb olyan finom, miért ne lephetnének meg e különleges ízű, csodás peccsenyékkel nyáresti vendégeinket is! Ha kicsontozzuk, bepácoljuk ezeket a combokat vagy melleket, ugyanúgy előkészítjük, mint a csirkét. Miért ne dobhatnánk ezeket is a grillre? Egy jól bepácolt pulykanyársnak ugyanúgy helye lehet, sőt helye kell, hogy legyen az asztalunkon! Kínálhatunk hozzá friss salátát, kovászos uborkát vagy hagyományos fokhagymás-tejfölös uborkasalátát...

Az Agrármarketing Centrum baromfi-hús-fogyasztást ösztönző nyári kampányában pedig rengeteg hasznos recept is segíti ebben a grillszezon szerelmeseit.

szerűen tovább kell hárítsa a kiskereskedelem irányába, bár az ártárgyalások terén kihívásokkal küzd az ágazat.

A megviselt ágazat 2021 első felében továbbra is küzdött azzal, hogy a hotelek, éttermek továbbra is legfeljebb „negyedgőzzel” működtek. Így a HORECA-szektorbeli értékesítés még mindig töredéke volt a járvány előttiének, és a takarmányárak továbbra is emelkedtek, Európa más országai mellett hazánkban is komoly madárinfluenzázás góccok alakultak ki. Ahogy a TermékTanács igazgatója kiemelte, tavaly közel 4,8 millió állatot kellett megsemmisíteni a járvány miatt. A közvetlen károk nagysága 15-16 milliárd forintot tett ki, és a több hónapos termelés kiesés, illetve az exportkorlátozások miatt a közvetett károk is több milliárd forint veszteséget okoztak az ágazatnak.

Az idei ágazati kilátásokról szólva dr. Csorbai Attila kijelentette: „Február elején készített felmérésünk alapján az ágazati szereplők úgy vélték, képesek lehetünk elérni, sőt talán meg is haladni a 2019. év termelési volumen szintjét. Ugyanakkor – figyelembe véve a jelenlegi takarmányárakat – jelenleg komoly az aggodalmam ennek elérésében.”

Hazánk önellátottsági szintje csirkéből 120-130%, pulykából 130-140%, víziszárnyasokból pedig 180-200%. A magyar vágóbaromfi-termelés a hazai igények ellátásán túl tehát komoly exportot bonyolított. Ennek alapján a TermékTanács igazgatója nem látja veszélyben a hazai ellátást, legyen szó akár termelésről, akár feldolgozásról, sokkal inkább attól tart, hogy a kedvezőtlen gazdasági helyzet miatt a kevésbé tőkeerős vállalkozások felhagynak a termeléssel.

A grillszezon megindulásával várhatóan nőni fog a kereslet darabolt baromfi termékek (mellfilé, comb, combfilé, szárny), illetve a félkész termékek (előkészített, pácolt, fűszerezett húсок) iránt, valamint az egyszerű

A liba húsa ízletes, mája kiváló csemege és értékes exportcikk

és gyors elkészíthetőség miatt a nyári szünetben valószínűleg félkész termékek (panírozott, illetve elősütött termékek) piaca is nőhet. A kisebb termelők számára alternatíva lehet a rövidebb ellátási láncokba való bekapcsolódás.

„A mi vásárlói közösségünk a koronavírus-járvány idején is megmaradt, sőt folyamatosan bővül. A járvány elején nagyon sokan megijedtek, hogy nem lesz élelmiszer a polcokon, de nálunk nem volt hiány, mert mi a termelőinkkel, beszállítóinkkal stabil kapcsolatban vagyunk, és mivel minden termék magyar, nem befolyásolta a beszállítást a határzár. Egy része a vásárlóinknak online is rendelt (akár máshonnan is), de a minőség miatt visszatértek” – mondja Demeter Sándor Attila, a Hentesem Bt. ügyvezetője.

A 2017 óta működő vállalkozás célja kezdetektől az volt, hogy budapesti üzletükben, illetve online, a Facebook-közösségükben „jó, jobb és kiváló minőségű alapélelmiszereket” kínáljanak vásárlóiknak. Csak magyar, főként Pest-, Fejér-, Tolna és Bács-Kiskun megyei mikro- és kisgazdaságokból származó árut

További érdekességek a különféle baromfifajtákról, a www.baromfi.amc.hu oldalon találhatóak, régi receptek modern változatai pedig az Agrármarketing Centrum Youtube-csatornáján láthatóak.

**AGRÁRMARKETING
CENTRUM**

tartanak, és van gluténmentes, tejmentes, tojásmentes és más allergénmentes termékük is. Kínálatukban pedig külön kiemelik a szabadtartású kacsát. „A szabadtartású pecsenyekacsát, illetve hízott kacsa húst nagyon sokan szeretik vagy szeretnék, de nem könnyű kiváló minőségben megszerezni – szerencsére nekünk sikerült találnunk ilyen termelőt” – hangsúlyozza Demeter Sándor Attila.

A Hentesem csapata azért is figyelemre méltó, mert évek óta, körforgásos rendszert működtet, és vevőit a környezet védelmére tanítja: nem használnak műanyag zacskót, ahol csak lehet papírba csomagolnak, a tojástartókat visszagyűjtik, a vevők saját dobozukban vihetik el az árut, és a megmaradt, de még szavatossági időn belül fogyasztható élelmiszerekkel jelenleg 11 rászoruló családot támogatnak.

„Vásárlóink minden korosztályból érkeznek, aminek nagyon örülünk, mert látható, hogy az emberek széles körben szeretnék vásárolni kiváló minőségű magyar termékeket, élelmiszereket, és hajlandóak a környezet és a társadalom iránti felelősségvállalásra is” – teszi hozzá az ügyvezető.

Halmos B. Ágnes

A gyöngyöst ma leginkább díszbaromfiként tenyésztik

FÜRJTENYÉSZTÉS

Kicsi tojás, de annál gazdagabb

Méretben ugyan négy-öt fürjtojás tesz ki egy tyúktojást, de a beltartalmi és élvezeti értéke előbbinek jóval magasabb – vallja a földméréből lett egerszalóki kistermelő, akinek nem titkolt célja, hogy a ma még kuriózumnak számító terméket a mindennapok részévé tegye.

Egy betegséggel kezdődött, mára családi vállalkozássá nőtte ki magát az egerszalóki „Subás” fürjtojás története. Az állategészségügyben dolgozó férj, *Montvai Csaba* természetes gyógymódot keresett epepanaszaira, és ekkor bukkant rá azokra a tanulmányokra, amelyek a fürjtojás kedvező élettani hatásairól szóltak. A hobbiként díszmadarakkal és galambokkal foglalkozó férfi először huszonöt japán gazdasági fürjet hozott a faluszéli kertes házba hét évvel ezelőtt. A fordulat kissé meglepő: ő megmaradt az eredeti szakmájában – természetesen elvégezve a jószágok körüli teendőket a munkaidő előtt és után –, ám korábban földmérőként dolgozó felesége váltott, s immár hatodik esztendeje főállású őstermelőként, kistermelőként foglalkozik fürjek tenyésztésével. Ráadásul pedig különféle ízesítésű, pácolt, fűszerezett, füstölt és olajban érlelt termékeket készít ezekből az aprócska, ám beltartalmilag annál értékesebb tojásokból.

– A fürjtojás nem gyógyszer, vagyis a betegségeket önmagában nem gyógyítja, de a különféle nyavalyák megelőzésére, vagy esetleg a már kialakult krónikus be-

tegség tüneteinek enyhítésére, netán a további állapotromlás megakadályozására, s egyáltalán, az immunrendszer erősítésére a saját tapasztalataink, illetve a fogyasztók visszajelzése alapján kiválóan alkalmas – mondja *Montvainé Haskó Kinga*, aki korábbi szakmáját hátrahagyva, immár teljes „munkaidőben” ezeknek a madaraknak szenteli az életét. Szavai szerint a fürjtojás olyan ínycsiklogó számítás, amely mai tudásunk szerint a leg egészségesebb az összes háziszárnyas tojása közül. Minél természetesebb körülmények közt él a madár, annál táplálóbb a tojása. Fogyasztásával kapcsolatban nincs ellenjavallat, s nem emeli meg a koleszterinszintet sem.

Kinga már hat éve főállású őstermelő

– Az a célunk, hogy Magyarországon a fürjtojás ne egyfajta kuriózumnak számítson, hanem beépüljön a mindennapi étrendbe – fogalmaz.

A sárgája krémes, a fehérje enyhén sós

Egerszalóki családi házuk egyik melléképületében alakították ki azt a teret, amely ideális környezetet biztosít a szaporításra, illetve a ketreces tojástermelésre. Tudni kell, hogy a tojók átlagosan huszonkét óránként tojnak, vagyis a „minden napra egy tojás” esetükben ennél valamivel nagyobb arányt jelent. Jelenleg a családi gazdaságban 300 tojó biztosítja a termelt mennyiséget, a legutóbbi szaporulatból pedig száz tojó és kétszáz kakas várakozik az úgynevezett „óvodában” további sorsára. Előbbiek bekerülnek a tenyésztetbe és biztosítják a tojástermelést, utóbbiak pedig hathetes korukban érik el a vágásérett állapotot, ekkor feldolgozott hústermékként kerülnek az éttermek étlapjára, vagy pedig a családi vál-

lalkozás közvetlen vásárlóihoz, akik egyre inkább ragaszkodnak a vegyszermentes, tápanyagokban gazdag húsfélésekhez.

– Talán nem túlzás azt mondani, hogy mind a fűrj tojása, mind a húsa az úgynevezett szuperélelmiszerek kategóriájába tartozik, s egyikben sincs sem coli baktérium, sem pedig szalmonella – mondja Kinga. Épp ezért a fűrjtojás akár két hónapig is eltartható hűtés nélkül, ez idő alatt sem az állaga, sem a minősége nem romlik. Nyersen is ehető, és hogy mennyire finom, azt nyomban be is bizonyították. A Bükkben elterjedt barlanglakásokhoz hasonlatos tu-fapincében megkóstoltuk a fűrjek alól néhány perccel azelőtt kivett, még langyos tojást. A házigazda egy csinos kis célszerszámmal, egy úgynevezett tojásbontó ollóval lenyisszantotta az aprócska fűrjtojás tejet, majd frissiben odakínálta. Mivel a tyúktojáshoz képest ötöd akkora mennyiségről beszélünk, nem nehéz egyetlen kortyintással lenyelni ezt az ízekben gazdag falatot, amelyben meglepő módon harmonizál a sárgája krémsége, vajassága, a fehérje enyhe sósságával.

Nyersen kúraszerűen, de akár héjastul is...

– A mi munkánk legjobb visszajelzése azoktól az ügyfelektől érkezik, akik a fűrjtojásoknak köszönhetően őrizték meg egészségüket, netán javult a korábbi állapotuk – mondja Kinga. Közéjük tartozik az az étkezési zavarral küzdő fiatal lány, aki előbb az aprócska tojást volt hajlandó megkóstolni, majd a fűrj kicsike combját, és később már az egész madarat kész volt megenni. Tudvalévő, hogy az anorexia pszichés, a testtudat zavaraival összefüggő betegség, amely kóros diétára készíti az ebben szenvedőket. A fűrjtojás, maga a fűrj mérete, illetve az apró falat „tudata” segített helyrebillenteni az egyensúlyt, és elindíthatta őt a gyógyulás útján – vélik. Rendszeresen fordulnak hozzájuk színészek, énekesek, hogy visszanyerjék vagy karbantartsák a hangjukat. A termelők hangsúlyozzák, hogy gyógyszerként természetesen nem használható a fűrjtojás, de a táplálkozásba beillesztve számos pozitív hatással bírhat magas vitamin- és ásványianyag-tartalma miatt, s a tapasztalatok szerint a vércukorszint, a vérnyomás helyreállításában és a vashiány kezelésében is jó szolgálatot tesz egyfajta táplálékkiegészítőként. Ők egyébként a nyers fűrjtojás kúraszerű alkalmazását szokták javasolni, főként az immunrendszer megerősítésére, ugyanis megfőzve inkább már csak gasztronómiai szempontból értékelhető. Nemcsak a beltar-

talmat, hanem a héjat is felhasználhatjuk a táplálkozásunkban: a kalciumban gazdag burkot kiszárítjuk, megőröljük, és levesbe vagy bármilyen főzelékbe belekeverhetjük. Idősebb korban, csontritkulás esetén nagyon hasznos, de vittek már tőlük tojáshéjat növényben levő gyerekeknek is.

Tárkonyos, marinált, pesztós, bükkfán füstölt

A fűrjek tartása, tenyésztése nem igényel túl sok vagy bonyolult feladatot, de lényeges az állandó jelenlét és a törődés – jegyzi meg a házigazda. Ezek az apró jószágok tizenhét napos keltezés után látják meg a napvilágot, és ujjbegynyi méretük miatt ők csak „lóbabszem” elnevezéssel illetik a pár

kedést azonban nem tudunk a tojásarakban érvényesíteni, mert elveszítjük a vevőinket – panasolja a házigazda. A pandémia is okozott fejtörést, hiszen az egyik felvevőpiacuknak számító éttermi szegmens majd egy évig nem működött. Ezért erre az időszakra csökkentették az állományt, amit most kezdenek újra felfejleszteni. A járvány miatti „bezártság” viszont alkalmat adott arra, hogy a termékpaletta bővítésén is gondolkodjanak. Jelenleg a nyers változat mellett céklás-ecetes, vörösborecetes, tárkonyos pácolt, marinált, pesztós és bükkfán füstölt, hidegen sajtolt, napraforgó étolajban érlelt főtt fűrjtojást értékesítenek, no meg a „névadót”, a piemonti módra készült paradicsomos-fokhagymást. Ez a „szósz” úgy vonja be a fehér tojásokat, mintha va-

napos kicsibéket. Akár a baromfifélék esetében, az első néhány nap itt is nagy odafigyelést igényel. Fontos, hogy legalább 35 Celsius-fokos hőmérsékleten legyenek tartva a csibék, ezért infralámpával melegítik a helyüket, a túl magas páratartalmat pedig automata ventilátorok enyhítik. Igyekeznek természetes módon táplálni a madarakat: nem tápoznak, helyette a saját maguk által összeállított, ötféle gabonából darált „titkos recept” szerint készült keverékkel etetik őket. Az ivóvizük pedig a kútból jön, ezért nem tartalmaz vegyszereket. A takarmányárak utóbbi időben tapasztalt drasztikus növekedése azonban őket is sújtotta.

– Legalább negyven százalékkal lett drágább a szemestakarmány, ekkora emel-

lamiféle subaként kerülne el rajtuk, ezért nevezték el Subás Fűrjtojsnak az egész termékcsaládot. A készítményeket különböző ételekhez, sültetekhez, köretnek, savanyúságnak ajánlják, de tésztákhoz, salátákhoz is kiváló. Fontosnak tartják, hogy sem tartósítót, sem allergént ne tartalmazzon, így a pácolt elkészítése után dunsztolással csímentesítik az üvegeket, amelyek így felbontás nélkül minimum fél évig eltarthatók. A készítmények közül négy már korábban elnyerte a Bükki Nemzeti Park védjegyét, amely igazolja, hogy azok a nemzeti park területén tartott és nevelt, sőt, innen származó terménnyel táplált madarak tojásából készültek.

Doros Judit

Nőtt a vágóállatok, csökkent az állati termékek ára

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) gyorstájékoztatója szerint 2021. I-IV. hónapokban – az előző évhez képest – az agrártermékek termelőiár-szintje 13%-kal nőtt, ezen belül a növénytermesztési és a kertészeti termékek átlagára 23,8%-kal drágult, az élő állatoké és az állati termékeké 6,1%-kal csökkent.

Sertés piac

A Piaci Árinformációs Rendszer (PÁIR) adatai szerint a 19. héten Mórahalmon a 15 kg-os választott malacok eladási ára 16-19 ezer Ft, a 15-25 kg-os hízóalapanyagé pedig 19-23 ezer Ft volt. Egy héttel később a malac Ruzsán 16-23 ezer Ft-ért cserét gazdát. A 22. héten Kisteleken az adásvételi ár 16-22 ezer Ft. A vásárokon a pangást élénkülés váltotta fel, sok helyen pezsgő volt a malackereskedés.

A vágósertés-piacon a termelői átlagár a 18. heti kilónkénti 405,30 Ft-ról a 23. hétre 422,50 Ft-ra erősödött, ennek ellenére 15,30 Ft-tal elmaradt az előző évitől. A forgalom a 18. heti 58,4 ezer darabról a 21. hétre 66,6 ezerre szökkent, majd a 23. héten 59,7 ezerre mérséklődött, jóllehet így is közel 5 ezer egyeddel felülmúlta a tavalyit.

A KSH adatai szerint 2021. I-IV. hónapokban a vágósertés termelői átlagára 384 Ft/kg volt, 26,1%-kal alacsonyabb, mint egy éve.

Az Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Kft. (AKI) adatai szerint a 23. héten a hazai termelésből származó vágósertések élőtömegre vetített termelői átlagára, 59 717 egyed tekintetében 422,10 Ft volt, ami 15,30 Ft/kg-mal elmaradt a 2020. évitől, de 0,50 Ft-tal felülmúlta az előző heti vételárát. Ezen a héten a hasított meleg súlyra vetített ár 57 968 db S/EUROP minősítésű vágósertések tekintetében: 531 Ft/kg és 470 Ft/kg között változott.

A legjobb három minőségi kategóriákba sorolt alapanyag megoszlása ekként

Az E minőségű vágósertés egy kg hasított hideg súlya vetített átlagára										
	12. hét	13. hét	14. hét	15. hét	16. hét	17. hét	18. hét	19. hét	20. hét	21. hét
EU átlag	570	568	566	565	567	559	554	557	567	577
Magyarország	566	562	556	551	553	526	523	524	525	548

Forrás: AKI

alakult: S minőség: 44,1%, E minőség: 48%, U minőség: 7,2%, összesen 99,3%. Egy hét alatt 7804 egyeddel több lett az értékesített mennyiség, ennek eredményeként 2020-hoz képest is jócskán, 4997 darabbal nőtt a felvásárlás.

A 21. héten a legmagasabb vételár Svédországban (692 Ft/kg), Portugáliában (688 Ft/kg) és Spanyolországban (652 Ft/kg) volt, a legalacsonyabb árakat Romániában (506 Ft/kg), Belgiumban (510 Ft/kg) és Horvátországban (523 Ft/kg) jegyezték.

Vágómarhapiac

Áprilisban márciushoz viszonyítva jóval nagyobb lett a forgalom, de gyengült az ár. Az I-IV. havi felvásárlás kiugróan meghaladta a tavalyit.

A KSH adatai szerint a termelői átlagár (borjú nélkül) 2021. I-IV. hónapokban 464 Ft/kg volt, 9,7%-kal magasabb, mint egy

Ft/kg) regisztrálták. Ugyanekkor a legalacsonyabb árakat Litvániában (985 Ft/kg), Lettországból (986 Ft/kg) és Belgiumban jegyezték.

Tejpiac

A KSH adatai szerint 2021. I-IV. hónapokban a termelői átlagár 2,9%-kal 111 Ft-ra erősödött. A felvásárlás 589 131 tonna, az árbevétel 65,4 milliárd Ft volt. Január-áprilisban 2020-hoz képest jelentősen, 30 729 tonnával nőtt az értékesítés.

Az AKI adatai szerint áprilisban az értékesített nyers tej 98,8%-a, 112 474 tonna extra minőségű volt. Az osztályon kívüli (OK) alapanyag a 1317 tonna volt. Az extra tejért 111,90 Ft-ot, az OK minőségűért 100,10 Ft-ot fizettek a tejüzemek, 5,80 Ft-tal, illetve 2,20 Ft-tal többet, mint egy éve.

Áprilisban a tejkivitel (tagállami kiszállítás és export) 13 385 tonna, az exportár 99,80 Ft volt. A kiszállított tej kilónkénti ára nagymértékben, 12 Ft-tal elmaradt a belpiacitól.

Az AKI közlése szerint az Európa Unióban márciusban a nyers tej kilónkénti átlagára 128 Ft-nak megfelelő euró volt, ami februárhoz képest 3 Ft-tal, 2020-hoz viszo-

R3 minőségű fiatal bika vágóhídi belépési ára hasított hideg súlya, kg-ra vetítve az EU tagországaiban										
	12. hét	13. hét	14. hét	15. hét	16. hét	17. hét	18. hét	19. hét	20. hét	21. hét
EU átlag	1369	1363	1358	1363	1387	1384	1370	1365	1341	1338

Forrás: AKI

évvél korábban. Január-április hónapokban 17378 darab 8581 tonna súlyú vágómarhát forgalmaztak. A felvásárolt létszám jelentősen, 16,5%-kal, az össztömeg pedig 13,9%-kal lett több.

A 21. héten az R3 minőségű fiatal bika esetében a legmagasabb termelői átlagárakat Svédországban (1643 Ft/kg), Portugáliában (1401 Ft/kg) és Írországból (1390

nyítva pedig 9 Ft-tal emelkedett. A belpiaci ár az előző hónaphoz viszonyítva 1 Ft-tal, a tavalyival összevetve pedig 5 Ft-tal 112 Ft-ra drágult. A III. hónapban az uniós átlagár 16 Ft-tal felülmúlta a hazait. Egy évvel korábban az árdifferencia 12 Ft-ot tett ki, amikor is a vételár 107 Ft volt.

Márciusban a legmagasabb tejár Cipruson (213 Ft/kg), Máltán (204 Ft/kg) és Finnországban (144 Ft/kg) alakult ki. Legkevesebbet Portugáliában (109 Ft/kg), Lettországból (110 Ft/kg), Észtországból (111 Ft/kg) adtak érte. Egy év alatt az uniós piaccon 7,5%, hazánkban 4,3% volt a drágulás. Legjobban, 24,1%-kal Írországból, legkevésbé, 2,5%-kal Szlovéniában.

Vágójuhpiac

A KSH adatai szerint 2021. I-IV. hónapokban a vágójuh termelői átlagára 1151 Ft/kg volt, 22,3%-kal több mint egy évvel korábban. A vágóalapanyag volumene 2661 tonnát tett ki, 2020-hoz viszonyítva 14,1%-kal többet.

Az Európai Bizottság adatai szerint a hasított bárányárak az alábbiak voltak: A 13 kg-nál tömegesebb, az úgynevezett „nehéz” vágott bárányok esetében a közösségi és a hazai átlagár a 20. héten kilogrammonként 2425 Ft/kg, illetve 2544 Ft/kg, a 21. héten 2402 Ft/kg, illetve 2448 Ft/kg volt. Az egységes piaci ár 2020. év azonos időszakához képest 18,8%-kal, a honi ennél sokkal erőteljesebben, 30,3 %-kal emelkedett. Legtöbbbet, kilónként 2692 Ft-ot Németországban, 2649 Ft-ot Írországban, 2522 Ft-ot pedig Franciaországon fizettek a vágott testért. A legkevesebbet, 922 Ft-ot újfent Romániában adtak érte.

A 13 kg-nál kisebb, az úgynevezett „könnyű” vágott bárányok vonatkozásában az egységes piaci és a hazai árak a 20. héten 2154 Ft/kg, illetve 2734 Ft/kg, a 21. héten 2157 Ft/kg, illetve 2630 Ft/kg volt az értékesítési ár. Tavalyhoz képest a közösségi átlagár tetemesen, kilónként 308 Ft-tal, a hazai még jobban, 684 Ft-tal nőtt, ezáltal 473 Ft-tal felülmúlta az uniós átlagot. Ekkor árban a tagállamok listavezetői Magyarország (2630 Ft/kg), Horvátországban (2582 Ft/kg) és Bulgáriában (2410 Ft/kg) voltak. Az olasz ár 2004 Ft/kg volt.

Baromfipiac

A vágóbaromfi-piacon áprilisban március hónapához képest 299 Ft-ról 301 Ft-ra emelkedett az eladási átlagár, miközben a felvásárolt volumen átlag feletti volt.

Vágóbaromfi értékesítési árak (Ft/kg)				
	vágó-csirke	vágó-liba	vágó-pulyka	vágó-kacsa
2021. április	279	712	397	349
2020. április	265	537	396	302

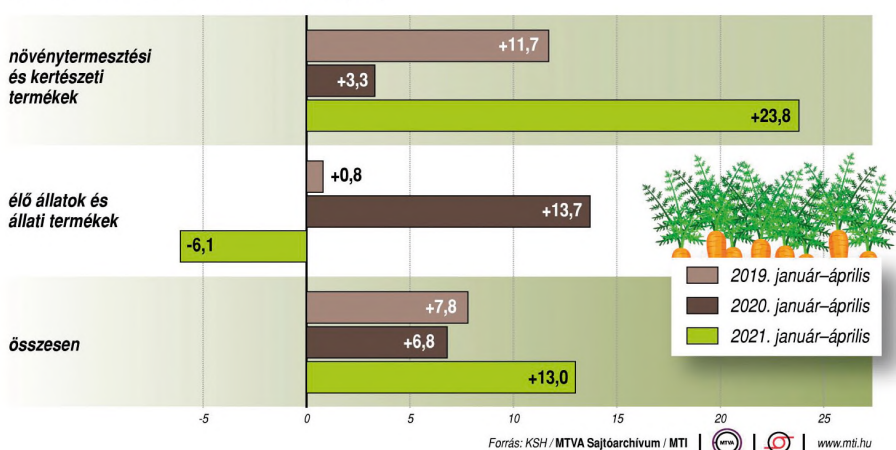
Forrás: KSH

A KSH adatai szerint a vágóbaromfi termelői átlagára 2021. I-IV. hónapokban – a 2020. évvel összehasonlítva – kilónként 1,5%-kal 293 Ft-ra emelkedett. Ezen belül a vágópulyka eladási ára 4,4%-kal gyengült, a pecsenyecsirkéé 3,9%-kal, a vágókacsaé 4,2%-kal, a húslibaé pedig 17,4%-kal erősödött. Az I-IV. hónapban a feldolgozásra átvett vágóbaromfi össztermege 197 017 tonna volt, ezáltal az ágazat kibocsájtása egy év alatt 3,5%-kal lett több. Ezzel egy-

A mezőgazdasági árak alakulása Magyarországon

2021. január–április

változás az előző év azonos időszakához képest, %

idejűleg az értékesítés drasztikusan, 51 003 tonnával felülmúlta a sertésszektorét.

Tojáspiac

A PÁIR adatai szerint az étkezési tojás csomagolóhelyi forgalma a 17. héten 10,3 millió darab volt. A 18. héten az értékesítés 7,3 millióra visszaesett. A kereskedés a 21. héten élénkült, ekkor 8,6 milliót tett ki, majd lanyhult. A 21. héten 8 millió darabot adtak-vettek, ami közel 2,9 millió darabbal alulmúlta az elmúlt évet. Ekkor az eladott 8041 ezer tojásból az 53-63 gramm közötti M méretűek 68%-kal, a 63 gramm feletti L méretűek 32%-kal részesedtek. Az áfát és a kiszerezési költséget nem tartalmazó csomagolóhelyi nettó ár a 17. héthez mérten tetemesen, 3 Ft-tal 26,10 Ft-ra gyengült, jóllehet így is mérsékeltten ugyan, de 0,20 Ft-tal meghaladta a tavalyit.

A KSH adatai szerint 2021. I-IV. hónapokban az étkezési tojás átlagára 21 Ft volt, ennek okán egy év leforgása alatt 3,8%-kal drágult. A takarmánydrágulás nagyban sújtja a tojástermelőket, hiszen az árak alig nőttek. A fogyasztói ár áprilisban és májusban egyaránt 45,70 Ft volt.

Az AKI közlése szerint a 21. héten az uniós csomagolóhelyi átlagár 436 Ft/kg volt, ami 58 grammos tojást feltételezve kb. 25,30 Ft darabártnak felelt meg. A magyarországi adásvételi ár 427 Ft/kg, egy tojásra vetítve 24,80 Ft volt.

Szemesterménypiac

A KSH adatai szerint január–április hónapokban a gabona átlagára a 2020. évi 34,3%-kal haladta meg.

A búza átlagára 34,2%-kal, az árukukoricáé 36,6%-kal, az árpáé 28,3%-kal drágult. A tonnánkénti vételárak az alábbiak szerint alakultak: búza 69 300 Ft, árukukorica 61 400 Ft, árpa 58 300 Ft volt. Ekkor búzából 349 964

tonnát, árpából 47 742 tonnát, kukoricából 1 039 242 tonnát értékesítettek. Egy év alatt a búzaeladás 8,9%-kal, az árpáé 32,3%-kal csökkent, a kukoricáé 3,4%-kal nőtt.

Áprilisban, az egy évvel korábbihoz képest a következő árakat jegyezték: búza: 2021. év 71 200 Ft, illetve 2020. év 50 600 Ft, árukukorica (morzsolt): 2021. év 65 700 Ft, illetve 2020. év 45 100 Ft, árpa: 2021. év 582 00 Ft, illetve 2020. év 45 300 Ft. A gabona 2020-hoz képest drasztikusan, 34,3%-kal drágult. Áprilisban márciushoz mérten a búza tonnánkénti ára 400 Ft-tal, a kukoricáé 900 Ft-tal nőtt, az árpáé viszont 800 Ft-tal mérséklődött. A IV. havi forgalom búzából 51 302 tonnát, tengeriből 103 992 tonnát, árpából 10 854 tonnát tett ki. A búzakereskedés 2020-hoz képest 46 111 tonnával, az árukukoricáé 117 039 tonnával, az árpáé 4337 tonnával visszaesett. Egy hónap alatt a búzaforgalom jócskán, 11 804 tonnával, az árukukoricáé drasztikusan, 117 039 tonnával visszaesett, az árpáé mérsékeltten, 2322 tonnával csökkent.

Az AKI adatai szerint a 21. héten az étkezési búza ÁFA és szállítási költség nélküli tonnánkénti átlagára 62 634 Ft, a takarmánybúzáé - Ft, az árpáé 57 374 Ft, az árukukoricáé pedig 82 844 Ft volt. A tavalyi év azonos időszakához viszonyítva a kukorica tonnánként 35 360 Ft-tal 74,5%-kal, az étkezési búza 9341 Ft-tal 17,5%-kal, a takarmánybúza - Ft-tal - %-kal, az árpa pedig - Ft-tal - %-kal drágult. A 18-21. héten az étkezési és a takarmánybúza, valamint az árpa eladási ára a 18. héten 75 455 Ft-on, 71 549 Ft-on, illetve 64 714 Ft-on, az árukukorica pedig a 21. héten, 82 844 Ft-on tetőzött. A megfigyelt időszakban az étkezési búza és az árpa vételára jelentősen csökkent, a takarmánykukoricáé viszont feltartozhatatlanul újabb történelmi magasságba szökött.

Varga Gábor

Országos Állat- és Kirakodóvásár – Nagykőrös

Hazánk egyik legjelentősebb állatvásárát havonta egyszer, évente 10 alkalommal rendezik meg Nagykőrösön, általában valamilyen jeles naphoz kapcsolódóan. Ezúttal a június 27-i László-napi vásárban vizitáltunk.

Általánosságban elmondható, hogy a legtöbb eladásra kínált jószág a 3-4 hónapos malac volt, amelyekhez 15-28 ezer forint közötti áron juthattak hozzá az érdeklődők. Borjúból a legolcsóbb a holstein-fríz volt, értük 60 ezer forintot kértek, míg a 3-4 hónapos húsmarha-bikaborjúkat 170 ezer forintért kínálták. A baromfifélék

ára 1000-3500 forint között volt; a kacsák olcsóbbak, míg a jércék és a kakasok a drágább kategóriába tartoztak.

Lovakat mindössze 3-at kínáltak, de hogy milyen fajtákat, azt az árus nem tudta megmondani, mindössze annyit közölt, hogy kocsihúzásra valók, 8 év körüliek és 450 ezer/db az áruk.

Díszbaromfiból nem volt túl nagy kínálat. A Ceglédről érkezett *Dávid István* a japán csirkéket 1500 Ft/db, brahmát 2500 Ft/db, törpe cochin kakast 3000 Ft/db, míg a tíznapos fürjeket 300 Ft/db áron kínálta. Mint mondta, ez utóbbiakra nagy a kereslet, mert a tojásuk sok ásványi anyagot tartalmaz, így betegek, vagy emésztési problémákkal küzdők is előszeretettel tenyésztik vagy vásárolják a tojásait.

A vásárban mangalica malacot csak *Nagy Attila* és családja kínált, akik Kiskunfélegyházán gazdálkodnak. Az öt hónapos, 35 kg-os mangalicát 25 ezer forintra, míg a négy hónapos nagy fehér és lapály süldőket 28 ezer forintra tartották.

A pusztamonostori gazdálkodó, *Sós Zsolt*-nak ugyan magyar tarka állománya van, de ezúttal holstein-fríz borjakkal érkezett piacozni. Fiatalon vette e jószágokat, hogy a meglévő tehenük tejét hasznosítsák. Most a négy bikaborjú 120 kg-os, és 65 ezer forintot szeretne kapni darbjáért. A gazdálkodó

hozzátette, hogy vannak anyadisznók is, a szaporulatot pedig felhizlalják és füstölt kézműves árut készítenek, amit piacokon értékesítenek. Érdekességet is mesélt az aznapi vásárról: az első vásárlója egy 90 éves, jó erőben lévő férfi volt, aki a legnagyobb borját vette meg magának, mert tervei vannak a gazdálkodásban.

Borjúkat és süldő malacokat kínált *Tisóczy László*, aki Kiskunmajsáról érkezett. Mint meséli, gazdálkodó családban nőtt fel; több hold földjük, lovaik, marháik, sertéseik és baromfiféléik is voltak a hajdani családi gazdaságukban, amely még a traktorok uralta időszak előtti korszakban állt a család tulajdonában. Később a vendéglátásban dolgozott, ám amióta nyugdíjas, ismét előtérbe került a jószágok tartása. Jelenleg kilenc anyadisznót és azok szaporulatát, valamint 55 marhát tart, amelyből 17 tejhasznú magyar tarka (95 Ft/liter áron tudják értékesíteni a tejet), míg a többi húsmarha. Két négy hónapos bikaborjával érkezett a vásárra, amelyek egyenként 240-250 kg-ot nyomnak. A kettőt együtt 390 ezer forintért szeretné eladni. Az öt

Alapról érkezett jércékkel és kakasokkal *Róka Nikoletta* és *Mező Zsolt*, akik két éve vágta bele a baromfitartásba, jelenleg pedig 600-as állományuk van. A kakasok 3500 Ft/db, míg a jércék 2200 Ft/db áron találtak gazdára. Egyik vásárlójuk 3 kakast is vett, mint mondta, minél öregebb a kakas, annál jobb pörkölt készül belőle.

A vásár talán legfiatalabb jószágát kínáló gazdálkodója a 26 éves, Heves megyei *Átányról* érkezett *Kövesdi Péter* volt. A fehér színű, kifejlett mulard kacskákat 2000 Ft/db, míg a magyar kacskákat 2200 Ft/db áron értékesítette. A

négyhetes mulard ára 1000 Ft/db, a háromhetes itáliai csibék 1500 Ft/db, míg a magyar őshonos csibék 1000 Ft/db áron cseréltek gazdát, míg a szintén háromhetes gyöngyik ára csak 800 volt. Ám, mint a baromfityényszó elmondta, ez utóbbira alig van kereslet, mert körülményes a tartásuk. A fiatalember egyébként néhány évvel ezelőtt három tyúkkal és egy kakassal indította el a saját gazdaságát, napjainkra pedig 200 kacskája, 60-70 csirkéje és 60 gyöngyöse van. S bár naponta 2-3 óra az etetésük, a szombat délutánt pedig elviszi a ganézás, de nem sajnálja, hogy a bulizás kimarad az életéből.

darab három hónapos malacért pedig 18 ezer forintot kért darbjáért.

Kesztyűs András Ceglédbercelről érkezett egy parlagi kecske anyával és gidájával, amit együtt 17 ezer Ft-ra tartott, míg az alpesit a gidával 19 ezer forintért lehetett megvenni. Mint mondta, otthon van még bőven kecskéjük, amelyeket fejnek is, a tejből pedig sajtot készítenek.

Egy *Tiszakécskéről* érkezett fiatal gazdálkodó (aki kérte, hogy név nélkül szerepeljen) három hónapos magyar tarka és limousin borjakat kínált. A bikákat 170 ezer forintért adta, míg az üszőt 130 ezer forint-ra tartotta.

Kép és szöveg: MM

Börzék – kiállítások – vásárok

Monoron a kisállatbörzék következő tervezett időpontjai: augusztus 8., szeptember 12., október 10., 6-13 óra között. A börzét az aktuális járványhelyzet függvényében tudják megtartani! Szervező: Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége. Helyszín a 4-es főút melletti terület. Információ: 06 (1) 342-5538

Debrecenben postagalamb-, díszgalamb-, díszmadár-, díszbaromfi- és kisállat-bemutatót tartanak börzével egybekötve minden hónap utolsó vasárnapján 7-13 óráig. Helyszín: Gázvezeték utcai salakmotor pálya. Állatorvosi igazolás kötelező. Információ: 06 (30) 830-8607, 06 (30) 219-7156.

Nyíregyházán a Nemzetközi Kisállat Börzét 2021-ben minden hónap második vasárnapján 6-14 óra között rendezik. Állatorvosi igazolás szükséges. A látogatók számára ingyenes. Helyszín: Nyíregyháza, Fokos utcai piactér. Információ: 06 (30) 903-6603.

Újfehértón a Fedeles Lovarda területén kisállatbörzét rendeznek minden hónap harmadik vasárnapján, így augusztus 15-én, szeptember 19-én, október 17-én, november 21-én, december 19-én. A börze kedvelt családi hétvégi kikapcsolódás is egyben, a helyszínen étkezési lehetőség, finomságok is várják a látogatókat. Helyszín: Újfehértó, Kossuth u. 121. Információ: www.ujfeherto.hu

Békés településen márciustól októberig minden hónap utolsó vasárnapján rendezik meg a Békési Díszmadárborzét a Piac téren 7 és 11 óra között. Következő időpontjai: július 18-a, augusztus 15-e, szeptember 19-e.

A **Komáromi** Kisállatbörze tervezett időpontjai június 27., augusztus 8., szeptember 12., és október 10. A börze hagyományos színhelye Komáromban a Monostori Erőd, de a szervezők jelzése szerint a júniusi börzét a Kisbéri piactéren rendezik meg. A további börzék színhelyéről előzetesen érdemes érdeklődni. A börzén galamb-, baromfi- és nyúltenyésztők, őstermelők és kézműves élelmiszergyártók vesznek részt. Helyszín: Kisbéri piactér.

Gárdonyban kisállatvásárt rendeznek július 11-én, augusztus 8-án, szeptember 12-én, október 10-én. A többi között galambok, pintyek, papagájok, tyúkok, kacsák, hörcsögök, nyulak, kutyák, macskák várják a látogatókat. Helyszín: DELTA parkolója

AZ ESEMÉNYEK MEGTARTÁSÁT NAGYMÉRTÉKBEN BEFOLYÁSOLHATJÁK A KORONAVÍRUS TERJEDÉSE ELLEN HOZOTT INTÉZKEDÉSEK. KÉRJÜK, INDULÁS ELŐTT ÉRDEKLŐDJENK A SZERVEZŐKNÉL!

Vásárnapról rovatunkban a Börzék – kiállítások – vásárok címszó alatt továbbra is ingyenesen közöljük a szerkesztőségünkbe időben eljuttatott rendezvények helyét és időpontját. Kérjük, a **megjelenést megelőző hó 15-éig** juttassák el hozzánk a megjelentetni kívánt szöveget írásban – e-mailen, postán vagy faxon! Kérjük, adjanak meg információs telefonszámot!

Kisállatvásár Kecskeméten

A KECSKEMÉTI PIAC SZERVEZÉSÉBEN

2021. július 24.

2021. augusztus 28.

2021. szeptember 25.

2021. október 23.

A Szent László körüti vásártéren
(a gokart pálya melletti területen)

Árusoknak belépő személygépkocsival 1500 Ft, személygépkocsi-utánfutóval 2000 Ft, kisteherautóval (3,5 t-nál kisebb) 3000 Ft, kisteherautó-utánfutóval 4000 Ft, vásárlóknak gyalogosan ingyenes.

Állatorvosi igazolás kötelező!

Tel.: +36 (30) 470-5086,

info@kecskemetipiac.hu

<http://www.kecskemetipiac.hu/kisallatvasar>

Az országos vásárok jegyzéke

JÚLIUS 11.

Dabas – oák.
Kiskunfélegyháza – oáv.
Gyomaendrőd – oák.
Szekszárd – oák.

JÚLIUS 25.

Szekszárd – oák.
Nagykörös – oák., Magdolna-napi Vásár
Ruzsa – oák.

AUGUSZTUS 8.

Dabas – oák.
Gyomaendrőd – oák.
Kiskunfélegyháza – oák.
Szekszárd – oák.

JÚLIUS 14.

Mezőcsát – oák.

AUGUSZTUS 1.

Lajosmizse – oák.
Kistelek – oák.
Pécs – oák.

AUGUSZTUS 11.

Mezőcsát – oák.

JÚLIUS 12.

Mezőkeresztes – oák.

AUGUSZTUS 5.

Ónod – oák.

JÚLIUS 18.

Dunaföldvár – oák,
Mórahalom – oák.
Vác – oák,

AUGUSZTUS 6-8.

Szentlőrinci Gazdanapok Mezőgazdasági Szakkiallítás és Vásár

A szervezők fenntartják a változtatás jogát, előzetesen tájékoztodjanak a vásárok megrendezéséről!

av.: autóvásár; **áv.:** állatvásár;
bv.: búcsúvásár; **hk.:** helyi kirakodóvásár; **hp.:** használatcikk piac;
káb.: kisállat börze; **kkv.:** kézműves kirakodóvásár **oá.:** országos állatvásár; **oák.:** országos állat- és kirakodóvásár; **obk.:** országos bio- és kézművesvásár; **ok.:** országos kirakodóvásár; **okn.:** országos kirakodó- és népművészeti vásár; **R.:** régiség vásár; **vamb.:** veterán autó motor börze; **vamab.:** veterán autó-motor alkatrész börze.

Faverolles (lazac)

Ennek a fajtának a nagy testű és törpe változatát is tartottam, tenyésztettem a '70–80-as években. Akkor szerencsére aránylag könnyen be tudtam szerezni, mert az akkori NDK-ban ez a fajta a virágkorát élte. Nálunk is jelentős állománya volt a tenyésztőknél, gyakran szerepeltek kiállításokon is. A többféle jó tulajdonsága (gyors növekedés, jó tojóképeség) ellenére idővel fokozatosan csökkent az állományuk, ma már a ritkábbak közé tartozik, pedig érdemes lenne ezt a fajtát újból felkarolni.

A fajta Franciaországból származik, ahol a húsfajtának nagy és növekvő piaca volt. Kifejezett fajtáról ugyan még nem beszélhetünk, hústermelésre a helyi parlagi tyúkokat használták. Tömegük növelése érdekében kezdték meg a keresztezésüket brámákkal, dorkingokkal, és ebből jött létre a faverolles. A kakas súlya 3-4 kg, a tyúké 2,5-3 kg között mozog. A tenyésztés központja a Faverolles kicsiny falva volt, amelyről a fajta a nevét kapta, de Magyarországon a színe alapján egyszerűen csak „lazac”-nak hívják.

A fajta három különböző típusban vált ismertté: az eredeti francia faverolles, a német faverolles és a brit faverolles típus. Közös jellemzőjük a nehéz, mély és megnyúlt test, amely mindhárom típusnál egyértelműen jelzi, hogy húsfajtáról van szó. Az állatoknak széles, kerek feje van, meglehetősen kicsi, egyszerű tarajjal. Szembeszökő nagyméretű, dús szakálluk, mely jól láthatóan három részből áll – a középső ezek közül lelegő. A szemszín narancsvörös, amelyet nem takarhat el a pofaszakáll. A faverolles tartása alacsony, lába hússzínű és tollas, csakúgy, mint a külső lábujj. Fajtabélyegnek tekinthető a dorkingtól örökölt ötödik lábujj, amely dominánsan öröklődik a normális ujjformával szemben, de nehezen megtartható fajtajelleg, mivel az ötödik lábujj hajlamos össze-

nőni a negyedikkel. Ez még szigorú szelekciós munka mellett is előfordul, hogy a madarak egy bizonyos százalékánál a negyedik és ötödik lábujj összenőtt. Ráadásul e tulajdonságért felelős gén a karmok és a lábujjak kettőzöttségét is magában hordozza. Így ennél a fajtánál elég gyakran előfordulhat, hogy két karom van egy lábujjon, de az is, hogy az ötödik lábujj kettőződése egy hatodik lábujjat eredményez. Ez a probléma előfordulhat a törpe változatnál is.

A fajta eredeti színének a lazacszín számít, amely az egyetlen szín a francia típus esetében, melyet Hollandiában elismernek. Más országokban, beleértve Franciaországot, kendermagos színben is tenyésztik. Németországban és Angliában ezeken kívül fehér, fekete, kék és kolumbián színekben tenyésztik őket.

A lazacok nagyon barátságos, nyugodt és jóindulatú állatok, melyek jó ellátás mellett nagyon szeretetteljessé válnak gondozójuk számára. Kiválóan lehet őket tartani egy kifutóban is, melynek még túlzottan nagyoknak sem kell lenni, de ebben az esetben a takarmányozásra ügyelni kell, mert könnyen elhízhatnak. Természetesen szívesen kapirgálnak szabadon is, ilyenkor még a kerítésnek sem kell magasnak lennie, mivel nem szeretnek repülni. A tenyésztési cél-

megfelelően gyors növekedésűek és fejlődésűek, ráadásként minden évszakban jó tojáshozammal bírnak. A tojások súlya körülbelül 60 g, héjuk világosbarna, kotlási hajlam ritkán jelentkezik a fajtánál.

Az ötödik lábujj mellett a lazacszín a fajta különleges jellemzője. A kakas és a tojó színe között olyan nagy a különbség, hogy egy nem hozzáértő számára nehezen hihető, hogy ugyanahhoz a fajtához tartoznak. Mindhárom tenyésztési irányvonal a maga módján értelmezte a színösszetételt, melyet elsősorban az alapszín árnyalatainak eltéré-

Törpe faverolles

Ennek a fajtának a kistermetű változatát számos ország tenyésztői egymástól függetlenül, különböző fajtákból tenyésztették ki. Franciaországban, a lazac eredeti szülőhazájában a törpe változatot nem tenyésztették ki. A törpe lazacok nagyon kellemes természetű, barátságos tyúkok, könnyen kezessé válnak. Szabadban is tarthatjuk őket, de figyelembe kell venni, hogy a szabadtartás könnyen a lábtollazat rovására mehet, ezért a kiállításra szánt példányokat jobb száraz, tiszta kifutóban tartani. Itt is ügyelni kell a takarmányozásra, mert kis helyen, kevés mozgással könnyen elhízhatnak. Jó tojóknak számítanak, a törpékhez képest egész nagy tojásokat (38 g) raknak. Minden belső és külső tulajdonságaik hasonlóak vagy megegyeznek a nagy testű változatáéval.

sében érzékelhetünk, ez a rózsaszín lazactól a vöröses lazacig terjedhet. A tojóknál ez a lazacszín a nyakon, háton és nyeregtollakon, illetve vállukon található. Az alapszín egy halvány lazacárnyalat, melyet egy szinte hófehér szegély vesz körbe. A tojó melle fehér, egy kis sárgás beütéssel. A kakas melle és combja fekete, a nyak krémszínű. A díszes nyaktollak színei a nyak további részével megegyeznek. A hát vörösbarna, a váll szélesen fehér szegélyes, vörös – ettől kapnak olyan kevert színű külső megjelenést. A színezet a korai ivarfelismerést is segíti, mivel a kakasoknak már fiatal korukban is sötétszínű váll- és szegélytollai vannak.

Lazac színű kakas...

...és tyúk

Szénási Gábor

Törpe és óriás cochinok

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Balogh Sándor sóstófalvi portája olyan, mint egy kisebb állatkert. Körülbelül száz különféle szárnyast, emellett nyulakat, malacokat tart a legnagyobb szeretetben és szabadságban. Soha még egyetlen állatot sem vágott le. A túlszaporulatot úgy előzi meg, hogy feleteti a tojásokat minnesotai törpemalacaival, Tepertővel, Sonkával és Szalonnával, akikből persze soha nem lesz étel.

A betegsége ellenére is munkát vállaló gazdának rengeteg a tennivalója. Összesen egy hektáryi területet kezel. Gyümölcsöse és háztáji veteményese mellett lucernát termel az állatoknak, de bőven van hely a szárnyasok számára is.

Balogh Sándor egyetlen segítsége Mazsi, az óvodás unokája, aki viszont már reggel lelkesen húzza a gumicsizmát, és indul etetni, itatni.

Nagyapja szintén gyerekkorában, nyúllal kezdte az állattartást, amelyet a mai napig is nevel. Ezenkívül baromfi, postagalamb, liba, kacska, papagáj található a hobbiállatkertben. Sándor ritkán ad el állatot, inkább cserélgeti a példányokat más gyűjtőkkel, kiállítókkal, hobbitartókkal.

Sándor még 14 évesen vette első törpe cochinját ötven forintért, amit hamar továbbiak követtek, mivel valósággal beleszeretett a díszbaromfiba. Mint mondja, a törpe cochinok kedvesek, szépek, kezesek és nem utolsósorban aranyosak!

Évente egyszer, de előfordul, hogy kétszer is elülnek. Sándor legöregebb példánya (egy

hatéves tyúk) látogatásunkkor is kotlott tizenkét tojás felett. A kotlókat és csibéket elkülöníti, más segítséget nem igényel a szaporulat.

A cochin nagyon tiszta, forgácsos mélyal-

mon kell tartani, mert hamar beszenyeződhetnek jellegzetes, hosszú lábtollai, amelyek fontos értékelési szempontot jelentenek a kiállításokon. Sándor mindig frissen tartja, és havonta teljesen cseréli az almot.

Törpe cochinjaival évtizedek óta jár kisállat-kiállításokra. A területi, régiós rendezvényeken többször volt már kiállításgyőztes, de nagyon szeretne országos versenyre is eljutni – jelenleg leginkább a babos (pettyes) törpe cochinokkal. Már tavaly is készült erre, de a járványhelyzet miatt elmaradt az esemény, így most a következő lehetőséget várja.

Ötéves törpe cochin kakasa már bejárta az országot. Egyik hobbitartótól a másikig cserélik oda-vissza. Őse Jónás Csabától származik, ahogyan Sándor legnagyobb büszkesége, Csabika, a tényleg hatalmas és gyönyörű, hároméves óriás cochin kakas is, akit Daróczi Dávidtól kapott ajándékba. Óriás cochint Magyarországon viszonylag kevesen tartanak kiállítási minőségben.

Borsodban egyébként is kevés a díszbaromfitartó. A V-33 Galamb- és Kiszállatnyesztők Egyesületében – amelyhez tartozik – kevés a fiatal, lassan kiöregedik a tagság, nehezen szereznek kiállítóhelyet. Sándor szerint a fiatalokkal az baj, hogy kezdeti lelkesedésük hamar lankad a kisállattartásban. Volt ismerőse, aki nyolc anyanyúlánál nem adta lejjebb, de amikor megfiáltak, rájött, milyen sokba kerül etetni őket. Régen, a szövetkezeti időszakban jobban akadt széna, lucerna, le-

hetett igényelni a téesztől. Ma már minden terület magánkézből van, és egyre nehezebb földet szerezni.

Sándor kukoricával, tritikáléval, cirokmaggal és napraforgóval takarmányoz. Szerencsére sok barátja, ismerőse van, akiktől ingyen kapja a terményt, mert a mostani árak mellett nem tudná megvásárolni. Emellett vitaminkeverékeket használ, gyógyszert azonban csak akkor – jellemzően a hidegebb, nedvesebb időben –, ha a meghülés jeleit kezdi mutatni az állomány.

A zöld rendelkezésre áll, a tápot megveszi, ami szintén nagyon drága mostanában. Ezt úgy ellensúlyozza, hogy amit levágásra, tojástermelésre szán, abból most többet kelte.

A díszbaromfi eladása a járványhelyzettel, a külföldi vevők elmaradásával nagyon visszaesett.

Külön pajtában négy pár óriáspostást és három pár német kiállítási galambot nevel. Reptetni „sok lenne” – időben, energiában, pénzben –, de ha lesz idén kiállítás, elviszi őket.

A papagájházban negyven gyönyörű példány – királypapagáj-, szakállas-, sándor-, kissándor-, rozella-, nimfa-, pennant-, hullámos-, énekes papagájpár – él, kizárólag Sándor öröme. Ez is „jött magától” az elmúlt évben. „Mindig tanul az ember, többnyire ne-

ten keresztül.” A madarak cserebere, apróhirdetések révén kerültek ide. Akad, amelyik alatt már van tojás, de a többség csak jövőre válik ivaréretté. Bár állítólag nem lehet eltérő fajú papagájokat együtt tartani, az egyik volierben hullámos, nimfa, rozella „nagy sanyi” ül, egyik szebb, mint a másik, sőt, egy törpefűj is szaladgál, ami első perctől együtt nevelkedett a papagájokkal.

Bütykös lúd- és roueni kacsakolónia is látható az udvarban. A ludaknak annyi a haszna, hogy nem kell füvet vágni.

A szelíd törpemalacokat a fiának vette. Az egyikért szénát adott, a másik kettőért tíz-tíz-ezer forintot. Költeni is kész a hobbjára, a felesége pedig – bár nem akkora állatbarát, mint ő – úgy vélekedik: sokkal jobb, mint ha kocsmába járna.

Balogh Sándor azt mondja, ami más számára munkát jelent, az neki szórakozás. És amikor arról kérdezzük, mi az öröm a sok-sok feladatban, törődésben, állandó odafigyelésben, úgy felel: „Az, hogy köztük lehetek!”

Czifrik Kati

Méhészeti, szakpolitikai hírek, mézpiaci helyzet, méhegészségügy?

A Méhészet havilapban választ talál mindenre.

Olvasa be a kódot és fizessen elő kényelmesen! →

Fizessen elő most!

www.magyarmezogazdasag.hu
elofizetes@magyarmezogazdasag.hu

+36 1 470 0411
 az ország bármely postáján

Megrendelhető a megrendelőlap visszaküldésével a Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2. címre.

Megrendelőlap

Megrendelem a **Méhészet** című

havilapot .....példányban az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Megrendelő címe: .....

Számlázási név: .....

Számlázási cím: .....

Időtartam: 1 évre 5 340 Ft

1/2 évre 2 670 Ft

Fizetés módja: csekk

átutalás

.....
 aláírás

A Magyar Mezőgazdaság Kft. az adatok gyűjtésekor, feldolgozásakor a 2011. évi CXII. törvény alapján jár el.

Kaliforniai, pannon fehér és német óriás

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A nyúltartás sok odafigyelést és törődést igényel. Csak az vágjon bele, aki mindezt vállalja! A Miskolc közeli Ongán élő Mádl János kisebb-nagyobb kihagyásokkal gyermekora óta foglalkozik nyulakkal. Ahogy mondani szokta: hobbija „eltartja magát”, de nagyon hálás a családjának, mert nélkülük nem tudna megfelelően gondoskodni az állatairól.

Kezdetben keverékfajtákat nevelt eladás céljából, ahogy annak idején sok más falusi gyerek, akik ezzel egészítették ki a zsebpénzüket. Felnőtt fejjel viszont már belevágott a tenyésztésbe. Szép eredményeket ért el a magyar óriással. Hétkilós Csabika nevű bakja 2014-ben és 2016-ban is magyar fajtabajnok lett. Nagyon népszerű volt a fajtaegyesületben, aminek köszönhetően biztosan fennmaradt a vérvonala. Gazdája fontosnak tartotta a hazai fajta népszerűsítését, de végül az egyesületen belüli ellentmondások miatt mégis felhagyott vele. Jelenleg a középtestű és az óriásnyúl-tenyésztő közösségek tagja.

Kaliforniai nyulat, német óriást és pannon fehérret tart. Állománya hetven-száz közötti a tenyészállatokkal és növendékekkel együtt. Legkevesebb példánya német óriásból, legtöbb a pannon fehérből van.

Utóbbit csak a húsáért neveli, amivel ellátja a családot, a rokonságot és az ismerősöket. A német óriással és a kaliforniaival kiállításra jár, és tenyészállatokat nevel. Eredményei 96-97 pontosak, számos kupája, oklevele külön vitrinben látható a nappaliban.

A kiállításokon a szörzetet, a testalkatot, a fülhosszt vizsgálja a zsűri. Természetesen számít a súly is, de nem mehet az arányosság rovására. A nyulak között is sebesebbnek számít az izmos, mint a hájas példány.

A kaliforniai és a pannon fehér folyamatosan párizik, és évente ötször-hatször fial, a német óriás csak ősztől tavaszig párosodik, és legfeljebb kétszer hoz világra nyúlfiakat egy évben.

Mádl János fogyasztásra Kaposvárról hozott pannon fehér nyulakat. Szerinte húsnyúlra ez a legjobb fajta itthon. Jól párizik, jólnevelt, bőséges a húshozama: 3-4 hónap alatt eléri a vágási súlyt.

A levágásra tartott állatokot maga dolgozza fel. Irhájukat elás, mivel a környéken nincs, aki kikészítené. A családban mindenki kedveli a nyúlhúst. Bográcsban, sütőben, minden formában szívesen fogyasztják.

Mádl János szerint a nyúltartás alapja a tisztaság és a megfelelő takarmányozás. Ő búzával, árpával, napraforgóval és Szentistváni táppal eteti a nyulait. A búza édesanyja aranykoronás földjéről származik bérlet fejében, a többi vásárolja. Reggel és este takarmányozza az állatokat. Boltban kapható vitaminkeveréket használ, gyógyszert azonban nem. Oltani csak mixomotózis és tüdővérzés ellen szokta a nyulait. Egészségük fenntartását almaecettel

segíti. Naponta adagolja a locsolóvizükbe a kitapasztalt mennyiséget, ami nyolc literenként fél deciliter. Kiemeli, hogy minél nagyobb ketrecben vannak a nyulak, annál jobban fogják magukat érezni. A mozgás különösen fontos a tenyészállatok számára, a már említett arányos testalkat miatt. Természetesen, mint minden élőlénynek, fényre is szükségük van, az erős napsütéstől azonban óvni kell őket. Fontos, hogy a legmelegebb órákban ne érje őket napfény. A hideget egyébként is sokkal jobban bírják, mint a meleget.

A pannon fehérret rácsos aljú ketrecben neveli, ami alól három naponta érdemes kitakarítani. A másik két fajtát faforgácsból és szalmából álló mélyalmon tartja. Ez különösen ajánlott a német óriás esetében, amely rácsos aljú ketrecben talpfekélyes lehet. A mélyalmos ketreceket heti egyszer, de legalább kéthetente takarítja. Ha új alom kerül a ketrecbe, hipóval fertőtleníti át, és 48 órás száradás után meszeli. Gyakran takarítja az önita-

Mádl János kiállításokra is benevezi a német óriásait

tókat is. Télen, hogy ne fagyjon be, rögzített konzerves dobozban kínálja az ivóvizet rendszeres cserélés mellett.

A nyulak érzékenyek a szunyogcsípésre, amely ellen a már említett oltással védi őket. A vakcinázást maga végzi, a kiállítások előtt pedig házhoz hívja az állatorvost a szükséges igazolások kitöltése végett. Tanácsa, hogy ha valaki belevágna a nyúltenyésztésbe, csak

olyan tenyésztőtől vegyen állatot, akinél garantáltan nincsen beltenyészet. A hazai tenyésztők nem szívesen utaznak külföldre tenyészállatokért, emiatt jó döntés lehet, ha más-más helyről vásároljuk meg az anyákat. Így biztosan megelőzhető a beltenyészet.

Mádlí János nagyon szeret az állatokkal foglalkozni. A kaszálástól a terménykeverésig minden feladatot szívesen végez, és ez gyerekkora óta nem változott. Örömet okoz számára, amikor kisnyulak születnek, és örömmel szemléli, ahogyan felnőnek. Úgy véli, nyulat csak így lehet tartani: szeretni kell őket, mert nagyon sok időt vesznek igénybe.

Ő maga diszpécser egy miskolci bevásárlóközpontban. Az állattartást hobbinak tekinti, ami azonban a tenyészállatok eladásával „eltartja magát”. Ha lenne is akkora – legalább száz anyás – állománya, ami piacképesé tehető, szerinte akadály, hogy itthon nem különösebben kedvelt a nyúlhús, külföldi kapcsolatai pedig nincsenek. Míg régebben gyakori volt a ház körül a nyúltartás, ez mára megkopott. Szerinte főként azért, mert rengeteget kell foglalkozni vele. Ő sem bírná munka mellett, ha nem számíthatna a felesége és a gyerekei támogatására.

Az állatok iránt az egész család érdeklődik. A 16 éves *Marcel* texán galambokat tartott és állított ki, de mivel mostanában más

A pannon fehér nyulakból van a legtöbb a portán, a húsáért nevelik őket

köti le, ezek az apjára maradtak. A 14 éves *Dorina* papagájtenyésztéssel igyekezett kiegészíteni a zsebpénzét, de idővel ő is felszámolta az állományát. A 6 éves *Levente* azonban biztosan nyúlász lesz, legalábbis úgy fogja meg az állatokat, hogy édesapja tisztára gyermekkori önmagára ismer.

János gyakran megosztja tapasztalatait más környékbeli tenyésztőkkel. Kiállítókból és húsrá termelőkből egyaránt sokat talál Borsodban.

Mádlíék régi család Ongán, Jánosnak már a szülei is tartottak sertést, kacsát, libát, de a dédszülei még lovat és tehenet is. János bátyja ugyan a fővárosban él, de kutyás tűzszerezsként mégiscsak közeli kapcsolatban maradt az állatokkal. Jánosnak pedig az az álma, hogy legyen egy tanyája, ahol a jelenleginél sokkal több és többféle állatot, például malacot és bárányt is nevelhet teljesen önálló módon.

Czifrik Kati

PRÉMIUM KAZALTAKARÓ

- ✓ 10 éve a magyar piacon
- ✓ Nem csak zöld, időtálló is
- ✓ 2,5 millió eladott négyzetméter
- ✓ Légáteresztő és vízlepergető

100% UV-STABIL
POLIPROPILÉN

LÉGÁTERESZTŐ
TAKARÓPONYVA

VÍZTASZÍTÓ
FELÜLET

VÉGTELENÍTELT
ROSTOK

Rendelje meg most!

 +36 20 44 520 44

 toptex@mixio.hu

 www.toptex.hu

Igazi családi kutya – nyugodt erő

Miért viszi őket sétálni, amikor itt a tanyán egész nap bóklászhatnak?

– Az emberi kapcsolatok miatt. Nekik tényleg nincs nagy mozgási igényük, napon-ta maximum 10 perc. Természetesen ennél azért többet kell velük foglalkozni, például mehetünk túrázni a bernivel, amit azért szeretnek nagyon, mert olyankor nem kell szaladniuk. A másik, amit imád a berni, az a kisgyerek, akivel finoman bánik. Ennek azonban az a feltétele, hogy a szülő már a gyerek egészen kicsi korától engedje oda hozzá a kutyát. Van olyan baba, akit a berni tanított meg járni, mert a gyerek a kutyus dús szőrébe kapaszkodva állt először két lábra. Az az ideális, ha a kutya 2-3 éves korában születik a baba.

Egyes források szerint a berni pásztor öse kétezer éve, római katonák társaságában érkezett a mai Svájc területére, és az ott élő juhászkutyákkal keveredve alakult ki a ma ismert fajta. Nagy méretű, ezért az átlagosnál rövidebb élettartamú, izmos és erős állat, akit végtelen nyugalma és határtalan emberszeretete miatt igazi családi kutyának tartanak.

Eredetileg a Bern környéki parasztok segítője volt, ha a csorda terelése, vagy éppen kocsihúzás volt a feladat. Az ipari forradalom következtében elvesztették a munkájukat, és ezért veszélybe került a fajta, de a XIX. század elején megmentették, majd az első példányt törzskönyvezték. Azóta töretlenül növekedik a berni pásztor népszerűsége. A gyönyörű állat egyik hazai ismerője és tenyésztője, *Rigler Zoltán* Kiskunfélegyháza közelében, egy tanyán él számtalan kutyusával. Ő mondja el a tudnivalókat a berni pásztorról.

– Mindig volt otthon kutyánk, de semelyikkel nem tudtam közvetlen kapcsolatot kialakítani. Volt egy barátnóm, aki élt-halt a berniért, és ajándékba akartam venni neki egyet. Hajdúszoboszlóra mentem el a csöppségért, és a másfél órás visszaút alatt úgy beleszerettem, hogy képtelen voltam elajándékozni. Akkor jöttem rá, hogy egy kutya választásánál az a lényeg, megfelel-e a habitusa a leendő gazdájának.

Akinek már volt berni pásztor, azt mondja, hogy fantasztikus kapcsolat alakul ki a kutya és a gazdája között.

– Sokan a színéért veszik meg, vagy mert gyerekszeretőnek tartják. Valójában ez kihozható belőle, ha megfelelően nevelik. Úgy kell tartani a bernit, hogy mindig az ember közvetlen közelében lehessen, mert neki állandóan szüksége van az emberi kapcsolatra. Például amikor sétálni viszem őket, négyöt bent vár a kocsiban, amíg eggyel megyek egy fél órát. Azt akarom erősíteni bennük, hogy csak én kelljek nekik.

„Az egész családom kertész volt, én is az lettem, és virágüzleteim voltak. Aztán jött az a bizonyos kiskutya, akit képtelen voltam odaadni a barátnőmnek, majd érkezett egy befogadott, utána pedig egy talált jószág. Idővel már az ország minden részéről került hozzám kutya a tanyára, leginkább abban az időben, amikor sokan indultak külföldre szerencsét próbálni, és nem vihették magukkal a házi kedvencüket. Tudták azt is az emberek, hogy ha valahol találtak egy bernit, és a menhely a mérete miatt nem tudta befogadni, akkor hozzám el lehetett hozni. A legtöbb állat, aki idekerült, lelki sérült, úgyhogy nem akartok túladni rajtuk, itt éldelegélhetnek, így a tenyésztés mellett fajtamentést is végzek. A Magyar Berni Pásztor Egyesületnek szinte a kezdetek óta, két évtizede a tagja vagyok.”

A berni visszaadja a gazda szeretetét

Tanítani kell a bernit?

– Lehet, de felesleges, mert ha együtt élünk a kutyával, akkor mindent elles tőlünk. Kétéves korára már nem is kell mondani, hogy mit akarok, elég csak ránézni, és ő kitalálja. A kutyaiskola inkább a gazdának fontos, mert meg kell tanulnia, hogyan tudja megértetni magát a kedvencével. Kérni kell tőle, és nyugodtnak kell lenni, ez a siker kulcsa. Ha érzik, hogy ideges vagyok, akkor megállnak, lefagynak, mert nem értik, hogy mi a baj.

De nemcsak azt igényli, hogy foglalkozzanak vele, hanem azt is, hogy rendszeresen gondozzák ezt a pompás szőrzetet.

– Minden séta előtt megmutatom nekik a fésűt, és örömmel rohannak hozzám, mert tudják, hogy a fésülés után indulunk. Ez csak két perc naponta, de ha eltávolítjuk az avasodott szőrt, akkor gyönyörű és fényes lesz a bundájuk. A berni folyamatosan cseréli a szőrért, mert a pihés aljszőr mindig nő, és általában kétévente van a nagy vedlés.

Lakásban lehet tartani egy ekkora kutyát?

– Igazából csak olyan helyre javaslom, ahol van kert vagy udvar, mert biztosítani kell neki, hogy egy kicsit szabadabban is szétnézessen, vagy a szabad ég alatt aludhasson. Ismerek olyan családokat, ahol ennek ellenére lakásba vették a bernit, de ők meg tudták oldani, hogy állandóan otthon legyen vele valaki.

Van egy kis tó az Ön tanyáján, ami-ben időnként megmártóznak a kutyák. A berni szeret fürdeni?

– Sokszor kell vízzel locsolni, és idejekorán meg kell tanítani úszni. Ölbe beviszem a vízbe, olyan mélyre, ahol már nem ér le a lába, majd lassan elengedem, de közben fogom a farka tövét, a másik kezemet pedig az álla alá teszem, ha szükséges. Nem engedem, hogy a hátsó lába mélyre süllyedjen, a mellsővel pedig a víz felett kalimpálgjon. Hamarosan mind az első, mind a hátsó lábával tempózni kezd, és ilyenkor már gyönyörűen úszik. Amikor csapkod magától, az csak az ösztön, amikor viszont a feje és a háta látszik ki a vízből, azt nevezem úszásnak.

Kényesek arra, hogy mit esznek?

– Nem szabad elfelejtkezni arról, hogy a kutya ragadozó, nyers húst evő állat, ezért nem tanácsos őket táppal, műétellel etetni. A nyers hús 70-80 százalékát meg tudja emészteni, viszont a számára nem természetes főtt húsnak csak a 40-50 százalékát képes hasznosítani. Sokszor hallom a gazdiktól, hogy már kétévesen szalagszakadása van a kutyájuknak, vagy diszpláziás az állat, vagyis ízületi gyulladása van. A helyes táplálással, a nyers hússal és belsejekkel ezt meg lehet előzni,

ezért szívem szerint mindenkinek a BARF etetést ajánlanám, ami macerásabb, de visszatérést jelent a kutyáknak a háziasítás előtti, ősi étrendjéhez. Ugyanakkor a rostokat is biztosítani kell neki. Vannak almafáim, amiknek a termését a kutyák kapják, és a kis konyhakeremben répát, céklát és sütőtököt tesztek a számukra, amit rizzsel és tojással szoktam kiegészíteni. Természetesen a maradékot is megkaphatják, csak arra figyeljünk, hogy ha fűszeres az étel, akkor előbb egy kis rizzsel keverjük össze. Egyébként a berni nem nagy étkű, a pulik vagy a vizslák többet esznek nála, hiszen azok szünet nélkül mozognak.

Meddig él egy berni?

– Nagy baj van, mert amikor kezdtem az ismerkedést a bernivel, akkor 10 év felett volt az átlagéletkor, de ez mára hat évre csökkent. Sok a rákos kutya, és egyelőre még a bernit tartók világszervezetében is csak találgatják ennek az okát. Őt is sújtja a nagy testű kutyák

Rigler Zoltánnak Lisku István, egy másik berni rajongó mutatott be. A fiatalember egy autógyárban dolgozik, a szabadidejét pedig berni pásztrok mentésével tölti azóta, hogy tanyára költözött a feleségével. Nagyon sokat tanul Rigler Zoltántól, és soha nem fogja azt mondani, hogy mindent tud, de azt talán már megkockáztathatja, hogy ismeri a jellemüket. Az első befogadott kutyájukat bántalmazta a gazdája, úgyhogy egy évig kellett türelemmel szeretni, hogy elfogadja Istvánt, megbízzon benne és magától odamenjen hozzá. Először csak elkóborolt bernik hazajutását segítette a Facebook-megosztásokkal, aztán tulajdonostól örökbefogadóhoz közvetített. Istvánnak a cikk írása pillanatában öt befogadott kutyája van, de könnyen elképzelhető, hogy ez a szám hamar növekszik.

A COVID-járvány óta jócskán felment a kölykök ára

gyakori problémája, az ízületi betegség, amit enyhíthet az átgondolt etetés.

Kiből lesz a berni ideális gazdája?

– Abból a nyugodt emberből, aki el tudja viselni a berni nyugodtságát. Nagyon ajánlom kicsi gyerek mellé, és egy bizonyos korig idősökhöz, mert vele nem kell rohángálni. A berni nem apportírozós fajta, és a kutyáim közül egyedül Dodi labdázik. Egyéves korában került hozzám, mert már túl idősök voltak a gazdái, akik nem tudtak sétálni vele, ezért a székben ülve dobálták neki a labdát. Dodinak ez volt az egyetlen játék, úgyhogy a mai napig szeret labdázni.

Mire jó a berni?

– A berni pásztor családi kutya, és arra jó, hogy a család kedvence legyen, visszaadja a gazda szeretetét. Sokkal jobban imádja a gazdáját a többi kutyánál, mert neki csak az

ember kell, semmi más. Imádnak ölbe feküdni, követni, vagy kitalálni a gazdi gondolatát. Házörzönök viszont nem jó, mert ha idegen jön, akkor megmutatja neki, merre van a bejárat, de persze, addig senki nem mehet sehová, amíg a kutya meg nem kapja a neki járó simogatást.

Van rossz tulajdonsága?

– Igen, felássza a kertet, és a hatalmas gödörökbe elrejt dolgokat, vagy éppen ő hűsöl az általa kialakított alagútban.

Ha ilyen emberközpontú ez a fajta, akkor biztosan sokan keresik.

– Sajnos ez igaz, és a COVID-járvány óta még inkább megnőtt a kereslet iránta. Azért mondom, hogy sajnós, mert nem örülök annak, hogy ma már divat bernit tartani, és e miatt megrágult az utóbbi időben.

Bocskay Zsolt

Napi használata ajánlott

A hazai gyógynövénytermesztés és -használat talán legismertebb helyén, a Györgytea hazájában, a bükk-szentkereszti gyógynövényes új látogatóközpontban és a hársfalevelet mintázó kertben több mint 150féle gyógynövény mintegy 21 ezer példányát mutatják be.

A legendás „füvesember”, Szabó György a kilencvenes években friss nyugdíjas-ként egy piaci standdal kezdte el vállalkozását Miskolcon. A gyógynövényeket jól ismerő nagyanyjától gyermekkor óta kapott tudást felhasználva az erdőben, réteken szedett gyógyfüveket, amiket megszáritva árusított. Később egyre többen mentek hozzá nemcsak a termékekért, hanem jó tanácsért is, hiszen a természet ajándékai sokaknak segítettek meggyógyulni. Gyuri bácsi ország-szerte híres lett a teáival, tudását pedig immár lánya, a fitoterapeuta Lopes-Szabó Zsuzsa viszi tovább. Ő álmodta meg azt a helyet Bükk-szentkereszten, ahol a látogatók immár különleges környezetben sétálhatnak a gyógynövények között.

Az első bükki gyógynövénykert az ezredfordulón jött létre, hogy megőrizze és bemutassa a lassan feledésbe merülő népi gyógyászat növényeit. Napjainkban inkább a kolostorkertek világát idézi, ahol az ősi magyar gyógyítás hagyományait elevenítik fel. A palántákat Gyuri bácsi felügyelete mellett ültették be, hogy továbbra is minden fontos gyógynövényt meg tudjanak mutatni az ide látogatóknak. Más könyvben vagy applikáción keresztül megismerni, mint a valóságban látni ezeket a növényeket. A kamilla és az őszi

margitvirág például annyira hasonlít egymásra, hogy felületes szemlélődő elsőre akár össze is keverheti őket.

Számos jó tanácsot is kaphatunk itt arról, melyek azok a gyógynövények, amelyeket akár a saját kiskertünkben vagy a balkonon megtermelhetünk. A gyűjtögetést azoknak ajánlják, akik már jól ismerik az erdő-mező virágait, s nem keverik össze a hasznos növényt azzal, ami esetleg káros lehet, sőt extrém esetben akár súlyos, életveszélyes betegségeket is okozhat. Az alapokat persze el lehet sajátítani könyvekből is, de nagyon hasznosak azok a többnapos túrák, amelyeket Bükk-szentkereszten szerveznek abból a célból, hogy az érdeklődők megtanulják felismerni az egyes növényeket. A kakukkfűvet, cickafarkat, mentát, kisvirágú fűzikét így könnyebben megtalálják majd az erdő szélén, a mezőn, s ezek ráadásul rendkívül elterjedt gyógynövények, könnyű rájuk lelni. Jó tudni, hogy Magyarországon nem őshonos vadon termő növény a borsmenta vagy a citromfű, ezeket csak termesztani lehet.

– Ha valaki kezdőként váгна bele az otthoni gyógynövénytermesztésbe, akkor neki

elsősorban a menta ültetését ajánlanám, és azt is cserépbén. Ez a növény elég igénytelen, nem kell babusgatni, magától is nő, és nagyon gyorsan terjed, éppen ezért érdemes kordában tartani, különben átveszi az uralmat az egész kertben – mondja Lopes-Szabó Zsuzsa. Hozzáteszi, mint ahogyan más gyógynövények esetében, a mentának is a felső 15-20 centiméteres részében van a legtöbb hatóanyag, ezt a részt kell gyűjteni.

Két módja is van a tartósításnak. Csokorban hagyva, felfüggesztve, vagy ollóval három-négy milliméteres darabokra összevágva kell meleg, száraz helyen, de nem tűző napon megszáritani. Ugyanezt az eljárást kell alkalmazni a citromfűnél, amely szintén ajánlott, ugyanis könnyen termeszthető gyógynövény, vagy a szurokfűnél, kakukkfűnél – utóbbiak nemcsak gyógy-, de fűszer-növényként is alkalmazhatók; frissen és száritva is „felpezsdítik” az ételleinket.

Az immunrendszer erősítése szinte minden évszakban nagyon fontos, és ehhez akár saját magunk is összeállíthatunk egy keveréket – mondja a fitoterapeuta. Kakukkfű, citromfű és csipkebogyó, vagy épp azok keveréke is kiváló erre a célra. Fontos, hogy a csipkebogyót még azelőtt kell leszedni és megszáritani, mielőtt megcsípte volna a dér,

Madártávlatból jól kivehető a hársfalevelet mintázó kert

hiszen onnantól már nincsenek benne a hasznos hatóanyagok. A csipkebogyót sosem szabad forrázni, hanem langyos vízben kell áztatni, és akár nyáron is igazán kellemes, savanykás, vitaminokkal teli immunerősítő ital készíthető az ősszel begyűjtött és megszáritott terméséből. A gyógyfüveket ajánlott reggel leforrázni, majd egész nap, többször kortyolgatva inni az üdítő és gyógyító teáját.

Doros Judit

Növényvédelmi teendők a kiskertekben

A gyakorló kertészkedők tisztában vannak azzal, hogy természeti és növényvédelmi szempontból nincs két egyforma esztendő. Így vagyunk ezzel most is. Az enyhe tél és a kiszámíthatatlan, fagyos tavasz után a csapadékos május valamit enyhített az elszenvedett fagykárokon. Most, amikor megkezdődött a korán érő gyümölcsfélék és néhány zöldségféle érése, különösen fontos megőrizni a növények egészségét, követve a helyes növényvédelmi gyakorlatokat.

A nyári forróságban a növényvédelem akkor a legoptimálisabb, ha kerüljük a legmelegebb napszakokban a permetezést. Ha nem így cselekszünk, annak a növények látják a kárát: gyakoribbá válik a növényperzselés, valamint a hatékonyság is csökken.

Az ideai esztendő eddigi növényvédelmi tapasztalata a levéltetvek régen nem látott inváziója, ami a kitavasodás kezdete óta folyamatosan tart. Talán most csendesedik a levéltetvek támadása, de ez elsősorban a kánikulai hőség miatt következett be, azonban a meleg mérséklődése után ismét fellángolhat a levéltetű-fertőzés. A másik tapasztalat, a bőséges májusi esők miatt, a virágfertőző meggymonília különösen erős fellépése. Beigazolódott, hogy csak a kora tavaszi rezes lemosó permetezés és a bimbósodás-virágzás idején végzett kezelésekkkel blokkolható a betegség járványos terjedése.

A különböző gyümölcsmolyok (almamoly, szilvamoly, barackmoly, keleti gyümölcsmoly) rajzáskezdet a megszokottnál képest csúszott ugyan néhány hetet, de a rajzás dinamikája alapján azóta is folyamatosan tart, tehát az előrejelző eszkö-

zökre alapozott növényvédelmet a nyár folyamán is tovább kell folytatni. A kórokozók közül ki kell emelni a meggy és a cseresznye növényvédelmét, mert a szüret utáni permetezésekről sok kerttulajdonos megfeledkezik. A levelek lyukacsosodását okozó sztigminás betegség és a blumeriellás levélfoltosság a nyár folyamán képes oly mértékben felerősödni, hogy korai levélhullást okozhat. Az idő előtti lombvesztés negatív hatással van a jövő évi termés alakulására. Minden növényt érintő probléma lehet a gyümölcsmolyok rágása nyomán fellépő gyümölcsmonília, ami a keletkezett sebzéseken át fertőzi meg a gyümölcsöket.

Az olyan gyakori betegségek elleni védekezés során, mint az almafa varasodása, a lisztharmat, a szürkerothadás, azt kell szem előtt tartani, hogy a lisztharmatféléknek elsősorban a párás, meleg idő kedvez, addig a varasodás-fertőzés és a szürkerothadás terjedésének az esők és a több órás levélnedvesség-borítás teremt járványveszélyes helyzetet.

Tavaly a nyugati dióburok-fúrólégy károsítása katasztrofális méreteket öltött az országban. Itt az ideje a fákra kihelyezni a sárga színű ragacsos fogólapokat, mert júli-

Monília almatermés

Meggy blumeriellás levélfoltossága

us elejétől várható lesz a kártevő rajzása, mely elhúzódóan szeptemberig is eltart, tehát csak többszöri felszívódó rovarölő szerrel végzett kezeléssel tudjuk mérsékelni a károkat. Figyeljünk a szüret előtti ételmezés egészségügyi várakozási idő betartására, mert az olajos termésben feldúsulhat a növényvédő szer hatóanyaga.

Másik rettegett kártevőnk, a selyemfényű puszpángmoly június közepén kezdett rajzani. Ez a nemzedék most az áttelelt hernyókból repül, melyet a nyár és az ősz folyamán még további kettő követ majd. A kártevő jól repül az éjszakai fényre, és csapdázható feromon csapdával. A hernyók rejtetten, a puszpáng bokrok belsejében táplálkoznak, tehát a permetlevelet oda is ki kell juttatni. Az első védekezést július elejére célszerű időzíteni.

Sikeres kertészkedést kívánok!

Dr. Aponyi Lajos

Kajszli sztigminás betegsége

Dióburok-fúrólégy hernyója

A lovak viselkedésének megértése

Fotó: MONOS GÁBOR

Az előző cikkemben írtam a Monty Roberts-módszer egyik legfontosabb eleméről, a csatlakozásról. Most a lovak azon tulajdonságairól és adottságairól lesz szó, amelyet a lóval foglalkozó embereknek ismerni kell ahhoz, hogy „lószerűen” tudjanak bánni és kommunikálni a lovakkal.

A ló elsődleges célja az életben maradás. A túlélés magába foglalja a szaporodást, a táplálkozást és a ragadozók elkerülését. A természetes szelekció gondoskodik arról, hogy azok az egyedek, amelyek nem rendelkeznek megfelelő túlélési képességekkel, nem tudnak alkalmazkodni, azok nem maradnak életben, így nem is örökítik tovább a gyengébb génállományt. A természetes szelekció eredménye, hogy csak a legjobb genetikájú egyedek maradtak fenn az idők során.

A ménés

Annak érdekében, hogy a lovak túléljék a vándorlást a vadonban, családban, úgynevezett ménésben élnek. A ménés egyik nagy előnye a létszámban rejlik. Minél többen vannak, annál könnyebb elmenekülni a ragadozók elől. Ez a szociális élettér a viselkedési szabályok és törvények szerint működik, amelyek betartásával a lovak ötven millió éve képesek túlélni a természetben.

A ménés vezetője az alfakanca. Ő az, aki felelős a ménésért, meghatározza a táplálkozó- és pihenőhelyeket. Ő neveli a növendék lovakat a ménés szabályai szerint, elfo-

gadja a helyes viselkedést, a helytelen pedig korigálja.

A lovak kommunikációja majdnem teljes egészében a testbeszédre épül. Ezt a nyelvet *Monty* „EQUUS”-nak nevezte el. A vadonban ez a kommunikáció nagyon ritkán jár hangjelzéssel, hiszen a túl hangos jelzés felhívna a ragadozó figyelmét.

Menekülés és támadás

A lovak prédaállatok, ezért veszély esetén a menekülés a legelső reakciójuk. Természetes körülmények között ösztönösen 600-800 métert menekülnek, majd megállnak, és újra megvizsgálják a helyzetüket. Ha már a veszély nem áll fenn, akkor fölösleges tovább futni és energiát felhasználni. Ha úgy értékelik, hogy menekülésre nincs lehetőségük, akkor a teljes ellenállást választják, minden testi adottságaikat felhasználva. Ezért nagyon fontos mindig figyelembe venni, hogy a lónak legyen lehetősége a menekülésre, ha valami újat vagy félelmetest akarunk megmutatni, bemutatni. Ez tulajdonság a háziasított lovaknál is megvan. Azt is szoktuk mondani, hogy a lovak „új főbiások”. Nagyon fontos észben tartá-

nunk, hogy sohasem az ember dönti azt el, hogy mi az új és a félelmetes az adott ló számára.

Reagáló állat

A lovak úgynevezett reagáló állatok. Ami azt jelenti, hogy csak a jelen pillanat létezik a számukra. A jövőbe egyáltalán nem képesek előre gondolkodni, tervezni, viszont minden, ami a múltban történt, azt képek formájában elraktározzák, és bármikor tudnak a jelenben lévő dolgokra a múltbeli tapasztalatok alapján reagálni. A lovak tehát képekben gondolkodnak, mivel nincs beszélt nyelvük. *Temple Grandin* állatviselkedés-kutató professzor, aki Asperger-szindrómával született, számtalan könyvében és előadásában beszél arról, hogy mit jelent pontosan az, ha valaki képekben gondolkodik. Minden képhez tartozik egy pozitív vagy negatív asszociáció, amely eldönti az arra való reakciót. Az a tapasztalatom, hogy ha egy ló – az emberek által elfogadhatatlan – viselkedését korigáljuk, legalább kétszer annyi alkalommal kell megismételni jól a kérést, mint ahányszor rosszul kérték tőle. Ezzel lehet azt elérni náluk, hogy egyáltalán elgondolkodjanak azon, ezúttal valami másképp történhet.

Az energiamegőrzés

A lovak legelés útján jutnak táplálékhoz. Miután a fűnek nagyon alacsony az energiatartalma és tápértéke, ezért naponta 18 órát kellene legeléssel tölteniük ahhoz, hogy a szükséges energiát magukhoz vegyék. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy takarékoskodniuk kell az energiájukkal, a lehető legtöbbet kell abból megőrizniük. A vadonban az a ló, amelyik nem takarékoskodik az energiájával, előbb-utóbb éhen hal, mert az elvesztegetett energia pótlása több időt vesz igénybe, mint amennyi a rendelkezésére áll. Ezért a lovak mindig igyekeznek a lehető legkevesebb energiaráfordítással megoldani az eléjük állított feladatot. Ebből az következik, a mi feladatunk, hogy az általunk megfogalmazott célhoz vezető utat a lehető legkényelmesebbé alakítsuk a ló számára, ezáltal saját maga választja az általunk mutatott utat. Ennek értelmében a

ló természetes jutalomnak tekinti a pihenést, míg a munkát használhatjuk negatív konzekvenciaként.

Kézből való etetés, jutalmazás

Szinte nem találkoztam olyan emberrel, aki ne akarta volna almával, répával jutalmazni, etetni a lovakat. A lótulajdonosok nagyon nagy része minden találkozáskor visz valamilyen jutalomfalatot a lovának, amit a tenyeréből ad neki oda. Ezzel azonban több probléma is felmerül. Nagyon fontos tény, hogy a ló nem ragadozó. Ezáltal nem kell neki sem levadászni, sem megőrizni a táplálékát. Elég, ha lehajol, és letépi a fűvet. Így a táplálékhoz kapcsolódó ösztön egészen más, mint a ragadozók esetében. Tehát az étel nem elsődleges jutalom. Ahogy az előbb említettem, a lovak képekben gondolkodnak. Ha folyamatosan a kezünkből adunk valamilyen jutalmat, akkor az a kép raktározódik el a ló agyában, hogy az ember teste az étel egyik forrása. Számtalan lóhoz hívtak már, amelyik csipked, harap és semmilyen szinten sem tartja tiszteltben az ember személyes terét. Ez azért van, mert állandóan onnan jön a jutalomfalat. Arról nem is beszélve, hogy az emberhez kapcsolódó viszonyát az étel határozza meg, nem pedig a bizalom és a megbízható vezetői szerep. Van olyan ló, amelyik igazán agresszív lesz a kézből etetés miatt, és vannak olyanok is, amelyek kevésbé, de én személy szerint egyáltalán nem javaslom ezt a fajta jutalmazást. Az embernek téves elképzelése van arról, hogyha eteti a lovat, akkor a ló szeretni fogja. Ez sajnos egyáltalán nem igaz. A lovaknak megbízható és következetes vezető kell a biztonság mellett. Ezzel tudunk valódi partnerré válni. A répát, almát pedig érdemes vödörbe vagy etetőbe tenni, hogy a jutalomfalatot sem-

miképpen se az ember testéhez kösse. És sajnos az sem megoldás, hogy néha kap kézből falatot, néha meg nem. Ezt a lovak sajnos nem tudják differenciálni.

A nyomásba dőlés

A ló egy másik nagyon fontos, ösztönös válaszreakcióját is meg kell ismernünk, mert szinte minden kérésünket napi szinten meghatározza. Ez a nyomásba dőlési reflex. Ez azt jelenti, hogy ha a ló testét valahol nyomás éri, akkor a ló ennek a nyomásnak az irányába dől, nem pedig elmozdul attól. Ezt az az ösztön magyarázza, ami a ragadozó támadása esetén lép életbe. Ha a lovat a vadonban megtámadja egy ragadozó, és a farába csimpaszkodik, akkor ha a ló az azonnali menekülést választaná, a ragadozó a körmeivel kiszakítaná a ló bőrét, belső szerveit, így semmi esélye nem lenne a túlélésre. Ellenben, ha támadáskor a ló az őt érő húzásba/nyomásba beledől, akkor testének a súlyát használva esélye van ráülni a ragadozóra, és ha az fo-

gást vált, akkor kihasználva a pillanatot, a ló elmenekülhet. Minél nagyobb fájdalommal jár a nyomás, a ló annál inkább beledől. És minél nagyobb stresszhelyzetben éri őt nagy nyomás, annál kevésbé tud ellene mozdulni. Ha egy kicsikót először próbálunk vezetni, és túl nagyot húzunk a kötőféken, akkor szinte teljesen biztos, hogy hátrahúzással reagál, gyakran hanyatt is veti magát, mert nem tudja, hogy a húzásra előre kellene mozdulni. De egy másik, nagyon egyszerű példa, amikor az első lovas felül a csikóra, és megpróbálja a lábai összezárásával elindítani a lovat. Erre majdnem minden ló megállással válaszol, nagyon sokszor szinte „lefagynak”. A zablára való „rádőlés” is emiatt kezdődik el, vagy kikötés esetén a klasszikus kötőfékszaggatás, amit addig húz hátrafelé a ló, amíg el nem szakad. Ha ez sikerül, akkor azonnali engedést kap a ló, ami megerősíti abban, hogy ezt kell csinálni. Természetesen meg lehet tanítani a lovakat arra, hogy a nyomás ellen mozduljanak. Monty Roberts egyik legfontosabb kiképző eszköze az úgynevezett kettős kötő-

A SZERZŐ FELVÉTELEI

fék, amelynek van egy olyan funkciója, hogy a ló orrán megfeszül egy plusz kötél, ami azonnal enged, ha a ló a nyomás felé lép és beledől. Ha a kötőfék jól van felhelyezve, akkor semmilyen fájdalmat vagy sérülést nem okoz az állatnak. Számomra minden ló képzésénél nélkülözhetetlen eszköz. De a nyomásra való engedést a testük minden részén be kell gyakorolni mielőtt felülünk a hátukra.

És természetesen most is következetesre és türelemre van szükség ahhoz, hogy a lovat megtanítsuk az ösztönei ellen cselekedni.

A következő írásomban tovább ismerkedünk a ló látásával, az agyműködésük sajátosságával és a tanulási mechanizmusokkal.

Pataky Kata

A Kárpátok pónija

Fotók: BNE

Hasonlóan több más ősi háziállatfajtaéhoz, a hucul lófajtát is szinte az utolsó pillanatban mentették és őrizték meg az utókornak. Holott egykoron nagy becsben tartották ezt a hegyvidéki terepet jól bíró, kis méretű, igénytelen, kiemelkedő munkakészségű fajtát, amely a Kárpátokban alakult ki, és genetikailag közel áll a mára már kihalt eurázsiai vadlóhoz, a tarpánhoz.

Napjainkban pedig az Aggteleki Nemzeti Park (ANPI) Igazgatóság rendelkezik a legnagyobb, több mint 200 egyedet számláló hucul állományval. A ménest egész évben láthatják a kirándulók, ha Jósvafőtől induló, Tohonyaszurdokon keresztülvezető úton felsétálnak a villanypásterrel körbekerített Nagyoldalba. E mesés, szép fekvésű völgy és hegytető még inkább mesebelivé varázsolja a gesztenyepej, sárga, vagy éppen nyárfefekete színű lovakat. Egyébként a színeik igen változatosak lehetnek. A leggyakoribbak a pej és a fakó, illetve a fekete, míg a legritkébbek a zsufa fakó egyedek. A fajta a nevét a hucul nevű ruszin népcsoporttól kapta, akik Ukrajna nyugati részén, az Ukrán-Kárpátokban és Romániában, a Máramaros vidéken élnek. Vélhetően a huculok láthatók a római korból származó emlékműveken, Dacia tartomány katonalovaiaként; 400 évvel ezelőtti írásos emlékekben pedig hegyi tarpákat említettek, amelyek a huculok lehettek.

A hucul lovak első hiteles említése 1792-ből származik – a mai Románia területén, Radautzon volt a kárpáti lovak ménese. 1857-ben a ménes lóállománya meghaladta az 1300 egyedet, 1914-ben a

tenyészállományt Besztercére, majd onnan az osztrák Waldhofra helyezték. Az Osztrák–Magyar Monarchia széthullása után a huculokat szétesztották, elárverezték az utódállamok között. A Magyarországhoz került egyedeket 1922-ben Bántapusztára helyezték, ez lett a hucul tenyésztés központja. A lovakat főként katonai célra használták, így a tenyésztést a honvédség felügyelte. A II. világháború előtt Magyarország egy népes és kiemelkedő genetikai értékű hucul állománnyal rendelkezett, a háború azonban a többi magyar lófajtaéhoz hasonlóan a huculokat is megviselte.

A leggyakoribb szín a huculoknál a pej, a fakó és a fekete, míg a legritkébb a zsufa fakó, a sárga és a nyárfefekete

A hucul mindössze 131–145 cm marmagasságú. Feje nagy, de nem aránytalan. Egész testalkata zömök benyomást kelt a széles háttal és szüggyl, a dongás mellkassal. Fő ismertetőjegye a hátán végighúzó sötét színű csík, a hátszj. Végtagjai rövidek, izmosak. Patái kemények, legtöbbször nem is patkolják. A hucul rendkívüli tulajdonságait elsősorban a hegyvidékeken értékelték nagyra. Tökéletesen alkalmazkodott a hegyi körülményekhez, a zord időjáráshoz, a szegényes táplálékhoz, ugyanakkor munkakészsége kiemelkedő, és a rögös hegyi utakon is biztos a lépte.

A hucul kis lovat a Kárpátok pónijának is tekintik, melyet a Magyar Országgyűlés 2004-ben nemzeti kinccsé nyilvánított. Napjainkban a hucul lovakat Magyarországon, Lengyelországban, Felvidéken, Erdélyben, Csehországban és a Kárpátalján tenyésztik. A lovak teljes populációja meghaladja az 1000 egyedét. Nemzetközi szintű tenyésztését 1992 óta a Hucul International Federation vezényli.

A tenyésztés megszűnt a lovakat elárverezték.

A hazai hucul állomány fennmaradása annak köszönhető, hogy az 1960-as években a Fővárosi Állat- és Növénykert igazgatója, dr. Anghy Csaba vezetésével összegyűjtötték a még Magyarországon fellelhető tisztavérű hucul lovakat. Később, 1986-ban ez a tíz kancából álló gyűjtemény átkerült az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságához, ahol újra megindult a fajta hazai tenyésztése – mondja Ádám László, az ANPI lovardavezetője. „A ménés a mai napig a génmegőrzést, természetvédelmi célú területkezelést szolgálja. A fajtának megfelelő élőhely, a karsztfennsík lehetővé tette a ménés minőségbeli javulását és az egyedek gyarapodását. Jelenleg több mint 200 lóból áll az ANPI hucul ménese. Ebben tenyészkanak, tenyészmenek, munkalovak, évjárat, illetve fiatal csikók szerepelnek.”

Fontos turisztikai látványossága a ménés a Gömör-Tornai karsztnak. Jósavfő központjában lévő Kúria Lovasbázison erdei iskolai programok keretében ismerkednek a gyerekek a fajtával, de lehetőség van gyermek-lovogoltatásra, és innen indul a hucul

fogatos jósavfői sétakocsikázás, valamint a ménéslátogatás programja is. A karsztfennsíkon legelő ménest szervezett formában fogattal lehet megtekinteni előzetes bejelentkezés alapján, amely során 8-10 fős sétakocsik állnak a vendégek rendelkezésére.

„A tenyésztés legfontosabb feladata a génmegőrzés, hiszen egy őshonos magyar lófajtáról van szó, amelyet nekünk kell ápolnunk, megőriznünk és átadnunk a felnövekvő nemzedékek számára. A tenyésztés során nagyon fontos a lovak fizikai képességének vizsgálata a fogathajtás által, hiszen így tudunk képet kapni a lovak erőlétéről, teljesítményéről. De, mivel egy veszélyeztetett fajtáról van szó, ezért nem a maximális teljesítmény elérése a cél, hiszen oda kell figyelni a fajta genetikai szerkezetének megőrzésére.” Ádám László hozzáteszi, hogy az Aggteleki Nemzeti Park hucul ménese Magyarország legnagyobb egyedszámú tenyészete, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a magyar lótenyésztésben. Továbbá a ménésnek területkezelési szerepe is van, feladatuk a karsztfennsík nagy kiterjedésű legelőterületének a fenntartása.

BNE

A HÓNAP GYÓGYNÖVÉNYE

A cickafark

Ültethetjük dísznövényként, ugyanis számos színben is vásárolhatók, emellett igénytelen, gyorsan szaporodik, szereti a napsütötte helyet és a száraz talajokat is elviseli.

A cickafarkot (*Achillea millefolium*, *Achillea collina*) a hölgyek univerzális gyógynövényeként emlegetik, bár az antik mitológia egyik legmegkapóbb férfi alakja, Achilles ihlette a nevét. A hősként tisztelt félisten a legenda szerint sebei gyógyítására használta e növényt.

A cickafark rengeteg hatóanyagot tartalmaz, amely gyógyír mindenféle eredetű alhasi, illetve a női medence szerveinek fájdalmára, de kiváló a rendszertelen menstruáció kezelésére, és jelentősen enyhíti a változókor tüneteit is, továbbá a migrénre is hatékony enyhülést kínál. Vértisztító, vérképző hatása van, kiváló a csontvelőbántalmakra. Étvágytalanságnál, görcsös jellegű gyomor-, bél- és epebántalmaknál, valamint gyomorhurutnál is ajánlható.

Elmorzsolt levelének vérzéscsillapító hatása van, sőt a kisebb sebek vérzését azonnal elállítja. Sebösszehúzó, sebgyógyító ha-

tása miatt a gyógyteája gyógyír nyálkahártya- és fogínygyulladásra, csökkenti a menstruációs vérzést és görcsöket, hasi fájdalmakat. Kiváló puffadásra, segíti az emésztést, serkenti az epeműködést. Húgyúti betegségekben szenvedőknek ajánlott a főzetéből ülőfürdőt készíteni, ami szinte csodákra képes! Vérző aranyér kezeléséhez két liter vízzel kell leforrázni két evőkanál teafüvet, és ezt kell a fürdővízbe önteni, ám csak 20 percig szabad benne maradni. Petefészek-gyulladás esetén akár már az első cickafark-ülőfürdő megszünteti a fájdalmakat.

Hatékony gyógyír a légzőszervi bajok kezelésekor, ha inhalálásra használjuk a főzetét: egy liter vízhez egy csapott evőkanál teafüvet adjunk. Emellett a teából is igyunk legalább napi egy csészével.

Változókorban citromfűvel kombinálva napi 1-3 csészényi is jelentősen enyhíti a tüneteket és javítja a hangulatot.

A cickafarkat gyűjthetjük a természetből is, megtalálható réteken, utak mentén, de mindig kéznél lesz, ha kertünkbe ültetjük.

BNE

Néha apróságokon múlik...

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Ahhoz, hogy társként tartott állatunk jól érezze magát, netán szaporodjon is, pontosnak hitt módszereket olvashatunk a szakkönyvekben. Ám néha egészen kis dolgokon múlik, hogy kedvencünk jól érezze magát; s ezeket bizony ritkán leljük meg a szakirodalomban. A neten pedig csak az böngésszen, akinek van türelme és ideje a sok botorság közül kiszűrni a valós és jó tanácsokat.

Kezdjük a még mindig nagy számban gondozott ékszerteknőssel. Igaz, árusítani már tilos, ám mivel évtizedeken keresztül importálták, még mindig sok helyütt megtalálható az állatbarátoknál. Szerencsére mára eljutottunk odáig, hogy nem mindenféle szárított, tápérték nélküli kosztal próbálják őket etetni, ám e páncélos táplálásáról még mindig tévhitek keringenek. Ugyanis az ékszerteknős nem halevő, pontosabban nem csak halevő. A változatos kosztot hosszú élettel hálálja meg, tehát kapjon csigákat, férgeket is – és sok növényt! Ugyanis teknősünk amíg a természetben kicsi, leginkább ragadozó életmódot folytat, ám ahogy növekszik, úgy mind több növényi táplálékra is szüksége van. Ezért rendszeresen etessük uborkával, vízinövényekkel, gyümölcssel. A piacon, boltban vásárolt gyümölcsöt alaposan mossuk meg. A saláta – hacsak nem mi termesztjük – nem javallott, és a banán sem, mivel utóbbinak a kalcium-foszfor aránya kedvezőtlen az ékszerteknős számára.

A teknős nem mászik fára, de...

Nyáron gondot jelenthet a szárazföldi teknősök táplálása. Lévének leginkább a réten, parkban vagy kertben szedett táplálék felel meg számukra, a pitypang, lóhere és társai beszerezése mind nagyobb gondot jelent. Mivel a természetben alig esznek gyümölcsöt, a zöld eledel ezzel nem válható ki. Mégis van megoldás! Igaz, a görög teknős

Az ékszerteknős felnőve sok növényi kosztot igényel

Magunkkal is vihetjük

Ha saját nyaralónk van, vagy állatbarát-hoz megyünk vendégségbe, kedvenceinket akár magunkkal is vihetjük. Persze nem mindenkit; a gyíkokat, kígyókat jobb otthon hagyni, de a szárazföldi teknősök, vagy teszem azt, a papagájok jöhetnek velünk. Ez utóbbiak még akkor is, ha a nyaralás alatt alkalmasint kisebb kalitkával kell beérniük. Madarunkat csak akkor vigyük magunkkal, ha nem túl lármás. A nagyobb emlősök – nyulak, tengerimalacok – is biztos a gazdival utazhatnak. Más kérdés, ha panzióba vagy szállodába megyünk, s az sem mindegy, hogy itthon vagy külföldön nyaralunk. Ez esetben mindenképpen előre kell informálódni arról, hogy a szállásra vihetünk-e állatot.

nem mászik fára, ám szereti a lombot. Örömmel fogyasztja például a trombitafolyondár vagy éppen az eperfa levelét (az előbbinek a virágát is!), de más, nem mérgező levelek is szóba jöhetnek. Lombbal tehát kitűnően helyettesíthető a kánikulában már alig-alig fellelhető zöld eledel. Persze, amint lehetőségünk adódik, ismét gyűjtsünk mindenféle „földi jót” etetésükhöz.

Rovarevő állataink számára a nyári időszak valóságos Kánaán lehet. Kirándulásaink során gyűjtsünk számukra minél több ízeltlábú menázsit, például sáskákat. Ezzel egyrészt spórolunk, hiszen nem kell lisztkezacot vagy tücsköt vásárolnunk, másfelől a természetből származó táplálékkal egy kis változatosságot viszünk kedvenceink étrendjébe.

A gyíkok, például a lovaganoliszok számára érdemes erdőn-mezőn rovarokat, például sáskákat fogni

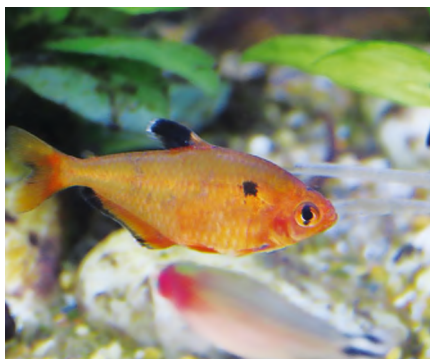
Persze az év nagy részében – ha csak nem magunk tenyésztjük – elkerülhetetlen a rovartáplálék vásárlása. Pénztárcakímélő egyszerre nagyobb mennyiséget beszerezni. Ám kánikulában érdemes például arra is odafigyelni, hogy a lisztbogárlárvák hamarabb bebábozódnak, majd a lárvaállapot után bogarak lesznek belőlük. Őket pedig nem minden állat eszi meg szívesen. Tehát nagy melegben vásároljunk többször kevesebbet. A lisztkukac kis tápértékű eledel, nem lehet csak vele etetni egyetlen állatot sem. Javíthatunk a helyzeten, ha betartjuk az általános mondást „az vagy, amit megeszél”. Tehát mielőtt kiporciózunk a lárvákat, változatos, táp-dús kosztot tartunk.

Nyáron megnő a szintén eledelként tartott tücsök vízigénye is. Magam ilyenkor megnedvesített pitypanglevével etetem őket. Mindennap két alkalommal kapják.

Nagyon fontos, hogy a táplálékállatokra (lisztkukac, tücsök, egér stb.) is messzemenően vonatkoznak az állatjóléti szabályok. Nekik is a legjobbat kell nyújtanunk. Nem fázhatnak, nem éhezhetnek, nem szomjazhatnak!

Ha nyár, akkor nyaralás

Sokszor fejtörést szokott okozni nyaralás előtt, mi lesz kedvencünkkel, amíg távol leszünk? Nos, az akvárium lakóival nem igazán lehet gond, hiszen ők akár hétig is elvannak táplálék nélkül, hacsak nem valamilyen extrakényes halat tartunk. Ennek ellenére

Az akvárium halak egy hétig is magukra hagyhatók

szükséges, hogy időnként valaki ránézzen az akváriumra, amíg távol vagyunk, nehogy pont akkor romoljon el a szűrő, kezdjen el csöpögni a medence.

A legfontosabb szabály, hogy semmivel se adjunk több táplálékot halainknak elutazás előtt, mint egyébként. Az el nem fogyasztott kosztból ugyanis megzavarosodik a víz, s amíg mi távol vagyunk, a halaink jó eséllyel akár el is pusztulhatnak! Persze ma már léteznek – bár nálunk még nem igazán terjedtek el – mindenféle technikai csodák, például automata eledel-adagolók, de telefonos applikáció segítségével is megetethetjük pikkelyes kedvenceinket. Valószínűleg ez lesz a jövő útja, amely azonban csak részben pótolhatja a személyes gondoskodást.

Némely hullók – például a kígyók és teknősök többsége – egy ideig jól elvannak „ebéd” nélkül. Őket sem szabad elindulás előtt túletetni, mert például a kígyók, ha ki-

hányják a félig emésztett egeret, annak igen büdös következményei lesznek. Sok kisebb gyíknak pedig kell a gyakori, napi menázi, így vagy megkérünk valakit kedvencünk etetésére, vagy hullópanzióba adjuk – szerencsére ilyen is van már.

A madarak közül a rovarévo és a lágyévo fajokat naponta kell etetni. Ezért, ha ilyen tollasokat tartunk, meg kell kérnünk valakit, hogy amíg távol vagyunk, gondozza őket. Mivel vélhetően nem madarász lesz, aki átvállalja állataink gondozását, annyi napra porciózunk ki madaraink adagját, ahány napra elutazunk. A napi lisztkukacadagot tegyük

A magevő madarak két-három napig felügyelet nélkül is magukra hagyhatók

például orvosságos fiolákba, s úgy a hűtőszekrénybe, a lágyeledelt pedig adagonként alufóliába csomagolva tároljuk a mélyhűtőben. Persze ezt csak felolvasztás után lehet a madár etetőtálkájába tenni. A magevőknél szerencsésebb a helyzet. Két-három napra felügyelet nélkül hagyhatjuk őket. Ilyenkor (is) felejtjük el az önetetőt, amely távollétünk alatt eldugulhat, így madarunk a telinek tűnt etető mellett akár el is pusztulhat. Egy lapos edénybe tegyük a magot, a lehető legtávolabb az ülőrudaktól, nehogy madarunk összszepiszkítsa. A vizet adhatjuk önitatóban, ha már láttuk, hogy a madarunk iszik belőle. Még így is jó, ha valaki két-három naponta ránéz tollas kedvenceinkre, szükség esetén vizet cserél és etet. A kisemlősöknek csak magot, esetleg szénát adjunk, nehogy a melegben a gyümölcszeletek megrohadjanak. Ha mégis hagyunk némi almát, azt vágjuk nagyon vékony szeletekre, mert így legfeljebb csak megszárad. Fontos a víz is, melyet önitatóban adagoljunk.

Mielőtt bárkire is rábízunk kedvenceinket, ne csak elmondjuk, hanem írjuk is le állataink minimális igényeit! Hagyjuk meg a mobilszámunkat, és időnként mi is informálódjunk.

Kovács Zsolt

Hogyan szállítsunk?

Olykor előfordul, hogy állatkánkat szállítanunk kell. A legfontosabb, hogy a lehető leggyorsabban, a legkevesebb stresszel jussunk el a célig. A halakat ne csapvízben szállítsuk, hanem az akváriumból vegyünk ki annyi vizet, amennyi az úthoz szükséges. Jó, ha a vizes edényt hungarocell, vagy más hőtároló dobozba tesszük, így sem a lehűléstől sem a felmelegedéstől nem kell tartanunk. A jobbára vízben élő kétélűeket – axolotlok, gőtéek – a halakhoz hasonlóan szállítsuk, ügyelve, hogy legyen levegőjük, lévén tüdővel lélegeznek. A nyílméregbékákat kis műanyag dobozokban, nedves közegben – például nyirkos moha mellett – utaztassuk.

A hullók szállítására a legjobb egy erős vászonzsák – a hulló méretétől függően egy zokni vagy kispárnahuzat is megteszi. Mivel állataink izgatott állapotban gyakran ürítenek, célszerű némi vécépapírt vagy papírtörölközőt is tenni a zsákba. A teknősöket szállítás előtt rövid időre tegyük egy kartondobozba, ahol az ijedségtől gyakran kiürítik a béltartalmuk egy részét.

Fontos, hogy télen se fázzanak meg állataink, ilyenkor a zsákot tegyük a ruhánk és pulóverünk közé, így testünk eleven radiátorként funkcionálhat. Télen-nyáron kiváló megoldást jelenthet a hűtőtáska is. Kánikulában pedig nagyon ügyeljünk arra, nehogy hőgutát kapjon az állat.

A madarak szállítására a legalkalmasabb az erős, persze kilyuggatott kartondoboz. A kisemlősök nem tudják kirágni magukat az állatkereskedésekben kapható zoo-boxból, így szállításukra az a legalkalmasabb. A zoo-box egyébként más állatcsoportok egyedének, például hullók szállítására is ajánlható. Jó, ha teszünk bele összegyűrt papírtörölt, szénát, hogy állatkánk el tudjon bújni, s így nagyobb biztonságban érezze magát.

CITR-MIXSEL A HULLÁMOS PAPAGÁJOK EGÉSZSÉGÉÉRT

Gyógyír hosszú évtizedes problémára

Bartók László már közel fél évszázada tenyészt hullámos papagájokat, s látta a faj különböző változatainak megjelenését éppúgy, mint a magyar bóbítás hullámos papagáj kitenyésztését. A tapasztalt, elismert tenyésztő mindig is nagy erővel küzdött azért, hogy állománya a legjobb egészségnek örvendjen. Erre a legjobb megoldást tapasztalata szerint a Citr-Mix biztosítja.

Bartók László Budapesten, Rákoscsabán töltötte gyermekkorát, ahol pezsgő kistenyésztői élet zajlott, így hamarosan ő is kisállatokat nevelt, gondozott portájkun. Hatodikos általános iskolás volt, amikor spórolt pénzén egy utcabéli madarász bácsitól egy pár hullámos papagájt vásárolt, melyek nagy szomorúságára hamarosan egy macska áldozatai lettek. Őt azonban ez a tragédia, bár lesújtotta, de inkább arra sarkallta, hogy tovább próbálkozzon. Így hamarosan újabb egyedeket szerzett be. Tizenöt évesen már rendszeresen megfordult a kispesti madár- és galambpiacon, ahol neves tenyésztőkkel, így *Magyari Lászlóval* is megismerkedett. Egy alkalommal a nagy tenyésztő, látva a fiatal fiú lelkesedését, elhívta nemzetközi hírnévnek örvendő tenyésztőnek megtekintésére, ahol Bartók Lászlónak óriási élményekben volt része. A zebra-pintyek, hullámos papagájok mellett a sok-sok kardinális pinta, sőt még katonaaara is élt, emellett számos egzotikus galambot is megfigyelhetett. Innen szerezte be első komoly hullámospapagáj-állományának tenyészállatait, s innen származott első, egyben később sikeresen szaporított zebra-pinty párja is. Ez idő tájt már rendszeresen megfordult a műjégpályán megrendezett éves díszmadár-kiállításokon is. Itt ismerkedett meg minden idők egyik legsikeresebb tenyésztőjével, *Kovács Anti* bácsival, aki több nagy sikerű könyvet írt, és sok fiatalnak mutatott utat a díszmadártartás nemes hobbijához. A Kedvencünk, a hullámos papagáj című könyv, melyet az ifjú Bartók Lászlónak dedikált, ma is házi könyvtárának legbecsebb darabja. A Magyari Lászlótól származó hullámos papagájokat és zebra-pintyeket a fiatal ember igen

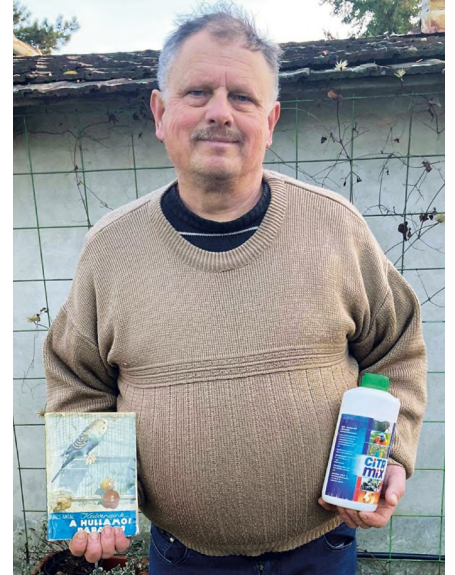
szép eredménnyel szaporította, így idővel újabb és újabb nehezebben tenyészhető fajok beszerzésére vállalkozott.

A hullámosoknál gyakorta gond volt a vedlés, mely nem ritkán a madarak életét is követelte. Hosszú évtizedeken keresztül a hullámos papagájok adták azt a biztos alapot, amivel madárállományát biztosan fenn tudta tartani. Nagy volt a kereslet rájuk, sok-sok budapesti díszállat-kereskedés jó pénzért vásárolta ezeket a tollasokat.

Amikor László megnősült, lakáskörülményei megváltoztak, így meg kellett válnia állományától, de '94-ben újra lehetőség nyílt hullámosok tartására – feleségével közösen megépítették az első voliereket. Ebben az időben ismerkedett meg *Milók Ferenc*cel, akitől az új törzsállományt vásárolta. *Naphegyi Károly* Szlovákiából ritka égszínkék mutációt hozott az országba, Bartók László pedig az elsők között szerzett tőle ilyen tollasokat. A tapasztalt tenyésztő kedvelte a fiatalabb sporttársakat, emiatt ő is több könyvben tette szaktudását közzé.

Állományában rendszeresen jelentkezett a hullámos papagájoknál a tollváltás okozta legyengülés, elhullás. Nem volt ez másként más tenyésztőknél sem – a nem megfelelő vedlés hosszú időn keresztül szedte áldozatait.

Bartók László mindig is próbálta orvosolni a vedlés okozta problémákat, számtalan takarmány-kiegészítőt is kipróbált tenyésztési munkája során. Amikor a 2010-es években megjelent a Citr-Mix a hazai szaküzletekben, *Tóth Sándor* gyémántkoszorús mestertenyésztő tanácsára ő is megpróbálta alkalmazni madarainál ezt a természetben előforduló szerves savak keverékéből álló készítményt. Az első próbálkozások után

már meglepő eredmények születtek. Az állatok sokkal könnyebben regenerálódtak, életerősebbek lettek, tollazatuk fényesebbé, rendezettebbé vált. De nemcsak az volt fel-tűnő, hogy a vedlés kevésbé viseli meg a madarakat, hanem az is, hogy a fészekben lévő tojások jóval magasabb százalékban lettek termékenyek, mint a szer használata előtt. Jellemzően ekkortól a hullámos papagájok ötös fészekaljakat nevelnek, de már többször előfordult hétfiókás is.

Bartók Lászlónál a madarak folyamatosan 1 ml/literes dózisban kapják a Citr-Mixet, mely rezisztencia kialakulása nélkül pusztítja el a kórokozó baktériumokat, de a hasznos mikroflórát nem károsítja. Emellett például ivóvíz-fertőtlenítésre, a bélrendszerben előforduló káros gombák elleni védelemre is jól használható a készítmény – nemcsak a hullámos papagájoknál, hanem más díszmadárfajoknál, mint például a zebra-pintynél is átütő sikert hozott a Citr-Mix alkalmazása. E fajnál is gyakran előfordult a túlzott tollhullás, kopaszodás, ez leginkább a nagyobb mennyiségben tartott állományoknál volt jellemző. Mára nemcsak ez szűnt meg a Bartók-portán, hanem a nagyobb, pl. hatos fészekaljaknál sem tapasztalható, hogy vannak lemaradó, gyengébb fiókák. Az egyöntetű fészekaljak könnyen, gyorsan önállósodnak, köszönhető mindez a Citr-Mix jótékony hatásának.

VIGYÁZAT HAMISÍTJÁK! Csak eredeti csomagolásban vásárolja! Kövessen a Facebookon (Facebook/Citr-Mix)!

A készítmény forgalmazására viszonteladók jelentkezését várjuk az ország bármely pontjáról! Telefon: 20/224 5287, e-mail: hummelstrade@gmail.com

ÉLŐ ÁLLAT

Tenyésztojás és naposcsibe rendelhető, shaver farm, color, maszter és sárga hús fajtákból. Ár megegyezés szerint. Urbán, Jász-apáti. Tel.: +36 (57) 440-917, +36 (30) 3387-191. (Jász-Nagykun-Szolnok megye)

TETRA-SLL 18 hetes tojójerce július hónapra előjegyezhető, 2000 Ft/db áron. Telefonszám: +36 (20) 384-2583. (Heves megye)

Legszebb állományból dudoros posták igényeseknek eladók. 100 euró/darab-tól Szeifert Károly Balmazújváros. Tel.: +36 (30) 893-6862 (Hajdú-Bihar megye)

GÉP-BERENDEZÉS

Villanypásztorok eladók gyártótól. 5,2, és 8,1 Joule tárolt energiával, akkumulátoros és hálózat táplálással, tanúsítvánnyal. 24 000, 33 000 Ft-ért. Tel.: +36 (30) 359-7998. (Pest megye)

Villanypásztorok, bivalyerősök, okosak! Kocsis mérnök, www.pulivillanypasztorok.hu tel.: +36 (30) 9470-954. (Tolna megye)

Takarmánykeverő-daráló (kü-lön is), szalma-lucerna daráló megrendelhető. Sipos Kálmán, tel.: +36 (20) 417-2605.

20 000 forinttól villanypásztor eladó 12–220 V-os postai utánvétel is. Tel.: +36 (30) 937-8980, +36 (70) 429-1414. (Nógrád megye)

ELŐNEVELT

csirkére, kacsára, pulykára **összeírókat** keresünk!
Tel.: +36 (34) 344-000.

Nyúl-taposórácst a gyártótól. DELTOP Kft. Tatabánya. Tel.: (06-34) 316-326.

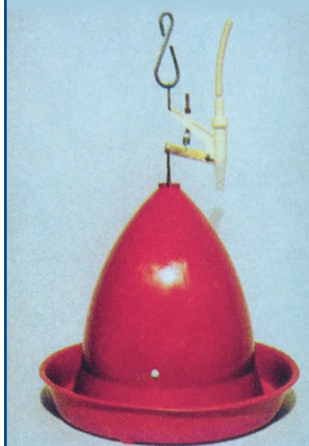
VEGYES

Kötelek: Ipari és mezőgazdasági köteleket rendeljen meg közvetlenül a gyártótól! (marhakötél: termékdíjas), istráng, ló-kötőfék, villanypásztor zsinór, jelzőkötél 7 színben, elletőkötél stb. Domokos Sándor, kötélgyártó. 5520 Szeghalom, Széchenyi u. 97. E-mail: dosankotel@freemail.hu Tel.: +36 (20) 479-7787, +36 (30) 945-6384.

Galamb és baromfi lábgyűrűk készítését vállalom. Szolcsánszky László. Tel.: +36 (1) 263-2038. szolcsanszky.l@gmail.com

Baromfitartók figyelem!

Újra kapható a jól bevált **pisztolyszelepes itató** kompletten és alkatrészenként is. (pisztolyszelep + alkatrészek)
Deltop Kft.
Tatabánya, Fürdő u. 55.
Tel.: +36 (34) 316-326.

KUKORICADARA CGF nedves, illetve száraz formában, ömlesztve, telephelyre szállítva eladó, minimum 12 tonnától, fóliatömölési lehetőséggel. Tel.: +36 (30) 985-2111 agromenza.hu

Telephely (3x800 m²) kiadó, hosszú távra, komplett hűtő és szellőztető technológiával felszerelt, baromfi utóneveléshez szükséges eszközökkel ellátott.

Érdeklődni:

Szöllősi Zsolt +36 (30) 382 4334

HIRDETÉSMEGRENDELÉS

Megrendelem a következő hirdetés közzétételét: .....

.....

..... Tel.: .....

Megye (ingyenesen közöljük): ..... A megjelenés kért ideje: .....

A megrendelő címe, ahová a befizetési lapot küldhetjük:

Név: ..... Vállalkozói adószáma: .....

Lakcím: .....

.....
Aláírás

Az apróhirdetések ára szavanként 370 Ft + 27% áfa, a keretes hirdetés hasábmilliméterenként 680 Ft + 27% áfa.

A hirdetésmegrendelést jól olvashatóan, nyomtatott betűkkel a szerkesztőség címére küldjük,

A KÉRT MEGJELENÉST MEGELŐZŐ HÓNAP 20-ÁIG.

Címünk: Kistermelők Lapja, 1591 Budapest, Pf.: 294. E-mail: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu

ELADÓ TENYÉSZ- BIKÁK

Magas genetikai érték

Kiemelkedő
életteljesítmény

Megbízható
származási igazolás

Andrológiai vizsgálat

Genomikus
tenyészték-becslés

Rio Alto

25 éve a hazai
Aberdeen Angus
5 éve a hazai Murray Grey
TENYÉSZTÉSÉBEN

www.rioalto.hu
+36 30 812 7524
+36 30 491 1940

RÁGCSÁLÓRIASZTÓK

Szabaduljon meg hívatlan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- bolha, kullancs
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
 2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
 Tel./Fax: +36 34 316 673
 E-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu • www.ragcsaloriaszto.hu

TAMÁS, TARPAI KURUC VEZÉR	GYÓGY-SZER-FELHŐ	SEJTÉS NORVÉG AUTÓJEL	ÁLTALÁNOS RÖVIDEN	MAGYAR KUPA RÖVIDEN	ÉNEKES, TÁNCOS SZÍNMŰ	TOLLHIBÁT EJT KÉRDŐ-SZÖCSKA	HAZAI BORVIDÉK	SZÁMOS ALKALOMMAL
MEGFEJTÉS, 1.								
KEZDŐDK A ZENE! HEVESEN ÉRKEZIK		EGYEZKEDES NŐI NÉV				EKKÉPPEN ÉSZAKI FÉRFINEV		
				EGYMÁS UTÁN				
SEMMIKOR	HARKÁLY LAKJA IZZO-MÁRKA			IMPORT OLAJ! TRÉFÁS MAGAN-HANGZÓK			IGEKOTÓ RÖVIDEN GYULLADÁS	AJÁNLOTT BETŰ! RÁDIUM VEGYJELE
			SZELLE-MESKEDIK VADVÍZI EVEZÉS					
AUTÓ-PÁLYA						...ET LABORAI! ÁGYELŐI!		
SPANYOL VÁROS (ROTA) SZAVAHÉHETLEN				JÁNOS, VEGYÉSZ, ORVOS V.				
NÖVÉNY-EVŐ HAL	MEGFEJTÉS, 3.	RADIO-AKTÍV ELEM	AZONOS MÁSSAL-HANGZÓK	PECSÉT HELYE, RÖVIDEN	ANNAK ELLENÉRE	HORGÁSZ VÁGYA SZEME-LYED		FAJSÚLY RÖVIDEN A MÁSIKON
				MEGFEJTÉS, 4. KESERŰ GÜNY				ATOMI TÖMEGEGY-SEG, RÖV. SZÖVEG ELEJÉN!
SE ... SE ARRÁ, SEHOL				SPORT-ÖLTÖZÉK ATMOSZ-FÉRA, RÖV.		ÉRTÉKES IPARI FA SEKÉLY HATÁRAI!		
			MUNKA-ÁLLVÁNY GÁLYA-TETŐI!			HALSZÁRNY A LEG-NAGYOBB RÓMAI SZÁMJEL		
NÁLA LENTEBB	E							

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztoly lövés hangjával. Így egy veszély zóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, erőművek, repülőterek, stb.

Forel Elektronikai Kft.,
 2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
 Tel./Fax: +36 34 316 673, e-mail: spuri@spuri.hu

„Anyám alatt arany alom, tejet iszom, ha szomjazom, ...” A rejtvény fősaoraiban Hajnal Anna A kicsikó című verséből vett idézet folytatását rejtettük el. A megfejtést nyílt levelezőlapon várjuk, vagy e-mailban is elküldhetik a szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu címre. Kérjük a levelezőlapon vagy az e-mail tárgysorában jelezzék: „**REJTVÉNY**”, írják le a saját címüket és teljes nevüket. A helyes megfejtést beküldők között egy rágcsálóriasztót sorsolunk ki. Címünk: **Kistermelők Lapja, 1591 Budapest, Pf.: 294.** Beküldési határidő **2021. július 25.** Június havi megfejtésünk: „... a bolyhos csirkék borzasan, létre ocsudva boldogan.” (Keszey István: Kotlás). A Forel Kft. rágcsálóriasztóját Vajda György zselickislaki rejtvényfejtőnk nyerte.

KIPRÓBÁLTUK – TÖKÉLETES

Töltött fűrj szalonnába tekerve

Nem kell Mátyás király udvaráig visszamennünk, hogy rájőjjünk: a magyar gasztronómiában egyfajta reneszánszát éli a fűrj felhasználása. Ha a családi konyhákban még nem is, a nívós éttermekben már többször találkozni a madár húsból vagy tojásból készített ételekkel, és bizonyára az sem véletlen, hogy a 2020-as Bocuse d’Or verseny magyar döntőjében a húskategória egyik kötelező alapanyaga éppenséggel a fűrj volt: egészben kellett felhasználni úgy, hogy a pecsenyéstálon az elkészült fűrjeknek felismerhetőnek kellett lenniük.

Most az egerszalóki családi vállalkozás, a Subás Fűrjtojás háziasszonyának vásárokon és főzőversenyeken is előszeretettel bemutatott receptjét osztjuk meg az olvasókkal. Ő a zsemleket tejbe áztatja, kinyomkodja, fűszerezi, majd összekeveri a fűrjtojásokkal, a reszelt hagymákkal, majd beletölti az előkészített, egészben hagyott fűrj belsejébe – ezek átlagos súlya darabonként nagyjából 15 dekagramm. Fontos, hogy szalonnával bugyoláljuk körbe a húst, mielőtt a sütőbe tennénk: a fűrj húsa hasonlatos a fácánéhoz, vagyis a tyúk- vagy kacsahúsnál szárazabb, rostosabb, ezért mindenképpen meg kell védeni a kiszáradástól. A receptet gazdagíthatjuk, ha sütési idő vége felé erdei gombát vagy laskát szórunk a hús tetejére, s azzal együtt pirítjuk. Köretnek héjában sült burgonyát vagy grillezett zöldséget ajánlunk hozzá, s a tányért pikánsabbá tehetjük egy kis áfonya- vagy csipkebogyólékvárral is.

D. J.

Hozzávalók:

- 4-5 konyhakész fűrj egészben
- 8-10 szelet vékony baconszalonna

A töltelekhez:

- 2-3 zsemle
- 6-8 fűrjtojás
- Só, bors, majoránna, őrölt babérlevél, reszelt hagyma, fokhagyma

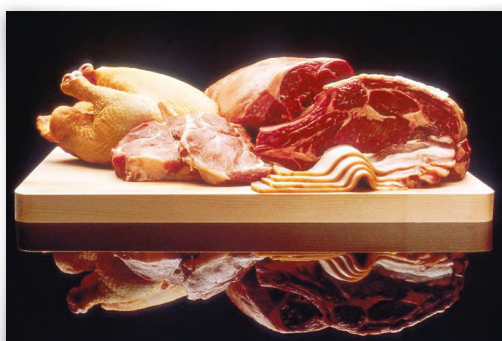

Érdekességek az állattenyésztés világából

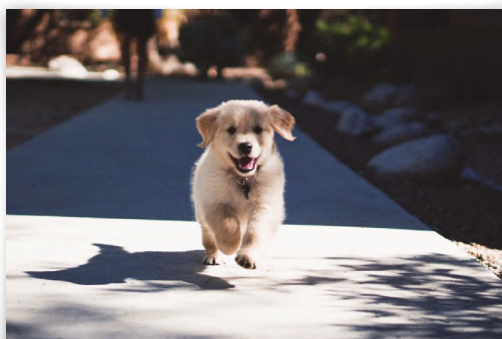
Hogyan segíthet a legeltető marhatartás a globális felmelegedés enyhítésében?

Bizonyos elméletek szerint a szarvasmarhák szennyezik a légkört, mert emésztési folyamataik révén metánt bocsátanak ki. Azonban egy új megközelítés ezt az elméletet igyekszik megcáfolni, ugyanis a szarvasmarhák éppen ellenkezőleg, segítenek a légköri szén-dioxid csökkentésében és a klímaváltozás enyhítésében.

Vajon hús-e a laborhús, és mi a helyzet a vegán kolbással?

Bár jelen pillanatban a húsok – hagyományos húshelyettesítők –, új típusú húshelyettesítők piaca évente 350, 10, illetve 2 millió tonna a világon, mégis az utóbbiakra kivételesen nagy médiafigyelem hárul, és befolyásos tőkés csoportok sokat fektettek ebbe az ágazatba.

A kölyökkutyák örömmel kommunikálnának az emberekkel

Egy kutatás keretein belül 375 nyolchetes kölyökkutya kommunikációs képességeit vizsgálták egy évtizeden keresztül, mely során megállapították, hogy a kutyák már röviddel a születésük után az emberekéhez hasonló szociális képességekkel rendelkeznek.

Az állattenyésztéssel kapcsolatos bővebb tartalomért keresse fel naponta frissülő hírportálunkat, a magyarmezogazdasag.hu-t!

LESZ BÁBOLNA IS!

BÁBOLNAI GAZDANAPOK

2021. SZEPTEMBER 9-11.

JELENTKEZZEN KIÁLLÍTÓNAK MOST!

babolna@magyarmezogazdasag.hu

+36 30 235 5096

BABOLNAIGAZDANAPOK.HU

SZERVEZŐ:

RENDEZŐ:

TÁRSRENDEZVÉNY:

TÁMOGATÓ:

